

సమాన హక్కులు

నేటి భారతదేశమును కలవరపరచుచున్న సమస్యలలో స్త్రీహక్కులనిర్ణయమొక్కటి. స్త్రీ, స్వాతంత్ర్యము కావలెనని పోరాడుచున్నది. నేడు హక్కులకోసము – సమాన హక్కులకోసము కూడ పోరాడ సమకట్టియున్నది. పురుషుడు యేరీతిని ఆత్మగౌరవమును నిలువబెట్టుకొన ప్రయత్నించుచున్నాడో, అదేరీతిని, స్త్రీ కూడ తన ఆత్మగౌరవమును, స్వాతంత్ర్యమును, హక్కులను సంపాదించుకొని కాపాడుకొన దలచియున్నది. సృష్టియందు – ప్రకృతియందు పురుషునకెంత ప్రాముఖ్యత, బాధ్యత ఉన్నదో స్త్రీకికూడ అంతటి ప్రాముఖ్యతయు బాధ్యతయుకలదు. కాని మానవుడు ప్రకృతిలో ఒకభాగమే యైనను సహజమైన ప్రకృతి ధర్మమును అనుసరింపక పురుషుడు స్త్రీకన్న యెక్కువయనియు స్త్రీ పురుషునకు బానిసవలె వర్తింపవలెననియు – కొన్ని అర్థములేని నియమములను యేర్పాటుచేసికొని, ధర్మముపేర అధర్మమును చెలామణి చేయజొచ్చినాడు. క్రమముగ నీయధర్మనియమములు సమాజముమీద బలాత్కరింపబడిన కారణమున అవియే ఆచారములుగను మానవధర్మములుగను నేటికిని మిగిలియున్నవి. పురుషనిర్మితములైన ఆ నియమములవలన స్త్రీల యొక్క యదార్థస్వాతంత్ర్యము, అడుగంటిపోయినది. దానికై నేడు స్త్రీలు ప్రయత్నించుకొనడములో ధర్మవిరుద్ధమేమియును లేదు.

కాని నేడీ సమాన హక్కులకొరకు సాగింపబడుచున్న పోరాటము యెట్టిపద్ధతుల మీద నడపింపవలయునో ముందుగ నిర్ణయింపబడవలయును. ఇందులకు దీర్ఘ

యోచనము గావించి ఒక కార్యక్రమమును నిర్ణయించవలసియున్నది. అనంతరము ఆ కార్యక్రమమును ఆచరణలో బెట్టుటకు విధానముల నరయవలయును. ఈ పద్ధతి ననుసరించి వ్యవహరించుచో స్త్రీలు తమ ఆశయములను నెరవేర్చుకొనగలరు.

నేడు భారతమహిళలు యీ హక్కుల కోసము పోరాడుచున్నారు. కాని దీనికొక దారిగాని తెన్నుగాని లేకున్నది. ఆ కారణము చేతనే దీనికొక స్వరూపముగాని ఆకారము గాని యేర్పడుట లేదు.

ఈ ఆందోళనమును సాగించుచున్న భారతమహిళలుచేయుచున్న ప్రచారములోని తీవ్రతవలన—ఉద్రేకమువలన సులభముగ కాగల కార్యములు కూడ అతి కష్టమగుచున్నవి. భారతమహిళామండలి అభ్యుదయమునకు ప్రస్తుతము అనుసరింపబడుచున్న విధానము కేవలము అనుకరణమేగాని భారతదేశమున కనుకూలమైనది యెంత మాత్రమును కాకయున్నది. మానవసైజము అన్నిప్రాంతములలోనను ఒక్కటియైనను ప్రాచ్యప్రతీచీవాసుల ఆచారములు, విధానములు, సభ్యత — యివియన్నియు ఒకేవొక ధోరణిని అనుసరించియుండక, ఆయా ప్రాంతములకు — ఆయా సీతోష్ణ స్థితిగతులకు అనుకూలమై వేరువేరుగ ఉండుచున్నవి. దాన ప్రాచ్యఖండవాసులమగు మనము కన్ను మూసికొని ప్రతీచీ స్త్రీల పద్ధతులను అనుసరించడమువలన యెట్టిలాభమును ఉండకపోవుటయెగాక అనవసరముగ కొన్నిచిక్కులు, వ్యతిరేక పరిస్థితులు యేర్పడుచుండగలవు. స్త్రీల హక్కులకోసము పోరాడు మా సోదరీమణులు తొలుదొలుత యీ యంశమును గమనింతురుగాక.

భారతమహిళామండలికి కావలసిన హక్కు లెట్టివి? — యిది ప్రథమమున మనము యోచింపవలసిన విషయము. హిందూసమాజములో గృహమునకు సంబంధించినంతవరకును స్త్రీ యెక్కువ స్వాతంత్ర్యమును చెలాయించును. కాని యీ స్వాతంత్ర్య మనుదానికి నేటి పరిస్థితులలో అర్థములేక పోవుచున్నది. అంతియగాక స్త్రీ కేవలము గృహావ్యవహారములలో నిమగ్నయై యితర విషయములలో యెట్టి హక్కు-భాధ్యతలనుగాని లేకుండఉండుటచే ఆమె హృదయమునఒకవిధమైన"తక్కువదనము" ఆవాసమేర్పరచుకొనుచున్నది. ఇదే పరిస్థితులలో పురుషు లుండినను పర్యవసానమిదియే కాగలదు.

దీనికి విరుగుడు నరయవలసియున్నది. స్త్రీకి గృహమందుగల హక్కులలోని గొప్పతనమును గమనించుటకు — అనుభవించుటకు ఆమెకు ఆర్థికముగ కొన్ని హక్కులుండవలెను. తండ్రిఆస్తిలో పురుషునకు హక్కుఉండినట్లే స్త్రీకికూడ కొంత ఆర్థికహక్కు కల్పింపబడుటతో ప్రస్తుతపు మహిళామండలియొక్క ప్రాముఖ్యత నేటికి పదింతలు యెక్కువ కాగలదు. స్త్రీ ఆర్థికముగ పురుషునకు తీసిపోని సమయముననే ఆమెకు నిజముగ స్వేచ్ఛయునుండగలదు. నాడామె గృహమందు

స్వేచ్ఛతో — బాధ్యతతో కేవలము బానిస వలె గాక తాను ను ఒక భాగస్వామినిగా వ్యవహరించగలదు.

స్త్రీకి ఆస్తి యెందుకు? ఆమెకు కావలసినది తల దాచుకొనుటకు యింత పంచ, కట్టుకొనుటకు గుడ్డ, తినుటకు అన్నము, రక్షణకు భర్త చాలునను భావమును చాలమంది పురుషులు వెలిబుచ్చుచుందురు. మనమే యీ ఆర్థికవ్యవహారములతో అవస్థలపడుచున్నాము. యింక నీ స్త్రీలకుకూడ యీ రూపాయలు అణాలు పైసలతో తాపత్రయపడవలసిన అవసరమెందుకు? హాయిగ యేదో యింత తిని పడి యుండరాదా? అని మరికొందరనియెదరు. స్త్రీలను యింకను బానిసలుగ ఉంచుటయే యీ అభిప్రాయములను వెలిబుచ్చుటలోనగల ప్రముఖోద్దేశమని తలంప వీలులేదు. కాని, యీ వాదమువలన మహిళామండలి కేమాత్రపు విలువయు ఒనగూడదు. నేడు స్త్రీ యెంతటి 'గృహిణి'యై యజమానురాలై యుండినను ఆమె స్వతంత్రించి యే కార్యము గాని చేయలేదు. తరతరముల నుండి వచ్చుచున్న అధికారకారణమున పురుషుడు తన పెద్దరికమును చూచుచు చూచుచు వదలుకొనలేదు. అందువలన శ్రీ దేశముఖుగారి బిల్లులోని అంశముల ననుసరించి స్త్రీకికూడ వారసత్వపుహక్కులు యేర్పడునెడల స్త్రీయొక్క అంతస్తు యెక్కువ కాగలదు. మరియొక విషయము: స్త్రీకి ఆర్థికహక్కులులేని సమయమున భర్తను కోలుపోయిన అభాగిని, యెవ్వరి పంచనో బానిసవలె పడియుండవలసి వచ్చుచున్నది. ఒకే ఒకమారుగ ఆమె అంతస్తు మారిపోవడమనిన దానిని భరించుట కడుంగడు దుర్భరము. నిన్న రాణియై సర్వసౌఖ్యముల ననుభవించిన యామె నేడు దాసియై యింట ఊడిగముచేయుట యనునది ధనికప్రపంచమునకు సహజమేయైనను స్త్రీజీవితము మరింత హేయమైపోవుట సమాజాభివృద్ధికి యెంత మాత్రమును శ్రేయముకాదు. అందువలన యెట్టి పరిస్థితులందైనను స్త్రీకూడ ఆత్మగౌరవముగలిగి స్వతంత్రముగ జీవింపగల శక్తి గలిగియుండుటకు మార్గములు యేర్పరచుట, ఆమె సమాజమున కొక భారముగ లేకుండ జేయుటకు తగిన యేర్పాటులు జరుగుట యనునది ఒక ధర్మము. భారతమహిళా మండలి యభివృద్ధికిని భారతదేశాభివృద్ధికిని యీ యేర్పాటెంతయు అవసరమని మా యభిప్రాయము.

స్త్రీల ఆర్థికహక్కులీ విధముగ గమనింపబడిన అనంతరము స్త్రీకి సమాజమందు కలుగవలసిన హక్కుల గురించి యోచింతము.

భారతమహిళ నేడెన్నియో అన్యాయమగు నియమములచే బంధింపబడియున్నదనుట నిర్వివాదాంశము. పురుషుడు ఆమె హక్కులనన్నింటిని అపహరించినాడు. ఇది యెవ్వరును కాదనజాలరు. ఏదో కాలమున శాసనము ఆచారమునై యున్న అంశము నేడు కాలము ననుసరించి—అవసరముల

బట్టి సంస్కరించవలసియుండును. అట్టి సంస్కారమునకు పురుషు డంత సుముఖుడు కాకుండుటయు — అందునను ముఖ్యముగ మతాధికారిఅనుకూలుడు కాకయుండుటయు శోచనీయము. ఒకప్రక్క శారదాచట్టము అమలునందున్నప్పటికిని మతాధికారి బాల్యవివాహములనే ప్రోత్సహించుచున్నాడు. బాలవితంతువివాహములను అతడు ప్రతిఘటించుచునేయున్నాడు. ఈ ధోరణి అధునిక దినములలో నెంతమాత్రమును అనుసరణీయము కాదు. కాని సమాజ మను యినుపబోనులోనబడినట్లు మానవుడు ఉక్కిరిబిక్కిరియై ఆ యిరుకునందే తన్నుక లాడుకొనుచున్నాడు గాని బయటకు రాజాలకున్నాడు. ఆ కారణమున స్త్రీని పూర్వజన్మ కర్మఫల మనుభవింపక తప్పునా అనునెపమున అవస్థల పాలు జేయుచున్నాడు. నేడు స్త్రీల కిట్టి నిర్బంధములు ఉండరాదు. భారతదేశమున 1931 నాటికి 15 మొదలు 40 యేండ్లలోపు వితంతువులు 59,81,096 మంది యున్నారు. ఇంతమందియు పరుల పంచల ఊడిగము చేయుచు జీవితవాంఛలు సఫలత గాంచక సమాజమున కొకభారమై దుఃఖభాజనమగు జీవితములను గడపుచున్నారు. ఇంత భారమును — లాభము లేని యీ బరువుమోతను మోయు సమాజము యేరీతిని అభివృద్ధినందగలదు ? భారత మహిళకు వివాహాదికార్యములందు కొంత హక్కు — స్వతంత్రత ఉండవలయును. ఆమెకు బాల్యమందే వివాహము చేయరాదు. ఇష్టముండిన వితంతువులకు తిరిగి వివాహమాడుటకు అవకాశ మీయవలెను. ఆమెను అష్టకష్టముల పాలుజేసి, బహిష్కరించి సమాజము కల్మషహృదయముతో వర్తింపరాదు.

ఇంకను స్త్రీలకు సమాజములో సమాన గౌరవము అధికారములు కలుగుటకుగాను మార్గములైనవి విద్యాదివిషయము లెన్నియోగలవు. వాటిని గురించి యిదివరకు పలుమారులు ముచ్చటించియుంటిమి గాన ఆ భాగములను పేర్కొనుటతో మాత్రము విడచుచున్నారము.

స్త్రీకి హక్కులను—సమానహక్కులను కల్పించుటవలన గృహవ్యవహారములు ప్రస్తుతమునకు వలె సవ్యముగ సాగవని కొందరనుమానింప వచ్చును. అట్టి అవకతవక లేమియు జరుగవని నిర్భయముగ తెలుపగలము. స్త్రీ తనకు సంప్రాప్తమైన యీ నూతనాధికారమును దుర్వినియోగము చేయదు. అందువలన పురుషుడు స్త్రీలు వాంఛించు సక్రమమగు హక్కులను సంతసమున నీయవచ్చును.

ఈ సమానహక్కులకై ప్రయత్నించు మా సోదరీమణుల కీ సమయమున ఒకచిన్న సలహా నీయవలసియున్నది. మనము భారత సంప్రదాయ విరుద్ధమైన పద్ధతులను అనుసరింపవలసిన అవసరము యెంతమాత్రమును లేదు. మనము స్వతంత్రపథముల ననుసరించి మన హక్కులకొరకు పోరాడుదము. అదియే మనకు శ్రేయము.

ఉన్మత్తతాండవము

అమెరికా స్త్రీ మేయో భారతదేశము గురించి యిష్టమువచ్చినన్ని అసత్యములను వ్రాసి ఆ గ్రంథమునకు "భారతమాత" (మదర్ ఇండియా) అను నామము నిడినది. ఆ గ్రంథములో భారతమహిళల గురించి ఆ అమెరికా స్త్రీ చాల నీచముగ – అలుసుగ వ్రాసియున్నది. ఫిలిప్పైను వాసుల గురించి కల్లిబొల్లి గ్రంథములు వ్రాసిన కాథరీన్ మేయో ఇండియా గురించికూడ అదే విధమైన అసత్యములను వ్రాసినదనిన అందులో వింతయేమియు లేదు. కూటికొరకు గల కోటివిద్యలలోను తిట్టుబోతుకవిత్వము నల్లుట ఒక విద్యయని మేయో తలచి ఆ విధానము ననుసరించి ఆ మహాయిల్లాలు ధన మార్జించుకొనుచున్నది. కాని ఆపద్ధతిని అనుసరించి బ్రతుకవలసిన అవసరము లేని ఒక భారతీయుడు, హిందూమహానాయకుడైన భాయిపరమానందు కూడ మేయో తల్లికి ముదియున్నవలె వ్యవహరించుటయనిన వింతయె.

భాయిపరమానందుగారు శాసనసభ్యులు. హిందూమతము అధోగతిపాలగుచున్నది, దాని నుద్ధరించుటకు నేను కంకణము కట్టియున్నానని దేశమంతటను ద్రిమ్మరుచుండెడి యీ పరమానందుగారు—గడచిన శాసనోల్లంఘనోద్యమమందు పాల్గొనిన స్త్రీలందరును కుమార్గముల చరించువారలే యని పంజాబు "హిందూ" పత్రికయందు ప్రకటించియున్నారు. ఈ మహనీయుడు యింతటితో ఆగక బహిరంగసభలలో ప్రజలు ఆ విషభావములకు సంతాపము వెలిబుచ్చవలెనని యెంత కోరినను వినక ఒకే మొండిపట్టు బట్టి "నే నన్నది యదార్థము. నేను సంతాపమును వెలిబుచ్చను" అని ప్రజాభిప్రాయమును తిరస్కరించెను. తన సోదరీమణులను అన్యాయముగ తూలనాడిన యిటువంటి వ్యక్తులు ప్రజాప్రతినిధులు యెట్లయ్యెదరు? ప్రజల అభిప్రాయములను శాసనసభలలో యదార్థముగ నెట్లు వెలిబలుకగలరు?

గత శాసనోల్లంఘనోద్యమ సమయమున యెండ కన్నెరుగని భారతమహిళలు, సత్యాగ్రహము చేయుచుండగ, పోలీసుచర్యలను వోపికతో సహించుచుండగ ఆదృశ్యములను చూచిన పాశ్చాత్యులే భారతనారీలలామలను వేనోళ్ల శ్లాఘించుచుండ యీ పరమానందుగారు ఆ మహిళల సీలము మంచిది కాదు, ఉద్యమమందు పాల్గొనిన యే కొద్దిమందియో దక్క మిగిలినవా రందరును సిగ్గుమాలిన జీవితము గడపువారలే యని ప్రకటించుట సాహసము. త్యాగశీలరగు భారత మహిళలను యీరీతి అవమానపరుప సాహసించుట రాబోవు యెన్నికలను దృష్టియందుంచుకొని ఉన్మత్తతాండవమును గావించుటగాక వేరేమి?

భారతదేశము యిట్టి సంకుచితహృదయములకు సరియైనపాఠము కరుపవలసిన బాధ్యత యెంతయేనియు కలదు. ఉన్నత భావములుగాని ఉన్నతాశయములుగాని లేక త్యాగముయొక్క మాహాత్మ్యమును గురుతింపలేనివ్యక్తులను ప్రజాసంస్థలకు పంపుటకన్న తెలివితక్కువపని మరియొక్కటి యుండదు. పంజాబుహిందువులు పరమానందునకు సరియైన గుణపాఠమును నేర్పెదరు గాక.

ఇతర దేశాలలో — హాలెండు స్త్రీల రాజకీయాధికారము—బెల్జియములో సామ్యవాద భావములు—విజృంభించుచున్న హాలెండు మహిళోద్యమము—స్విట్జర్లెండులో స్త్రీ పోలీసులు.

హాలెండులో స్త్రీలు పురుషులతో సరి సమానముగ రాజకీయాధికారమును అనుభవిస్తున్నారు. కాని ఆర్థికవిషయాలలోను న్యాయశాస్త్రమందునను స్త్రీలకు సమాన హక్కులు లేవని ఆ దేశపుస్త్రీలు ఆందోళన సలుపుచున్నారు. పురుషులలో ప్రజా స్వామ్యతత్వము యెలాగు వృద్ధిపొందుతూ వుంటో అదేవిధముగ స్త్రీలలోకూడ ఆతత్వము వృద్ధిపొందడానికి అవకాశములు కల్పించవలెనని కోరుతున్నారు. స్త్రీలు వివాహమాడుట అవసరమని నిర్బంధించడము ఆధునికావసరములకు ఒక ఆటంకముగా వున్నది గనుక యిష్టమున్నవారు అవివాహితలుగ వుండుటకు అవకాశము వుండాలంటూ కొన్ని మహిళాసంఘములు ప్రచారము చేస్తున్నవి.

ఈదేశములో స్త్రీలు యేవో కొన్ని శాఖలలోనే ఉద్యోగము చేయవచ్చు. ఆశాఖలలోకూడా "రిట్రెంచ్ మెంటు" ప్రస్తావన వచ్చినపుడు ముందుగ స్త్రీలనే పనుల నుండి తొలగిస్తున్నారు.

ఈదేశములో మహిళోద్యమము అతి శీఘ్రముగ వ్యాప్తినందుతూ వుంది.

* *
*

బెల్జియముస్త్రీలలో సామ్యవాద భావములు యెక్కువప్రచార మవుతూవున్నవి. ఇటలీ అబిసీనియా యుద్ధము జరుగుతూ వున్నసమయమున ఇటలీ దుష్కృతను నిరసిస్తూ బెల్జియముస్త్రీలు ఒక ప్రతికూలసభను యేర్పాటుచేశారు. దేశములోని మహిళా సంఘము లన్నింటినుంచీ ఆసభకు ప్రతినిధులు వచ్చారు. స్త్రీలు తమ అసమ్మతిని తెలియజేసే బ్రహ్మాండమైన ఊరేగింపును సాగించారు. దేశములోని కొందరు స్త్రీలు మాత్రము మతకట్టుబాటులకు లోనై యీ ఉద్యమములో పాల్గొనలేదు. పైగా కొంచము వ్యతిరేకప్రచారము సాగించారు అటువంటి పరిస్థితులలో సామ్యవాదభావములుగల స్త్రీలు యుద్ధతత్వమును సైనికతత్వమును నిరసించేటందుకు మరి యొక సమావేశమును యేర్పాటుచేశారు. ఇతియోపియా యుద్ధసమయమున వైద్య సహాయమునకుగాను స్త్రీలు నగరవీధులలో డబ్బునుదండి అబిసీనియాకు పంపారు.

ఉద్యోగములలోవుండి వివాహము చేసి కొన్నస్త్రీలను పనులనుండి తొలగించడానికి

ప్రభుత్వము పూనుకొన్నది. ఇది అన్యాయమని మహిళాసంఘములు తీర్మానించినవి. ఇటువంటి అన్యాయము జరిగిన స్త్రీల పక్షము వహించి పోరాడుటకుగాను ఒక కమిటీ యేర్పాటు చేయబడింది.

ఇంతవరకూ బెల్జియము స్త్రీలకు వోటింగు హక్కు లేదు. కాని స్త్రీలకు వోటింగు అధికారము వుండాలన్న ఉద్యమము ప్రజామోదమును పొందుతూవుంది.

* *
*

పోలెండులో మహిళోద్యమము కొంతకాలముపాటు లేకుండినది కాని యిటీవలనే పోలెండు స్త్రీలు తిరిగి ఆందోళన, ప్రచారము ప్రారంభించారు. కాని పాపము యీ దేశములోని కేంద్రమహిళాసంఘమునకు డబ్బులేని కారణమున అంత చురుకుగా పనిచేయుటకు వీలులేకుండా వుంది. దేశములో ప్రవేశపెట్టబడిన నూతన రాజ్యాంగవిధానమును బహిష్కరించుటలో స్త్రీలు మెక్కువశ్రద్ధ వహించారు. నూతన రాజ్యాంగవిధానమును బహిష్కరించవలెనన్న ఆందోళన విజయవంతముగ సాగుటకు స్త్రీల ప్రచారమే ముఖ్యమైనది.

* *
*

ఏవిధమైన ప్రచారమైనప్పటికీ స్త్రీలు చక్కగా చేయగలరని ముసోలినీ గ్రహించాడు. సైనికతత్వమును ప్రజలలో వ్యాప్తి చేయడానికిగాను యీ నియంత, ఇటలీలో స్త్రీలను నియమించాడు. గత ఐరోపా మహాసంగ్రామములో భర్తలను గోల్పోయిన స్త్రీలను వృద్ధమాతలను దేశభక్తి పేరిట ప్రాణములను తృణప్రాయముగ భావించడములోని ఉత్కృష్టతను బోధచేయడానికి నియమించాడు. ఈ స్త్రీలప్రచారమువల్లనే అబిసీనియా యుద్ధసమయమున గ్రామములనుండి వ్యవసాయదారులైన యువకులెందరో యుద్ధభూమికి ఉరికారు.

* *
*

పోలీసుశాఖలో స్త్రీలు పనికిరారన్న వాదమును స్విట్జర్లెండు ప్రభుత్వము నిన్నమొన్నటివరకు సాగిస్తూవుండేది. కాని నేడు స్విట్జర్లెండులోని కొన్ని ముఖ్యనగరములలో స్త్రీలను పోలీసుశాఖలో చేర్చుకొన్నారు. స్త్రీలు పిల్లలయొక్క వ్యవహారములమీద నీ పోలీసుస్త్రీలు అధికారము చెలాయిస్తారు. ముఖ్యముగ వ్యభిచారజీవనము గడపే స్త్రీలను సరియైన మార్గమునకు త్రిప్పడానికి స్త్రీపోలీసులే సాధనమని ఊహింపబడుచున్నది.

మీ ఆరోగ్యము, శరీరచ్ఛాయ పెంపొందించుటకు మార్గో సబ్బుకన్న వేరేదియు లేదు. అందలి వేపనూనె చర్మమునకు మిక్కిలి మంచిది. దాని మృదువైన నురుగు పై చర్మమునే గాక చర్మ రంధ్రములనుగూడ శుభ్ర పరచును.

MARGO SOAP

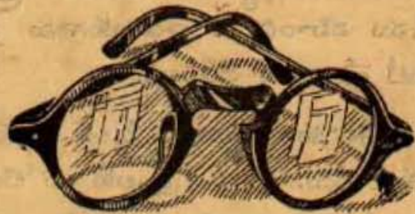
TOILET & MEDICINAL

మార్గోసబ్బును మీ కుటుంబపు సబ్బుగాచేయుడు. మీకు అపాయకరమగు అంటువ్యాధు లేవియును రాకుండ కాపాడుటకు దీనికి సాటి మరేదిలేదు.

కలకత్తా కెమికల్

సులోచనములు

ఘటితనమునకును
సౌందర్యమునకును
సుప్రసిద్ధమైన చోటు

26 సంవత్సరములుగా పేరొందిన మహారాజులు, న్యాయాధిపతులు, డాక్టర్లు, జమీందార్లు వీర్లచే కొనియాడబడిన నమ్మకమైన స్థలము.

RADHA BROS.,
OPHTHALMIC OPTICIANS,
174, BROADWAY, MADRAS.

అన్నినొప్పులకు దివ్య ఔషధము

ఇండో బామ్

KARNIK BROS
BOMBAY, 4.

ఆదర్శ ప్రపంచము

శ్రీమతి వెలిదండ చూడికుడుతమ్మగారు

(గతసంచిక తరువాయి)

కలెక్టరు డేవిడ్డు మొత్తంమీద మంచిహృదయం గలవాడు. సర్వమానవ సౌభ్రాతృత్వమును, పుస్తకాలయందు చదవడమే కాకుండా, ఆచరణలో పెట్టాలనేటటువంటి ఉద్దేశంగలవాడు. జీసను, దీనులకోసరం చూపించేజాలిని, త్యాగమును తరుచూ మననముచేసే స్వభావం గలవాడు. ఈదేశంలో వెయ్యింటికి 999 మంది గర్భదరిద్రులుగా ఉన్నారని తనకు సాధ్యమైనంతమట్టుకు ఆ దరిద్రులకు ఉపకారంచేసి ఈదేశపు ఉప్పు తిన్నందుకు ఈదేశజాలఋణం తీర్చుకుని వారి కృతజ్ఞతను, పొందవలెననెడి ఉదారాశయం గలవాడు. ఆదివారం ప్రత్యేకంగా తన దర్బారు రూములో తహస్సీలుదారు రామచంద్రరావుతో అక్రిందటిరోజునే వచ్చిన ప్రేమానందరావు పిటీషను కాగితాన్ని చూస్తూ

"ఏమండీ రామచంద్రరావుగారూ! ఈ ప్రేమానందరావెవరో మీకు తెలుసునా?"

ఇంతలో ఒక జవానువచ్చి చేతిలో ఒక కాగితము పెట్టి నిలబడ్డాడు. కలెక్టరు తనలో నవ్వుకుంటూ "అయ్యా! మీరు స్వయంగావెళ్లి అతన్ని తీసుకురండి". తహస్సీలుదారు వెంటనే వెళ్లి ఇద్దరు కొత్త మనుష్యులతో లోపలికి తిరిగివచ్చాడు. పరస్పరము అభివందనాలయిన తరువాత కలెక్టరుగారు "మీ పిటీషన్ చూచానండి. మీరు పేదవాళ్ళకు అవసరమైన సహాయముచేస్తూ ఉన్నందుకు నాకు చాలసంతోషము. నాకుతోచిన సహాయం నేను చేయడానికి సిద్ధంగానే వున్నాను. కాని మీరు ఆసంస్థతరఫున కొన్నటువంటి గ్రామవిషయంలో పన్నులు తగ్గించటంమాత్రము నాకు సాధ్యమని ఇప్పట్లో తోచదు."

"తమరు అలాగు సెలవిస్తే ప్రజలు ఇక చేసేదేమిటి? ఇటువంటిపనులు ప్రభుత్వమువారే స్వయంగా చేసి ప్రజల్లో శాంతిసౌఖ్యాలను నెలకొల్పిన ప్రజాప్రభుత్వముల మధ్యఉన్న అంతరములన్నీపోయి, నిజమైన సౌఖ్యము, నిజమైనకీర్తి తప్పకుండా ఉభయులకు కలిగేది."

"ఈమధ్యనే ప్రభుత్వమువారు గ్రామముల సహాయంకోసరం కొంతసొమ్మును శాంక్షన్ చేసారు. దానిలో కొంత ఈసంస్థకు వీలుపడితే ఇయ్యడానికి ప్రయత్నంచేస్తాను."

"అయితే భూమి పన్ను విషయంలోకూడా న్యాయంగా ప్రభుత్వమువారు విధించవలసిన పన్ను కాకుండా అందులో సగమే పేదలసహాయం కోసరం ఏర్పడ్డ ఈగ్రామమునకు విధించవలసిందని నామనవి."

"ఈకరువుకాలంలో ప్రభుత్వమువారు దీనికి ఒప్పుకుంటారని తోచదు. అయినా నాశక్తి లోపం లేకుండా ప్రయత్నంచేస్తాను."

"తమరిదయ. భగవత్సంకల్పము. నాప్రయత్నంనే చేస్తానుగాని ప్రభువైన మీవంటివారి సహాయసంపత్తులు లేనిదే ఏపనీ మేము ప్రజలమైన పూర్తిగా చేయలేము. ఒకవేళ చేయదలచినా పునాదిలేనిగోడలాగ శాశ్వతంగా ఎప్పటికీ ఉండదని నానమ్మకము. ఈ కాగితం కొంచం చిత్తగించండి."

"కాగితముమీద అక్కర్లేదు. మీరు పేదలకోసరం కలెక్షను చేసే ఫండుకు ఈచెక్కును తీసికొని ఉపయోగించండి. నాకు తోచింది అప్పుడప్పుడూ ఇలాగే చేస్తూఉంటాను."

"చిత్తం. చాలాసంతోషం. మీరీమాత్రం అవకాశం మాకిచ్చినందుకు మా మనస్ఫూర్తివందనాలు. ఇక సెలవు. మీ విలువైనకాలాన్ని అనవసరంగా వృథా పుచ్చను" అని అంటూ అవతలికి వెళ్ళి –

"వినయా! ఇతడు స్వభావముగా మంచి ఉన్నతోద్దేశములుగల వాడైనట్లేతోచుచున్నది. ఒక్కసారి వెయ్యిరూపాయల చెక్కు ఇవ్వడమే కాకుండా ఇంకా తనకుతోచిన సహాయము చేస్తాననికూడా అన్నాడు. మన అశోకనిలయం ప్రవేశోత్సవానికి ఈయననే అధ్యక్షునిగా ఉంచవలెనని నా ఉద్దేశము. ఇట్టి అంతఃకరణశుద్ధి, ఇట్టి నిగర్వత మనము సాధారణంగా ఎవరిలోకూడా చూడలేము."

"ఇప్పటికి మనబంధు కింతవరకు వసూలైనది మనం పేపర్లలోకి తెలుపవలసియున్నదని నిన్న నేకదా అన్నావు. రేపు అన్నీచూచుకొని పంపుదాము." ఈలాగు స్నేహితులిద్దరూ మాటాడుకుంటూ తాము కట్టిస్తూఉన్న అశోకనిలయంలోకి ప్రవేశించారు. అప్పటికప్పుడే పేదజనం అందరూ స్నానపానాలు పూర్తిచేసుకొని రామమోహనరావు చెప్పిపోయిన విషయాలను చెప్పుకుంటూ అప్పుడేవస్తూ ఉన్న చిరువెన్నెట్లో కూర్చున్నారు. పదిపన్నెండేండ్ల పిల్లలు వేరే ఇంకొకచోట తాము నేర్చుకున్న నీతిపద్యాలను చదువుతూ గంతులేస్తున్నారు. ప్రేమానందరావు తనకోసరం ఎదురుచూస్తూఉన్న లేడీడాక్టరును చూచి

"ఏమిలాగు వొచ్చారు. మీరు చాలా అభిమానంగా కన్నబిడ్డల్లాగ ఈ నిరుపేదలను తగినట్లుగా చూస్తున్నందుకు చాలా సంతోషం. మీరు, అసర్జనుగారు, ఆయుర్వేదఆచార్యులుగారు పరస్పరము సలహాలను చేసుకుంటూ ఆంగ్ల, ఆయుర్వేదవైద్య రహస్యాలను గూర్చి పత్రికాముఖంగా విమర్శనాపూర్వకంగా తరుచూ ప్రజలకు తెలుపుచుండాలనికూడా నా కోరిక."

"మీరు ప్రతిఫలంలేకుండా మానవసేవే జీవిత పరమావధిగా పెట్టుకొని ఇంతకష్టపడి జీవితం ధార పోస్తూఉంటే జీతాలు పుచ్చుకుంటూ మీరిచ్చిన బసల్లోనేఉంటూ మీరు చెప్పినపని చేయడంలో అతిశయమేముంది. వారి కారోగ్యనియమాలను గురించి ఇంకా తగినట్టుగా బోధపడలేదు."

"పాపము వారికప్పుడే ఏలాగుబోధపడతాయి. మేము మానవులమే అని తెలుసుకునేటట్టుగా ముందు, వారికితగిన మానసికోద్బోధన చేస్తే వాటంతటవే అన్నీ సులభంగా వాళ్ళకు బోధపడతాయి. ఇంతవరకూ మీరుచేస్తూఉన్నపనికి చాలా సంతోషము. ఆపేదల కందరికీకూడ సంతాననిరోధవిషయం చక్కగా బోధ పరుస్తూ దాని ఆవశ్యకతవారికి నచ్చచెప్పాలి."

"అలాగే నాకు సాధ్యమైనంతవరకు మీరు చేస్తూ ఉన్న ఈపనికి సహాయం పూర్తిగా చేయాలని నా త్రికరణశుద్ధియైన కోరిక. ఇక నే సెలవుతీసుకుంటా."

"ఎవరండీ బాబూ! ఇక్కడ ప్రేమానందరావనే అబ్బాయి ఎక్కడున్నాడు?"

"నేనేనండి. ఇలా దయచేయండి. ఏంసెలవు."

"నాయనా! మీతండ్రినాటినుంచి నాకు మీ కుటుంబం బాగాతెలుసు. నీతండ్రిపోయినా ఇంత చిన్నవయస్సులోనే ఇంతచదువు చదువుకొని ప్రపంచం అంతాతిరిగి జ్ఞానాన్ని సంపాదించావు. దానికి తగినట్టుగా స్వార్థాన్నిపూర్తిగా చంపేసుకొని నీ స్వంతఆస్తినంతా వెచ్చించి ఈ సంస్థతరఫున ఒక గ్రామాన్ని కొనేశావు. నిర్వ్యధనంకోసం, పడరాని పాట్లుపడుతూ పెద్దలందరినీచూచి వారిచేత 'ఓహో' అనిపించుకుంటూ డబ్బును పోగుచేస్తున్నావు. దీనుల్ని ఉద్ధరించడానికి కంకణంకట్టుకున్నావు. కిరీటం గల రాజుకున్నంతబాధ్యతను కిరీటంలేకుండా నీవు వహించి కీర్తిపొందుతున్నావు. పంచాయతీసభలను ఏర్పాటుచేసి, గ్రామస్థులు బయటికి పోనక్కర్లేకుండా చేసావు. పాఠశాలను, బోధకులను ఏర్పాటుచేసి

ఇంకా గవర్నమెంటుకు వ్రాసి ఇంకా సహాయం పొందుటకు ప్రయత్నం చేస్తున్నావు."

"ఏమిటండీ తాతగారూ! ఈపురాణమంతామ. భగవంతుని ఇచ్ఛాధీనులమైన మనం, మనంచేసే దేమిటి? ఇంతకూపర్యవసానమేమిటో తేల్చారుకాదు."

"అందుకే నేనింతదూరంవచ్చాను. ఇంతదూరం చెప్పాను. నువ్వుఇప్పుడు చేస్తూఉన్నపని, జరుపుతూ ఉన్నమార్గం చాలాబాగుంది. గాని నువ్వేర్పరిచిన సంతాననిరోధం (బర్త్‌కంట్రోలు) పద్ధతిమాత్రం ఏమీ బాగులేదు. ఇప్పటికే ప్రపంచంలో అరాచకంజాస్తి అయిపోతున్నది. ఆదర్శాలు మారిపోయినాయి. స్వాతంత్ర్యానికిబదులు స్వేచ్ఛాచారం పెరిగిపోతున్నది. ఇక ఇదికూడా అమల్లోకి వచ్చిందంటే ప్రపంచంలో నీతి శీలమూ అన్నది పూర్తిగా నశించిపోతుంది."

"దీనికనేనా అంత గాబరాపడుతున్నారు. ఈ పద్ధతివల్ల ప్రత్యేకంగా అవినీతికెక్కడ అవకాశం ఉండదని నాఉద్దేశం. అది ఏలాగంటే బ్రహ్మచర్యం అవలంబిస్తూ జీవితాన్ని పరోపకారంకోసం వినియోగించుకోడానికి ఉద్దేశించుకున్నవాళ్లకి ఈపద్ధతులతో సంబంధమే అవసరంలేదు. ఎటొచ్చీ వివాహం చేసుకొని సంసారయాత్ర జరుపుకుంటూ, సంసారభారంవల్లగాని, దేహారోగ్యలోపంవల్లగాని అవస్థలు పడే వాళ్లకు ఇది అవసరం అంటారా, కాదంటారా?"

"అవునుగాని ఆబాధ ఉన్నవాళ్లు దూరదూరంగా ఉండి కాలంగడుపుకోవాలి."

"తాతగారూ! మీకూ 60 ఏళ్లుదాటాయి. ప్రపంచలో కష్టాలు సుఖాలుపడుతూ చాలాఅనుభవం సంపాదించారు. సంసారంలోఉంటూ, పరస్పర అన్యోన్యతకుధర్మంగా అలవాటుపడి అన్నిహక్కులూ కలిగిఉన్న భార్య దగ్గరఉండగా, ప్రాపంచిక వాసనలలో, ప్రాపంచిక రుచులతో ఎల్లప్పుడూ ఉంటూఉన్నవాళ్లకు మడికట్టుకోని ఎల్లప్పుడూ ఉండటం సంభవమా? పట్టుదలగా కొన్నాళ్లు సంభవమైనా ఎప్పుడో ఒకప్పుడు ఎవరోవకరు తప్ప అందరూ వ్యామోహములో పడకమానరు. బాగా ఆలోచించండి. దీనివలన ఇంకొక చేటుకూడా ఉంటుంది. ధనహీనులందరూ సంసారభారానికి భయపడి అవివాహితులుగానే ఉండి ఆత్మోన్నతిలేనందున అక్రమమైన అలవాటుకు లోబడిపోయి ఆత్మవంచకులై దేహారోగ్యమును చెడగొట్టుకుంటూ జీవచ్ఛవాకారంగా తయారవుతున్నారు. దీనివలన అటువంటి దానికి అవసరంలేదుగదా?"

"అయితే మానవసృష్టి అంతా నశించవలసిందనేనా నీఉద్దేశము. భగవంతుని ఇచ్ఛకు అడ్డుతగిలి, మనం ఎంతమాత్రం శ్రేయస్సును పొందలేమని నా తాత్పర్యము."

"తాతగారూ! ఒక్కసంగతిఅడుగుతా చెప్పండి. వారికే ఒకపూట గుక్కెడుగంజికి, బానెడుగుడ్డకు గతిలేక అల్లాడుతూఉంటే వారిబిడ్డలు ఏవిధంగా ఈప్రపంచంలో జీవిస్తారో, వారివల్ల ఆతల్లిదండ్రుల హృదయాలు ఎంత క్షోభపడిపోయి అటుమటించుతాయో కొంచం యోచించండి. దేహావికాసం, మనోవికాసం కూడాలేని ఆబిడ్డలే దేశముయొక్క భవిష్యత్పౌరులుగా ఉండవలసిన వారుగదా. అదిగాకుండా ఎవరైనా నెత్తిమీద గంపెడు బరువుండి అవస్థపడడానికి ప్రయత్నిస్తామా, లేకపోతే మీనమేషాలని లెక్కపెడుతూ అమనిషిని ఆ అవస్థకు వదలిపెట్టామా? కాబట్టి ఇప్పటి పరిస్థితులనుబట్టి తప్పకుండా ఉండితీరవలసిందే. దీనివలన నిజముగా మానవసృష్టి నాశనమైపోయేకాలంవస్తే, అప్పటికి మనకంటే బుద్ధిమంతులు, మహానుభావులు ఉండకపోరు. కాలమే అవసరాన్నిబట్టి మనుష్యులకు నూతనఉద్దేశాలను పుట్టించునసే ప్రకృతిసూత్రాన్ని మనం మరువకూడదు.

సర్వవ్యాపియైన భగవంతుడు ఏవిషయమైనా ప్రపంచానికి మానసంగా వెలిబుచ్చ సంకల్పించినప్పుడు, దానిని ఏవ్యక్తిద్వారానైన వెలిబుచ్చునుగాని రూపము లేని ఈశ్వరుడు స్వయంగా మనకువచ్చిచెప్పుట అసంభవమనికూడా మనం మరువకూడదు."

"బాగానేవుంది. భగవంతుడు కర్మానుగతులనుగా జీవులను సృష్టించి ప్రపంచక్రమమును జరుపుతూవుంటే దాని కిది వ్యతిరేకంగదా."

"నేనొక్క ప్రశ్నను మిమ్మల్ని అడుగుతా. మీ కోడలికి సంతానభాగ్యం లేకపోతే మొన్న మొన్ననే వైద్యంఅనీ, ఆసుపత్రిఅనీ, ఆపరేషన్‌లనీ ఎందుకు తాపత్రయపడ్డారు. కర్మ ఏలాగుంటే ఆలాగుంటుందని వదలిపెట్టక ఏరోగంవచ్చినా ఏరొచ్చువచ్చినా మానవప్రయత్నం అన్నది చేస్తున్నామా లేదా? మనం అన్నిప్రయత్నాలు చేసాక అది ఫలించకపోతే ఈశ్వర సంకల్పం వ్యతిరేకంగా ఉందనికదా మనం వదలిపెట్టాం. లేకపోతే మానవప్రయత్నానికి ఎక్కడైనా అవకాశం ఉంటుందా పూర్తిగా ఈకర్మసిద్ధాంతాన్ని పట్టుకుంటే?"

"అయితే ఎవరికి తోచిన వారు దీనిని అనుసరింపవచ్చు నన్నమాట?"

"ఇదిగో ఇందులోనేవుంది పొరపాటంతా. ఇప్పటి మోస్తరుగా బజారులో కూరగాయలవలె అయిన వాళ్లకీ, కానివాళ్లకీ ఈపద్ధతు లందుబాటులో ఉండకూడదు. పౌరుల బాగోగులకు బాధ్యులైన జిల్లాఅధికారుల స్వాధీనంలోఉండాలి—ఎవరికీసమస్య అవసరమో, ఎవరికి అనవసరమో అని నిర్ణయం చేసే అధికారం. అవసరమని కోరినవారిని మాత్రం, వారు నిజంగా భార్యాభర్తలో కాలో, వారు దారిద్ర్యము చేతగాని, ఆరోగ్యలోపంచేతగాని నిజంగా బాధపడుతున్నారో లేదో బాగా పరీక్షచేసి చక్కని సాక్ష్యం తీసికొని మరీ దీనికి అనుజ్ఞ ఇవ్వాలి. ఇట్టి కేసులకు ప్రత్యేకంగా ఆసుపత్రులలో స్థానముండాలి. జనులకందరికీ ఇట్టి ఉపాయం ఉన్నదనిమాత్రం తెలిసేటట్లు చూడాలి. ఏది ఏలాగైనా దీని అధికారంమాత్రం అధికారుల చేతులలో పూర్తిగా ఉండాలి. ఇలాగైతే సంఘంలో అవినీతిప్రవర్తనకు దోహదంగా ఈసంతాన నిరోధము ఏమీ కారణముగ దని స్పష్టముగా బుజువౌతుంది. తాతగారూ! కోపమా నామాటలకి."

"నాయనా! నీవుచెప్పిన సంగతులనుబట్టి కొంత వరకు ఇది అవసరమనే తోస్తుంది. ఇది అటుంచి నాసలహా ఒకటి యోచించు. నీవు ఎసెంబ్లీ మెంబరువు గదా. నీవు పేదలకొరకు, నిరుద్యోగులకొరకూ ఎన్ని శ్రమలుపడినా తాత్కాలికపు ఉపశాంతేగాని శాశ్వత సహాయముగాఉండటం అసంభవం. మొట్టమొదట రైతుస్థితి బాగుపడి వ్యవసాయంతో ప్రతివాళ్లు జీవించవచ్చుననే ఆశ అందరికి కలిగించాలి. దీనితో అందరికీ ఈఉద్యోగకాంక్ష చాలావరకు తగ్గి గ్రామ జీవితంవైపు దృష్టి మళ్లుతుంది. నీ శక్తిసామర్థ్యం, అన్నీ కేంద్రీకరించి ఈసంస్కారం జరపటానికి ప్రజల్లో, ప్రభుత్వములో కదలిక కలిగించితే నీవు నిజంగా సఫలీకృతుడవు అవుతావు. నేను పెద్దవాణ్ని. నా అనుభవంమీద నేను చెప్పాను."

"ఈసంగతి అందరూ అంటూవున్నదే. నాఉద్దేశముకూడా అలాగేవుంది. భగవదుద్దేశం ఏలాగుందో?"

ఇంటికి మించిన ఆదరణ—ఊవికిమించిన భోజనము

ఆంధ్రులరుచులను కనుగొని మృష్టాన్నమిను ఆంధ్రబ్రాహ్మణహోటలు బెంగుళూరులో నిదియొక్కటియే. ఈహోటలు యాభై వేలరూప్యముల మూలధనముతో యస్. జి. శాస్త్రిగారిచే స్థాపింపబడినది. నవీననాగరికత యేర్పాటులలో ఈ భవనము అలంకరించబడియున్నది. ఆంధ్రులకు కావలసిన పచ్చళ్లు, (గోంగూర చింతకాయ పచ్చళ్లు వగైరా) ముద్దపప్పు, వెన్నకాచిన నెయ్యి, ఆవకాయ, వేపుడు కూరలు మొదలగువాటితో భోజనము పెట్టబడును. భోజనము, రెండువేళల కాఫి ఫలహారములు గదితోకూడ దినముకు 2 రు. మొదలు రు. 5 వరకు రేట్లుగలవు. మరియు యిక్కడ ప్రతిపదార్థము వెన్నకాచిన నేయితోనే తయారుకాగలదు. క్రిందవివరించిన మిఠాయి దినుసులను చక్కని ప్యాకింగుతో రైలుపార్సిలు ద్వారాగా బైటవూర్లకు పంపబడును. శుభకార్యములకు ధరలు తగ్గించి యివ్వబడును.

తీపు				బాదంపూరి	,,	1	9	కాజై	,,	1	9
గీవార	పీసు	2	8	సోహన్ పప్డీ	,,	1	9	అక్బర్షా	,,	1	9
చిరోటి	,,	2	8	చంద్రకళా	,,	1	9	కజ్జిబలూషి	,,	1	9
పేణీ	,,	2	8	తార్ఫేణి	,,	1	9	మోహన్ థాల్	,,	2	8
బాదంహల్వా	,,	2	8	జామూన్	,,	1	9				
సోహన్ హల్వా	,,	2	8	దమ్రోట్	,,	1	14	కారము			
పిస్తాబర్ఫీ	,,	2	8	బాసుంది	,,	1	14	ఓంపుడి	,,	1	9
బాదంబర్ఫీ	,,	2	8	మైసూరుపాక్	,,	2	8	కారాసేవ్	,,	1	9
కేసరిపేడా	,,	2	8	,, సాదా	,,	1	9	కారాబూంది	,,	1	9
దూద్పేడా	,,	1	9	జాంగీర్	,,	1	4	అటుకులు	,,	1	9
ఖజ్జూర్	,,	1	9	జిలేబీ	,,	0	15	మురుకు	,,	1	9
బాదూషా	,,	1	9	లాడు	,,	0	15	పకోడా	,,	1	9
బాసీలాడు	,,	1	9	బూంది	,,	0	15	ఉస్పేరి	,,	1	14
రవాలాడు	,,	1	9	పూరన్పూరి	,,	1	9	గోడంబి	,,	1	14

ప్యాకింగు పోస్టేజి ప్రత్యేకము

జాస్తికావలసిన వివరములకు వ్రాయుడు

శాస్త్రి హోటల్ అండ్ రెస్టారెంట్

89 చిక్ పేట :: బెంగుళూరు సిటీ

అయ్యవారినిచేయబోతే కోతయింది

'కరుణకుమార'

వెంకటనారాయణ శింగరాయకొండ లేబరుస్కూలు టీచరు. నాలుగోఫారం పరీక్ష తప్పిపోయినందున హయ్యరుగ్రేడు ట్రైనింగు ప్యాసయి, వారినీ వీరినీ ఆశ్రయించి అంతా మూడునెలలకిందటి లేబరు డిపార్టుమెంటు స్కూలులో నెల కిరవై రూపాయల టీచరువుద్యోగం సంపాదించుకొని ఛార్జీ తీసుకొన్నాడు.

ఛార్జీ తీసుకొన్న మూడోనెలలోనే జిల్లా లేబరు ఆఫీసరుగారు ఏప్రియల్ నెల అయిదవ తేదిన ఉదయం ఎనిమిదిగంటలకు బడికి తణిఖీ నిమిత్తం వస్తున్నామని అడ్వాన్సుగా వెంకటనారాయణకు నోటీసుకార్డు పంపారు.

నోటీసుప్రకారం ఆఫీసరుగారు సరిగా ఆరోజున బడివద్దకు రావడమూ, వారు వచ్చేవరకు స్కూలుతలుపు తాళంవేసివుండి, వెంకటనారాయణగాని పిల్లలుకాని హాజరులో లేకపోవడమూ జరిగింది. ఇదిచూచి ఆఫీసరు ఉగ్రుడయి పరవళ్లుతొక్కుతూ ట్రావెలర్సు బంగాళాలోని తన మకాముకు చక్కాపోయినాడు.

పగలు పన్నెండుగంటలు కావచ్చింది. ఎండ మిటమిట లాడుతోంది. లేబరు ఆఫీసరుగా రప్పుడే భోజనంచేసుకొని పడకకుర్చీలో పండుకొని సిగరెట్టు కాలుస్తున్నారు. వారి జవానుకూడా అప్పుడే భోజనానికి పోయినాడు. బంగాళాకాంపౌండులోని గుడిసెలో కాపురంవున్న యానాదివాడొకడు వరండాలో కూర్చుని పంకా లాగుతున్నాడు.

వచ్చినపని కాకుండా, ఆరోజు డయరీ అంతా వృథాఅయిపోయిందే అని విచారిస్తూ నోటీసు ముందుగా పంపినప్పటికీ వెంకటనారాయణ చూపించిన అవిధేయతకు అతను ఎదుటిపడితే ఎగిరిమింగేయాలన్నంత ఆగ్రహంతో పెద్ద నిట్టూర్పులువిడుస్తూ, నోటిలో పెట్టి ముట్టించిన సిగరెట్టును రెండుమూడు పీల్పులతోనే ఆఖరుచేస్తూ, ఇట్లా ఒకదాని వెంట మరొకటిచొప్పున ఇప్పటికి ఒకటీ — రెండూ — మూడూ — నాలుగుసిగరెట్లు తగలేశారు లేబరు ఆఫీసరుగారు. వారు అయిదోదాన్ని బయటికి తీయబోతూవుండగా ఒక అరడజను బత్తాయిపండ్లూ, అరడజను కమలాపండ్లూ వగైరాలతోవున్న ఒక పేము తట్ట చేత్తోపట్టుకొని, ఎదుటబడితే ఏమిచేస్తారో దొరగారన్న దిగులుతో అడుగుకో అడుగు వేసుకొంటూ, వరాండా మెట్లెక్కి పిల్లిలా నక్కుతూ నక్కుతూ అప్పుడే వచ్చాడు వెంకటనారాయణ. భయపడుతూ భయపడుతూ దొరగారు కుర్చీలో పరుండివున్న గదివాకిలివద్దకువెళ్లి, తట్టలో పళ్లుతీసి బల్లమీదపెట్టి 'రక్షించండి బాబూ! ఈ దఫాకు క్షమించండి' అంటూ మరుక్షణంలో దొరగారి పాదాలమీద వ్రాలా డతడు.

వెంకటనారాయణ అంటిన కాలు ఛర్రున విదలించివేసి "ఛీ! బయటికి పో. ఇడియట్! నిన్ను డిస్మిస్ చేస్తాను చూచుకో. బుద్ధుందా లేదా నీకు?" అని తోకతొక్కిన తాచు లాగ కుర్చీలో పండుకొన్న లేబరు ఆఫీసరు గారు లేచి ఒక్క ఉరుమురిమాడు.

"క్షమించండయ్యా! పొరపాటు జరిగిందండి. బుద్ధిపూర్వకంగా చేసినతప్పు కాదండి. ఇట్లా ఇంతపని జరుగుతుందని నేను కలలోను కూడా అనుకొనివుంటే దొరగారు తమరికింత ఆగ్రహం రాకుండానే చేసుకొనేవాణ్ణి. ఇప్పుడయినా నాకథ యావత్తూ సాంతంగా వింటే దొరగారు నామీద ఇంత ఆగ్రహపడరని మనవి చేసుకొంటున్నానండి" అని వెంకటనారాయణ నడుం వంచి రెండుచేతులూ జోడించి గజగజలాడుతూ విన్నవించుకొన్నాడు.

"ఏం కథ? ఆ కథేమిటో — ఆ యేడుపేమిటో ఏం జరిగిందో చెప్పు— అదీ వింటాం" అని కొంచెం తమాయించి వెంకటనారాయణ ఏం చెప్పుకొంటాడో సాంతంగా విందామని దొరగారు తిరిగి పడకకుర్చీలో వెనక్కి జేర్లబడి, ఆరో సిగరెట్టు ముట్టించి రెడ్డికంవేసికొని ఓరకంటిచూపుతో వెంకటనారాయణను చూస్తూ కూర్చున్నారు.

అంతట వెంకటనారాయణ కొంతధైర్యం తెచ్చుకొని గుండె దిటవుపరుచుకొని గొంతు సవరించుకొని తన చరిత్ర ఈ క్రిందివిధంగా ఆరంభించాడు.

"తమ రీదినం అయిదవతేదీని తణిఖీకి వస్తామని పంపిన నోటీసుకార్డు నాకు మొన్న మూడవతేది ఉదయం పదిగంటల కందిందండి. తమ అనుగ్రహంవల్ల నాకీ శింగరాయకొండ గ్రామంలో నౌకరీ దొరకడమూ, నేను ఛార్జి తీసుకొన్న మూడునెలలకే తమరు నా స్కూలు తణిఖీకి వస్తామని నోటీసు పంపడమూ తలచుకొనేవరకు నాకు ఆనందం కలిగింది. నేను నౌకరీలో చేరినపిదప ఇదే తమరు మొదటిసారి తణిఖీకి రావడం కాబట్టి ఈసారి తమరిని హృదయపూర్వకంగా ఆహ్వానించి గౌరవించి తమరి నానందపరిచి తమరివల్ల మంచి సర్టిఫికెట్టు పొందుదామని కోరిక పుట్టింది. నా స్కూలు రావడంతోనే తమరి మెడలో ఒక గులాబీపూలమాల వేసి, పండ్లూ వగైరాలు సమర్పించి తమరిని పూజిద్దామనుకొన్నాను. నిన్న నాలుగోతేదీ అంతా గడువుందికదా, నెల్లూరికిపోయి మంచి మాలా పళ్లూ తీసుకువద్దామని ఆరురూపాయలు చేతబుచ్చుకొని మొన్న రాత్రి ప్యాసెంజరులో నెల్లూరు వెళ్లానండి.

"తెల్లవారుజామున అయిదుగంటలకు నెల్లూరుచేరింది ప్యాసెంజరు. రైలుదిగి ఉదయాన్నే పెద్దబజారులో పువ్వులమ్మే సాహేబుల అంగడికిపోయి మంచిరకం ఒకమాలకు రూపాయన్నరకు బజానాయిచ్చి, సాయంత్రం ఆరుగంటలకు మాల తయారవుతుందని సాహేబు చెప్పినందువల్ల అతనితో సాయంత్రం వస్తానని చెప్పి వెళ్లిపోయాను. బజారులో రూపాయన్నరకు గజనిమ్మపండ్లూ, ఆపిల్సూ,

కమలాలూ తీసుకొని ఇంకా యితరపనులు చూచుకొని మధ్యాహ్నం పూటకూటింట భోజనంచేసుకొని సాయంత్రం ఆరుగంటలకు మళ్లీ బజారుకు వెళ్లానండీ. పూలమాల తయారుగావుంది. దాన్ని తీసుకొని ఒక బుట్టలో నలిగిపోకుండా భద్రపరిచి, రాత్రి ఏడు, ఏడున్నరగంటలకు మళ్లీ పూటకూటింటికి వెళ్లి భోజనంచేశాను. పూటకూటాయనకు డబ్బు లిచ్చివేసినపిదప నా మనీపర్సులో మిగిలినపైకం లెక్కచూచుకొంగా నేను తీసుకువెళ్లిన ఆరురూపాయలలోనూ రూపాయ రెండణాలు మిగిలినవి. 'సరే, నెల్లూరినుంచి శింగరాయకొండకు సరిగా రూపాయేకదా రైలుఛార్జి — ఇంకో రెండణాలు అదనంగానే వున్న'వనుకొని పైకితీసినరూపాయి మళ్లీ పర్సులోపెట్టేసమయంలో దానికి అంచున చిన్ననొక్కున్నట్టు కనిపించింది. అరే, చంద్రబింబంలాంటి ఈ జార్జిమార్కు కొత్తరూపాయికి కళంకంలా ఈ పాడునొక్కు ఎట్లా వచ్చిందాఅని అనుమానిస్తూ దాన్ని కిందగచ్చుమీద వేసికొట్టి మోగించాను. ఖంగుమని మోగింది. మళ్లీ రెండోసారి కొట్టాను. పూటకూటిల్లంతా మారుమోగింది. అనుమానమెందుకు ఈ రూపాయికనుకొని దాన్ని పర్సులోవేసి పండ్లు నాసూటు కేసులోపెట్టి దానికి తాళంవేశాను. రాత్రి తొమ్మిది తొమ్మిదిన్నర కావచ్చింది. శింగరాయకొండకువెళ్లే ప్యాసెంజరు తెల్లవారుజామున నాలుగుగంటలకు చేరుతుంది నెల్లూరు. పూటకూటింట పడకవేస్తే మెళుకువ వస్తుందో రాదో, — అర్థరాత్రి ప్రయాణం, వున్న యీ వొక్కరైలూ దాటిపోతే వచ్చినపనంతా వ్యర్థమయిపోవడమే కాకుండా దొరగారికి ఆగ్రహం గనుక వస్తే మనుబతుకంతా తలకిందైపోతుంది, వెళ్లి రైలుస్టేషనులోనే పడుకొంటే మంచిదని సూట్ కేసు ఒకచేత్తోనూ, పువ్వులమాలబుట్ట మరోచేత్తోనూ పట్టుకొని వెన్నెట్లో స్టేషనుకు బయలుదేరాను.

"కాని దానిపాడుక్కు నాకు రూపాయిమీద అనుమానం బాధిస్తూనేవుంది.'' రూపాయి మోతచూస్తే బాగానేవుంది కాని ఆ టిక్కట్టిచ్చేవాడి కంటికి నొక్కుకనిపిస్తుందేమో. మోత బాగామోగిన నొక్కున్న రూపాయలు రైలువాళ్లు తీసుకొంటారో లేదో. ఆ టిక్కట్టిచ్చేవాడు రూపాయి మోగించి టిక్కెట్టు నాచేతిలోపెడితే సరే; ఒకవేళ అట్లాజరక్కపోతే ఏమిగతి? మనకీ పట్నంలో తెలిసినవా రెవ్వరూ లేరే! అందులోనూ అర్థరాత్రిసమయం — అయి నా రూపాయి పడకపోవడమే ఖాయమా? — పోనీ, ఎవరికయినా దీన్ని చూపించి నొక్కున్నదని చెప్పకుండా వాళ్లను "అయ్యా! ఈరూపాయికేం లోపమండీ" అని అడిగితే, వాళ్లు దీనికేమయినా వంకపెట్టగలరా? — కాని ఈ ఆలోచనకూడా బాగా లేదు. మనరూపాయి లోపం మనమే ఎందుకు బయలుపెట్టుకోవడం? ఎవరితోనూ ఈ రూపాయి ప్రస్తావనే చేయకూడదు. మాట్లాడక స్టేషనుకువెళ్లి హాయిగా తెల్లవారుజామువరకూ పండుకొని టిక్కె

టిచ్చేసమయంలోపోయి ఏమీ ఎరగనట్లు బల్లమీదపడేస్తే ఖంగుమని రూపాయిమోగి వూరుకొంటుంది; సరేరాఅని టిక్కెట్టు ఇవ్వనే యిస్తారు. అదీగాక, రాత్రివేళ, ఆ నిద్రకళ్లకి వాళ్లకి రూపాయినొక్కు అసలు కనిపిస్తుంది గనుకనా? రాత్రిపూట ఈ ఉద్యోగంచేసే రైలుద్యోగస్థులందరూ - రైలునడిపే ఏడ్రైవరోతప్ప - గార్డూ, అండరుగార్డూ, స్టేషను మాస్టరూ, టిక్కెట్టిచ్చేవాడూ, వసూలుచేసే వాడూ — యావన్మందీ అసలు సగం నిద్రలోనే ఉద్యోగం చేస్తూవుంటారు. అటువంటిది టిక్కెట్లమ్మేవాడికి నారూపాయి నొక్కు కనిపిస్తుందా? చేస్తుందా? మోగించాడంటే చక్కగామోగే నారూపాయి కేమిటి రాత్రి వేళ సగంనిద్రకళ్ల టిక్కెట్టిచ్చేవాడు పేరు పెట్టడ మేమిటి?—ఛా! ఛా! ఎందుకొచ్చిన అనుమానం ఇది. మరేమీ ఫరవాలేదు రూపాయికి వచ్చిన భయ మేమీలేదు" అని యేవేవో ఆలోచనలు చేస్తున్నాను. ఈ ఆలోచనలోనే స్టేషను చేరాను.

"నేను స్టేషనులో అడుగుపెట్టేవరకు మిషనరీ క్లాకుటవరు టంగు టంగుమని పది గంటలు కొట్టింది. "బలే. బలే శకునం. గంటకొట్టింది. ఇక ఫరవాలే" దనుకొని లోపల హాలులోకి వెళ్లాను. హాలుకు నడుంగా పైన పలకలద్దాల లాంతరు వేలాడుతోంది. దానిలోని దీపం తప్ప యితర పెద్దదీపా లేమీ హాలులో లేవు. మూడో తరగతి ప్యాసెంజర్లు కొంత మంది బెంచీలమీదా, కొంతమంది కిందా పండుకొని నిద్రపోతున్నారు. కొందరు కూర్చునే కునికిపాట్లు పడుతున్నారు. ఒక మూల ఒక ముసలాయన దగ్గుతున్నాడు; వేరొకమూల ఒక చంటిపిల్ల లేచి యేడుస్తోంది. ఒకపక్క కొంతమంది చుట్టలు కాల్చుకొంటూ లోకాభిరామాయణం మాట్లాడుకొంటున్నారు. బయట రోడ్డు పక్క జట్కాలూ, ఎద్దుబళ్లూ వున్నవి. పదిన్నర గంట కావచ్చింది. నాకూ నిద్ర వచ్చీ రానట్టుగావుంది. ఇంకో అరగంటకు మద్రాసునుండి మెయిలువచ్చి వెళ్లిపోయింది. దానితో హాలులోని సమ్మర్దం కొంత అణిగి అక్కడక్కడ కొద్దిపాటి ఖాళీ అయింది. "తెల్లవారుజామునకదా నా రైలు వచ్చేది. ఈలోపల కాస్త కూర్కుపోదా" మనుకొని తలకింద సూటుకేసు పెట్టుకొని పక్కన పువ్వులబుట్ట పెట్టుకొని కాళ్లు చాచుకొని రెండావులింత లావులించి రంగా! రంగా! అంటూ మేను వాల్చాను.

"కళ్లు మూసుకొన్నాను కాని నిద్రపట్ట లేదు. పైకి నిశ్శబ్దంగానూ, శాంతంగానూ వున్నట్టున్నానే కాని లోపల గుండెలు దడ దడ రైలింజనులా కొట్టుకొంటున్నవి. ఏమీ భయంలేదని నాలో నేను ఎన్నిసార్లు ధైర్యం చెప్పుకొన్నా గుండె నిబ్బరం కలగ లేదు." ఒకవేళ రూపాయి నడకపోతే యెట్లా? రైలువాళ్లకు మనతో మొగమాటం గనుకనా? ఈ రైలు దాటిపోతే గతేమిటి?''—ఇవే ఆలోచనలు. ఎంత అణుచుకొందామన్నా ఉత్సాహం — ఈ ఆలో

చిన లణగటంలేదు. నిద్రపట్టలేదు. లేచి కూర్చున్నాను. హాలంతా పరికించి చూచాను. రాత్రి పన్నెండు, ఒంటిగంట అయిపోతోంది. అంతా నిశ్శబ్దంగావుంది. "ఈ హాలులో ఇంతమంది ప్రయాణీకుల లోనూ ఎవరికైనా నాకులాగ ఇంత ఆందోళన వుంటుందా? హాయిగా నిద్రపోతారా వుంటే?—మనకియితే మాత్రం ఎందు కాందోళన? గడియారం టంగు టంగుమని గంటలు కొట్టింది. మనకు జయమే" అని మనస్సుకు దిటవుచెప్పుకొని మళ్లా కళ్లు మూశాను. కాని ఉఁహూఁ. మనస్సుకు శాంతి కలుగలేదు. 'తీరా రూపాయి మారకపోతే రేపు దొరగారి తనిఖీ యేమి కావాలె? స్కూలేమి కావాలె? నే నేమి కావాలె—ఇదేమిరా భగవంతుడా! ఇట్లాంటి చిక్కులలో పెట్టా' వనుకొంటూ ఆ వేద నతో లేచికూచుని కొంతసేపు అటూ ఇటూ పచార్లుచేశాను. తిరిగి మళ్లా వచ్చి నా మామూలుచోట పండుకొన్నాను.

"క్లాకు టవరు రెండు గంటలు కొట్టింది. మూడు కొట్టింది. ఆఖరుకు నాలుగుకూడా అయింది. గుండెలు మహావేగంతో కొట్టు కొంటున్నవి. అప్పుడు నాది అదోక విపరీత మయిన స్థితి. టిక్కెట్లు తీసుకొనే టైమయిందన్నట్లు స్టేషన్ ప్లాటుఫారంమీద గంట గణగణ వాయించాడు పోర్టరు. హాలులో నిద్రపోతూవున్న వాళ్లందరూ నిద్ర లేచారు. ఒక్క నిముషకాలంలో టిక్కె ట్లమ్మే కిటికీవద్ద పెద్దగుంపు చేరింది; జనం త్రోక్కులాడుకొంటున్నారు. స్థలం లేదు. ఒకరినొకరు తోసుకొంటున్నారు. పెద్ద రభసంగావుంది. టిక్కెట్టు తీసుకొనేటందు కిదేరా సమయమని నేనూలేచి పర్సులో రూపాయి పైకితీసేవరకు ఒక ముసలి తురక సాహెబు డెబ్బయి ఏండ్లవాడు నా కడ్డంగా వచ్చి "మహారాజ్! ముసలివాణ్ణి. కళ్లు కనుపించవు. ఆ జనంలోకిపోయి టిక్కెట్టు తెచ్చుకోలేను. నాకు శింగరాయకొండ కో టిక్కెట్టు తెచ్చిపెట్టు మహారాజ్! నీకు సలాంచేస్తా"నన్నాడు. "శింగరాయకొండకా? టిక్కెట్టా? — సరే తెస్తాను. పైకం తే" అన్నాను నేను

సాహేబు తన వణకుచేత్తో సంచిలో నుంచి రూపాయతీసి నా చేతిలో పెట్టాడు. "బలే. ఇట్లావుండాలి అదృష్టమంటేను. ఈ తొందరలో రెండు రూపాయలూ ఒకేసారి టిక్కెట్లిచ్చే ఆసామి చేతిలో పడేస్తే ఆయ నకు నా రూపాయి నొక్క అసలే కనిపిం చదు. ఒక్క రూపాయి విడిగాఇస్తే పరిశీలిం చడాని కవకాశంగాని రెండు రూపాయలూ జోడించియిస్తే ఇక భయమేమిటి? బతి కానురా భగవంతుడా!" అనుకొంటూ టిక్కెట్ల కిటికీదగ్గరికి వెళ్లానండి. జనసమ్మర్దం ఇంకా తగ్గలేదు.

"శింగరాయకొండకు రెండు టిక్కె" ట్లంటూ నాచేతిని బలవంతంగా ఇతరుల చేతుల పక్కనుంచి కిటికీగంతలోకి పోనిచ్చి రెండు రూపాయలూ బల్లమీద పెట్టాను.

వాటిని టిక్కెట్లిచ్చే ఆయన మోగించాడో లేదో—నాకు తెలియదు. నా చెవి కేమీ మోత వినపడలేదు. "ఇదేరా పరీక్షసమయం. అటో ఇటో తేలిపోతుం దిప్పుడే" అనుకొంటూవుండగా "ఈ రూపాయ పడ" దంటూ ఆ రెంటినీ తిరిగి నాచేతిలో పెట్టాడాయన.

"నొక్కు కనిపించింది కాబోలు! ఇక నేదిరా దిక్కు?" అనుకొంటూ గుంపులో నుంచి తోసుకు బయలుపడ్డాను. నా కేమీ పాటిపోలేను. దిక్కూ దెసా తోచలేదు. వొళ్లంతా తేళ్లూ జెర్రెలూ పాకినట్లయింది. ప్రపంచమంతా తిరిగిపోతున్న ట్లనిపించింది. ఏమి చేయను? ఎక్కడికి వెళ్లను? ఎవరి నాశ్రయించను? ఎవరి నెరుగుదు నక్కడ? ఏమి బుద్ధి? అని యేమీ తోచక తన్నుకులాడుతుంటే నా సూటుకేసువద్దతః మూట పెట్టుకు కూచున్న సాహేబువచ్చి "అయ్యా! టిక్కెట్టదండి" అన్నాడు. "లేదూ. టిక్కెట్టు తేలేదు. నా రూపాయ మారదని రెండు రూపాయలూ ఇచ్చేశాను. ఇదిగో నీ రూపాయ. నీ టిక్కెట్టు నీవే తెచ్చుకో. నే తేలే" నంటూ లాంతరుదీపం వెలుతురులో రెండు రూపాయలూ నిదానంగా చూచి నా నొక్కురూపాయి నేను జాగ్రత్త పెట్టుకొని అతని ఎడ్వర్డు రూపాయ అతనికిచ్చివేశాను. ఏమి చేయడానికీ తోచక కాలు కాలిన పిల్లలా ఇటూ అటూ తిరుగుతూవుండగా అంతలోనే సాహేబు నాదగ్గరికి తిరిగివచ్చి "అయ్యో! ఇదేమిటి మహరాజ్! నా రూపాయ మారదని వాపసుచేశాడు ఆ టిక్కెట్టు పంతులు. మా దొడ్డపని చేశావు. నా మంచిరూపాయ నువ్వు తీసుకొని నీ పడనిరూపాయ నా కిస్తావు. నా రూపాయి నాకియ్యి" అని గదిమాడు.

"నే నేమయినా పొరపాటుపడ్డానా" అని మళ్లీ దీపం వెలుతురులో నా రూపాయిను పరిశీలించి చూచాను. అది నా రూపాయే — జార్జి చక్రవర్తి బొమ్మా అంచున నొక్కూను. సందేహమేమిటి?— సాహేబు కిచ్చినది సాహేబు రూపాయే. పొరబడలేదనుకొని "నీరూపాయే నీకిచ్చాను సాహెబూ! నా పడనిరూపాయి నీ కివ్వలే" దన్నాను. "లేదు మహరాజ్! చీకట్లో పొరపాటు పడ్డారు మీరు. నారూపాయి మంచిరూపాయి సామీ! నాది నాకిచ్చేయం డన్నాడు. ఏం చెప్పనతనికి? "లేదు సాహెబూ! నారూపాయి నాకు గుర్తే. దానికి చివర నొక్కుం"దన్నాను. "లేదయ్యా నా రూపాయి తీసుకొని నీపడనిరూపాయి నా కిస్తావుటయ్యా? బలే దొడ్డవాడివే. ఇచ్చెయ్యి నా రూపాయి" అని గోల ప్రారంభించాడు. ఈ గోల కక్కడ హాలులోనివారు దగ్గరికివచ్చి మమ్మల్ని చుట్టుకోవడం మొదలుపెట్టారు. "ఎట్లాగ ఈసాహెబును నమ్మించడం? అతనికి కళ్లు కనిపించవు. అతని రూపాయి తీసుకొన్నప్పుడు మంచిదే అనే వుద్దేశంతో మోగించకుండా తీసుకొన్నాను. మొదట మోగించినా తీరిపోయేది. ఇప్పుడేమనుకుంటే ఏమిలాభం?" అనుకుంటూ

వుండగా చుట్టూ మూగినవారు తలోక మాటా అనడం మొదలుపెట్టారు. సాహేబు తొందర ఎక్కువయింది రూపాయి ఇచ్చెయ్యమని. "ఆఖరుకు నా నొక్కురూపాయే మంచిదనీ, సాహెబురూపాయే చెడ్డదనీ నిశ్చయమయింది. అయితేమట్టుకు లాభమేమిటి? సాహెబు నెట్లా నమ్మించడం?— అతనికి టిక్కెట్టు తీసుకువస్తానని దొరక్కపోయి వొప్పుకొన్నాను. మొట్టమొదట లేనిపోని అనుమానాలకు పోయిచెడ్డాను." అనుకొంటూవుండగా సాహెబు "మునలాణ్ని కళ్లు కనపడవు గనుక మోసం చేస్తావుటయ్యా? ఇచ్చెయ్యి నారూపాయి. రైలు వస్తోంది. వెళ్ళాలంటూ మరింత గంద్రగోళం చేశాడు. ఏమి చెయ్యనిక. ఇక నివ్వక విధి లేదు—ఇదేమిరవ్వరా" అని నారూపాయి వాడిచేతిలో పెట్టి వాడిరూపాయి నేను తీసుకొన్నాను. నా నొక్కు రూపాయితో టిక్కెట్టు కొనుక్కొని టింగురంగా అని చక్కాపోయినాడు సాహెబు.

"ఆఖరుకు బలే తమాషాజరిగిందోయి వెంకటనారాయణా! కథలాగేవుంది. తరువాతేంజరిగిందేమిటి" అన్నారు నవ్వుతూ లేబరు ఆఫీసరుగారు.

"ఇకనేముంది స్వామీ! నేనక్కడదిగడిపోవడం — దొరగారు తమరిరాకా — స్కూలుతణిఖీ తలచుకొనేటప్పటికి వొళ్లు కంపరమెత్తిపోయింది. ఏమిచేయడానికి దిక్కుతోచలేదు. రైలువచ్చేస్తున్నది. మతిపోయింది. మళ్లా కిటికీదగ్గరికి వెళ్లాను. టిక్కెట్టు పంతుల్ని శతవిధాల బతిమాలుకొన్నాను. ఎంతబతిమాలుకొన్నా ప్రయోజనం లేకపోయింది. నాదగ్గర రూపాయచెల్లదంటే చెల్లదని తీసుకోనన్నాడు. "సాహేబు సైంధవుడిలా అడ్డుతగిలి వాడిరూపాయ నాకంటగట్టి పోయినాడే" అని దుఃఖంవచ్చింది. "ఇకనేమిచేయనురా భగవంతుడా" అనుకొంటూవుండగా ప్లాటుఫారంమీద కొచ్చేసింది రైలు. ఇక ఆలోచిస్తే కార్యంలేదనుకొని నాదగ్గర అదనంగావున్న రెండణాలతోనూ ప్లాటుఫారంటిక్కెట్టుకొని ఒక్కపరుగున ప్లాటుఫారంమీదికివచ్చి పడ్డాను. రైలుదాటిపోతుందేమో అన్నఖంగారులో నాకెదురుగా వున్న పెట్టితలుపుతెరచి లోపలికెళ్లికూచునేవరకు—తీరాచూస్తునుగదా—అది ఇంటరు క్లాసయింది. అసలే టిక్కెట్టులేదు; అందులోనూ ఇంటరుతరగతి ప్రయాణం! ఇదేమిరా ఎట్లావచ్చిందనుకొంటూ, పువ్వుల దండ జ్ఞాపకానికివచ్చి చూచుకోగా ఆబుట్టలేదు. తొందరలో స్టేషనులో మరచిపోయివచ్చానని తెలిసిందప్పుడు. దానికోసం విచారిస్తూవుండగా రైలు పెన్నవంతెనమీదికి రావడమూ, ఇంతలోనే — అదివరకాబండిలో ఎప్పుడెక్కాడో టిక్కెట్టుకలెక్టరొకడు టిక్కెట్లడగుతూవుండడమూ జరిగింది. "వస్తే అన్నిచిక్కులూ వక్కమాటువస్తవి—ఇదేమి ఖర్మంరా భగవంతుడా" అని హడలిపోతున్న సమయంలో టిక్కెట్టుకలెక్టరు నాదగ్గరికి వచ్చి టిక్కెట్టడిగాడు. నాదగ్గరటిక్కెట్టేదీ? లేదని నాసంగతంతా చెప్పబోతూవుంటే

అనంతపురం శ్రీ భారతమహిళాశారదాసమాజము.

18 వ. వార్షికోత్సవము.

అధ్యక్షురాలు: శ్రీమతి మానవేదన్ రాజాపతి

యల్లాప్రగడ సీతాకుమారి
గృహలక్ష్మియం దప్పుడప్పు డీమె వ్యాసములు
వ్రాయుచుండును.

వినక దొంగతనంగా ప్రయాణం చేస్తున్నా నని నాకు మద్రాసునుంచి ఇంటరుక్లాసుకు డబ్లిఛార్జికట్టి నాపేరువ్రాసుకొని నెల్లూరు తర్వాతిస్టేషను పడుగుపాడులో దింపివేసి స్టేషనుమాస్టరు కొప్పగించి తనదారిని తాను చక్కాపోయాడు.

ఏమని చెప్పుకోను దొరగారూ! నా అవస్థ—తెల్లవారేవరకూ పడుగుపాడులో వుండి తెల్లవారినతర్వాత ఆస్టేషనుమాస్టరు కాళ్లుపట్టుకొని ప్రార్థించి, ఆయన దయ దలచడంవల్ల శింగరాయకొండకు టిక్కెట్టు తీసుకొని అయనదగ్గర తీసుకొన్న చేబదులు తో—ఈ పన్నెండుగంటల ప్యాసింజరులో వచ్చిపడ్డానండి.

ఈలోగానే దొరగారు తమరు స్కూలుకు రావడమూ, నేను లేనన్నకారణంచేత కోపంచేసి ఇక్కడికి వచ్చేయడమూ జరగిందండి—పోయిన పూలమాల పోనే పోయింది స్వామీ! ఈపళ్లయినా తీసుకొని నన్ను కటాక్షించకపోతే—"

అని దీనంగా గద్గదస్వరంతో చెప్పు కొంటూ నిలబడివున్న వెంకటనారాయణ వైఖరి చూచేవరకు లేబరుఆఫీసరుహృదయం కరిగింది, జాలిపడ్డా డతనిస్థితికి; "సరే నీకు భయంలేదు. నేను రేపటిదినం స్కూలు తణిఖీకి వస్తా"నని చెప్పి అతన్ని వొదార్చడమేకాకుండా అతనికి రైలువాళ్లు కట్టిన డబ్లిఛార్జి ఏడురూపాయలన్నరా తానే యిచ్చేసి వెంకటనారాయణ నింటికి పంపేశాడు.

తేయాకు కథ

ఎన్నో "కొత్తవస్తువులు" అప్పుడప్పుడు బయలు దేరుతు నేవుంటవి. అయితే అవి యిదివరకు బొత్తిగా లేవని చెప్పడానికి వీలులేదు. ఆవిధంగానే తేయాకు గూడ యిండియాలో పూర్వం యుగయుగాలనుంచి తెలిసేవుంది.

ఇప్పుడు మనం యీ "చా"ను ఎంతో కులాసాగా నాగరకంగా, వాడుతూవున్నాం. అది "కులాసా కలిగించే తేనీరు"అని నిస్సందేహంగా చెప్పవచ్చు. కాని పూర్వకాలంలోగూడ మనం యిప్పుడు వాడుతున్న మాదిరిగానే తేయాకు వాడబడుతూవున్నట్లు రికార్డుల పూర్వకంగా దృష్టాంతాలేమిన్నీ లేవు. ఏదో శాఖాహారంక్రింద "మియాంగ్ లెట్"అనీ, లేక తేయాకు కూరగాయఅని వాడుకుండేవాళ్లు. తరువాత అది తేయాకు వెన్నవంటి ఒకవిధమైన చారు రసంగా ప్రఖ్యాతిపొందింది. దీనికి ప్రాముఖ్యం కలిగిన తరువాత గూడ యీ స్వదేశపానీయం ప్రజాదరణ పొందటానికి ఎంతో కాలంపట్టింది.

ఇండియా నేలలో నాటడానికి పనికివచ్చే తేయాకు మొక్క ఒక్క చీనాదేశంలోనే దొరుకుతుందని పూర్వకాలపు బ్రిటిషువ్యాపారస్థులు,డచ్ వణిక్కులు, పోర్చుగీసు వర్తకులు నమ్ముతూవచ్చారు. కొంచెం ద్రావిడ ప్రాణాయామమైనప్పటికీ, నిజంగా విచారిస్తే వాళ్ల యీ డొంకతిరుగుడు నమ్మకానికైనా మనం యెంతో కృతజ్ఞులమైవుండాలి. ఎందుకంటే, ఆ సాహస విక్రమార్కుల ప్రయత్నాలూ, పవిత్రమైన యీ తేయాకుమొక్కను తీసికొనిపోవడానికి సాధనభూతాలయిన వాళ్ల రంగురంగుల పడవలూ, లేకుండావుంటే, మనకు యింతగా సేదదీర్చి ఉత్సాహం కలిగించే యీ దివ్యమైన పానీయం, కెమెలియా వృక్షకోటిలో చేరిన యేదోఒక జాతిచెట్టునకు సంబంధించినదిగా పరిగణింపబడేదేకాని, అనుభవయోగ్యానికి వచ్చేదికాదు. "టీ గురించిన సర్వస్వం" అనే పుస్తకాన్నివ్రాస్తూ యీ మధ్య విలియం హెచ్. యూకర్సు అనేదొరగారు తెలిపిందేమంటే:—

"1780 సంవత్సరంలో ఇంగ్లీషు ఈస్టిండియా కంపెనీవారి తాలూకు దళాధిపతులు కాంటన్ పట్నం నుంచి చీనాదేశపు తేయాకుగింజలను కొన్ని కలకత్తాకు తీసికొనివచ్చారు. వీటిలో కొన్నింటిని అప్పటి గవర్నరు జనరలు వారన్ హేస్టింగ్సు, భూటాన్‌లో వున్న జార్జిబొయిల్ అనే దొరగారికి పంపాడు. తక్కినవాటిని బంగాళాసైనిక పటాలానికి అధిపతిగా వున్న లెఫ్టెనెంట్ కర్నల్ రాబర్టు కిడ్ గారు కలకత్తావద్ద శిబ్‌పూరులోవున్న తన బొటానికల్ తోటలో నాటాడు. వాటిని యెట్లా పెంచవలెనో, వాటివిషయమై యేవిధముగా శ్రద్ధ తీసికొనవలెనో మొదలయిన సంగతులు సరిగా తెలియకపోయినప్పటికీ అవి బాగానే మొలిచి వృద్ధిపొందినవి. అప్పుడు కుంఫిణీవారు యేలుతున్న మన హిందూదేశంలో పైరుఅయి పెరిగిన తేయాకుమొక్కలలో అవే మొట్ట మొదటివి."

అయితే, యీ తేయాకుమొక్క హిందూదేశంలో పుట్టిందా కాదా అనే రాద్ధాంత సిద్ధాంతాలతో కాలం గడపకుండా, చీనాదేశపు మొక్కలనే యిక్కడ పైరుచేయు సాధనాలగురించి యెక్కువగా శ్రద్ధతీసికొన్నట్లు కనపడుతుంది. 1788 లో సర్ జోసఫ్ బ్యాంక్సు అనే దొరగారు ఉండేవాడు. ఆయన గొప్ప ప్రకృతిశాస్త్రజ్ఞుడు. భారతదేశంలో కొత్తకొత్తపైర్లను పండించడానికి ఆయన అనేక మార్గాలను సూచించాడు. వాటిలో తేయాకు మొక్కను శిఫారసు చేసింది బీహారు, రంగపూర్

కూచ్ బీహార్ జిల్లాలకు. 1823 వరకు ఇండియా తేయాకును కనుకొన్నట్లు మనకు నమ్మతగ్గ రికార్డులు యేమీ లేవు. ఆ సంవత్సరంలో రాబర్టు బ్రూస్ అనే ఆయన అప్పుడు బ్రిటిష్ యిండియా తూర్పు సరిహద్దులకు అవతలవుండే బర్మా, అస్సాం ప్రాంతాల్లోకి వ్యాపారపు దండయాత్రలను సాగించాడు.

అదిగో! అప్పుడు దొంగ బైటపడ్డాడు. శివసాగర్ దగ్గరవున్న కొండలవైపు యీ దేశీయ తేయాకుపొదలు విచ్చలవిడిగా పెరుగుతున్న సంగతి ఆయన కంటపడ్డది. ఆయనకు అవి బంగారపుగనులలాగ తోచినవి. వాటిని వదలిపెట్టడానికి బుద్ధిపుట్టక ఆ తేయాకు మొక్కలు, తేయాకుగింజలు తనకు సప్లయి చేస్తూ వుండేటట్లుగా అక్కడవున్న సింగపూరు నాయకుడితో ఖరారు చేసుకున్నాడు.

అప్పటినుంచి దానికి వైభవం రొత్తుకుంది. కలకత్తాలోవున్న వర్తకసంఘానికి దాని పుట్టుపూర్వోత్తరాలను గురించి తెలిసికోవడానికి కొంతకాలంపట్టినా, తరువాత తరువాత, ఇండియా దేశపు తేయాకు వాళ్ల దృష్టిని బాగా ఆకర్షించింది.

ఇప్పుడు యింతవ్యాప్తికి వచ్చిన "తేయాకు సంఘాన్ని" సుమారు ఒకశతాబ్దం క్రిందట లార్డు విలియం బెంటిక్ అనే దొరగారు స్థాపించి తేయాకు పరిశ్రమాభివృద్ధికి కారణభూతుడైనాడు. ఈ సంఘం వాళ్లుచేసిన కృషి ఫలితంగా, తేయాకు పైరు అస్సాంలో పెరిగిందన్న సంగతి ఖండితంగా నిర్ధారణ అయింది. లార్డు విలియం బెంటిక్ దొరగారు యీ సంఘాన్ని స్థాపించకపోయినట్లయితే, ఇండియా తేయాకును గురించి యింతశ్రద్ధ తీసికొనేవాళ్లు లేక, అది పుట్టిలోనే సందుకొట్టిపోయేది.

గత మూడు సంవత్సరాల్లో, ఇండియా తేయాకు ప్రపంచానికంతా తెలిసిపోయింది. అది యిప్పుడు యితర ప్రపంచానికి హిందూదేశపు రాయబారిగా వుండి ప్రాక్పశ్చిమదేశాలమధ్య సన్నిహిత స్నేహబాంధవ్యాలను పెంపొందించడానికితోడ్పడుతున్నదని చెప్పడానికి యేమి సందేహంలేదు. ఇండియన్ టీ పరిశ్రమకు సుమారు నూరుకోట్ల రూపాయలు ఖర్చు యినవి. ఇంచుమించుగా 800,000 యెకరాల విస్తీర్ణం గల 5000 తేయాకుతోటలలో యిప్పుడు తేయాకు పైరవుతున్నది. సుమారు 10,00,000 మంది ప్రజలు యిండియన్ టీ పరిశ్రమలో పనిచేస్తున్నారు.

సమస్తదేశాలవారికి ఉత్తమమైన యిండియన్ టీని త్రాగే అవకాశం అబ్బింది. అయితే మన యింటి పెరటిచెట్టు మనమందుకు పనికిరాదనే సామెతగా యితర ప్రపంచమంతా, యిండియా టీని యెంతో మక్కువపడి మానకుండా త్రాగుతూవుంటే, ఇక్కడ మన భారతదేశంలో మన భారతీయులు దివ్యమైన మన స్వంతపానీయంలోవుండే ఉత్తమగుణాలను గుర్తించడంలో యింకా పెండ్లినడకలు నడుస్తూ మీనమేషాలను లెక్కపెడుతుండడం ఆశ్చర్యంగా వుంది.

ఇండియన్ టీయొక్క నిజమయిన విలువను మనం గుర్తించేటట్లు చేయటానికి యీ "తేయాకు ఉద్యమము" బయలుదేరింది. కాబట్టి మీ ధర్మాన్ని మీరు నిర్వర్తిస్తారని ఆశిస్తున్నాము. తేయాకు విషయంలో యెక్కువ శ్రద్ధ పుచ్చుకొని పనిచేయండి. "ఇండియనులకు యిండియన్ టీ" అని చెప్పడమే కాకుండ "ఏ సమయమైనా టీ త్రాగే సమయమే" అన్నసంగతిని జ్ఞాపకముంచుకోండి.

సయింటిఫిక్ బంగారు ఆభరణములు

హైకోర్టుజడ్జీలు, ప్రభుత్వమంత్రులు, కాంగ్రెసు ప్రెసిడెంట్లు, శాసనసభ్యులు మొదలగు గొప్పవారిచే ప్రశంసింపబడి, ఈ కంపెనీ గవర్నమెంటులో రిజిస్టరు చేయబడినది. పూర్తి కేటలాగు ఉచితము.

ది సైంటిఫిక్
గోల్డుబాంగిల్సు కంపెనీ లిమిటెడ్
బ్రాంచి:—104, చైనాబజారు రోడ్డు,
హెడ్డాఫీసు:—48, బైరాగిమఠం వీధి, మద్రాసు.

ఒడలు నిగనిగ లాడుటకు

సుప్రసిద్ధమైన

కేరళ సబ్బులు

ఉపయోగింపుడు.

విల్లింగ్టన్, చందన, వేప, మల్లె

మొదలైనవి.

కేరళ సోప్ ఇన్స్టిట్యూట్

కాలికట్.

పి. కోదండరాం పిళ్లె

(లేటు పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిళ్లెవారి కుమారులు)
1854-వ సంవత్సరమున స్థాపితము.
ఉత్తమతరగతి కర్రసామగ్రుల నిర్మాతలు
(పి. యస్. పొన్నుస్వామిపిళ్లే భవనములు)
మీ భవనమును అలంకరించుటకును దానిని ఆకర్షణీయముగ చేయుటకును మీకు కర్రసామగ్రులు కావలయును.
త్వరగా చేసియిత్తుము. నమ్మకమైన పనితనము.
కర్రసామగ్రులను కొనుటకుపూర్వము మాతో సంప్రదింపుడు.
పురాతనమైన ప్రఖ్యాతిగల కంపెనీ.
39 & 44, ఎస్ప్లనేడ్ వెస్టు ; మదరాసు.

మీ అచ్చుపనులయందు

మీకు కావలసినది అందమగుకూర్పులా ? లేక చిన్నపనియైనను బాగుగ చేయుటయా ? లేక సకాలమునకు ముద్రించి యిచ్చుటయా ? మీ అవసరము లేవియైనను, మీ అచ్చుపనులను మేము చక్కగ చేయగలమని మీ అనుభవమే తెలియజేయగలదు. ఒకమారు పరీక్షింపుడు !

లోధ ముద్రణాలయము,
ఎగ్మూరు, తపాలపెట్టె 752, మదరాసు.

భారతనారి ఆదర్శము

స్వామి వివేకానందగారు

జాతీయజీవనమును బ్రహ్మచర్యాదర్శమును ప్రతిష్ఠింప బూనుకొనినచో ప్రప్రథమమున వివాహమును పవిత్రవంతముగాను, విచ్ఛేదరహితముగాను ఒనర్చవలెను. దీని సాయముననే మాతృపూజాసాధనము నొనర్చవలెను. రోమన్ క్యాథలిక్కులు, హిందువులు వివాహముయొక్క పవిత్రతను రక్షించి, దానిని తెంపకుండినవారగుటచేతనే శక్తిశాలురగు స్త్రీపురుషుల సృజింపగలిగిరి. అరబ్బుల దృష్ట్యావివాహ మొక బలవదధికారము. ఇష్టమువచ్చినప్పుడు దానికి తిలాంజలి నొసగవచ్చును. కాన బ్రహ్మచర్యాదర్శమును వారి ముందు కనుగొనజాలము. బౌద్ధమతము వివాహస్ఫురణ నందని జాతుల చేతబడుటచే ఆ దేశీయుల యందింకను సన్యాసప్రహసనము జరుగుచునేయున్నది. శక్తిశాలురగు కుమార బ్రహ్మచారి, బ్రహ్మచారిణు లుద్భవింపవలెనన్న జనసాధారణముయొక్క వైవాహిక జీవనమును పవిత్రతమ మొనరించుట ఆవశ్యకము.

వివాహవిషయమున భారతీయ పాశ్చాత్య ఆదర్శములు భిన్నములు. పాశ్చాత్యుల వివాహమన్న శాసనబంధము. భారతీయ దృష్టా వివాహమన్న భార్యాభర్తల కిరువురకు ఎన్నటెగని అనంత సంబంధమును ఘటిల్లజేయు వ్యవస్థ. వారికిష్టముండనీ, ఉండకపోనీ రాబోవు జన్మలలో వారొండొరుల భార్యాభర్తలుగ పొందుదురు. వారొండొరులు వారివారికర్మల సగపాలు ననుభవింతురు. వారిలో నేయొకరైన వెనుకబడినచో, వెనుకబడినవారు సహధర్మిణి లేక సహధర్మి శబ్దవాచ్యులగు నంతవఱకు ముందునకేగినవారు వేచియుండవలసినదే.

భార్యయన హిందువులకు సహధర్మిణి. హైందవుడనేక ధర్మకార్యముల నొనర్చవలసియున్నాడు. భార్యలేనిదే అవిసాగవు. పురోహితుడు వారిద్వర బంధించును. ఆస్థితిలోనే వారు దేవాలయములను, పుణ్యక్షేత్రములను దర్శింతురు.

భారతీయ రమణులెట్లుండవలెను? సీత వారి ఆదర్శము. భారతీయుల చరిత్రలో నున్న యువతుల ఆదర్శములన్నియు సీత చరిత్రలో కేంద్రీకరింపబడినవి. సీతాదేవి ఆర్యావర్తమున వేలకొలది యేండ్లనుండి వనితలందరివలన పూజింపబడుచున్నది. మహామహిమమయియగు సీత శుద్ధతకంటె శుద్ధురాలు. సహిష్ణుతయొక్క పరమాదర్శము. ఇట్టి సీత ఎప్పటికిని పూజలనందుచునే యుండగలదు. తిలమాత్రమైన చీకాకుపడక అట్టి దుఃఖమయజీవనమును

గడపినట్టి సీత, ఆ ఆదర్శస్వభావురాలు, ఆసాధ్వి, మనుష్యలోకమున కంతటికిని, ఒక్క మనుష్యలోకమునకే యననేల—దేవలోకమునకుగూడ ఆదర్శనీయురాలు. సీత ఆచంద్రతారార్కము మన జాతీయ దేవతయై నెగడగలదు. ఆపె వృత్తాంతము మన కందఱికిని దెలిసినదే కాన దానిని వివరించుట అనావశ్యకము. మన పురాణము లన్నియు వినష్టములై పోవచ్చును, మన వాదమే లుప్తమైపోవచ్చును, మన సంస్కృత భాష కాలస్రోతమునబడి అంతర్హితమై పోవచ్చును కాని భారతదేశమున గ్రామ్య భాషను మాట్లాడు నల్గురైదుగురు హైందవులున్నను సీతయొక్క చరిత్ర నిల్చియేయుండును. సీతయొక్క చరిత్ర మనకు అస్థిమజ్జాగతమైనది. ప్రతి హిందూనారియొక్క రక్తమున సీత ప్రవేశించియున్నది. మనము సీతయొక్క బిడ్డలము. ప్రస్తుతము నారీగణమును ఆధునిక భావములతో తయారు చేయుటకుగాను ఒనర్పబడు యత్నములన్నియు,—వాటి మధ్య సీతయొక్క ఆదర్శము లేనిమెడల—నిష్ఫలములగును. భారతీయ యువతీమణులెల్లరు సీత నాదర్శముగా గైకొని ఆపెఅడుగుల జాడ ననుసరించుచు తమ ఔన్నత్యము కొరకు పాటుబడవలెను. ఇదొక్కటే వారి ఉన్నతికగు మార్గము.

భారతదేశమున బాలబాలికలు సీతాదేవిని పూజింతురు. ముఖ్యముగా ప్రతి బాలికయు ఒనర్చితీరును. భారతీయ రమణుల తీవ్రవాంఛ—సీతవలె కావలెనని, ఆయుమయొక్క విశుద్ధస్వభావమును, పతిపాతివ్రత్యమును అన్నిటిని సహింపగల ఓరిమిని బడయవలెనని. ఈ విషయముల నాలోచించునప్పుడు భారతీయ, పాశ్చాత్య ఆదర్శముల తారతమ్యమును తేలికగనే గ్రహింపగలరు. భారతీయునకు సీత సహిష్ణుతయొక్క పరమాదర్శము. పాశ్చాత్య దేశము లనునుకదా—'కర్మ నొనర్పుము, ఒనర్చి నీశక్తి చూపింపుము' భారతమనును కదా—'కష్టదుఃఖములను సహించి నీ శక్తిని ప్రదర్శింపుము.' మనుష్యు డెంతగ అధికసంపదల పొందగలడో పాశ్చాత్యులు చూపినారు; మనుష్యు డెంతగ అల్పపరిమాణ విషయములతో జీవితమును గడపగలడో భారతీయులు చూపినారు. ఈ రెండు ఆదర్శములు ఒకేభావముయొక్క చరమసీమ. సీతాదేవి భారతీయభావముల ప్రతినిధి స్వరూపము, రూపుదాల్చిన భారతమాత. సీత యను నాపె వాస్తవముగనుండెనా, సీతాదేవి కథ చారిత్రకమా అను విషయముల గుఱించి కాదు మేము చర్చించునది. కాని, సీతాదేవి ఉపాఖ్యానమున ప్రదర్శింపబడిన ఆదర్శ మింకను భారతదేశమున నిల్చియేయున్నదని మే మెరుంగుదుము. సీతాదేవి ఆదర్శము భారతదేశము సంతటిని ఆచ్ఛన్న మొనరించినది. ఇది జాతీయజీవనమున జాతియొక్క నరనరమున ప్రతిరక్తబిందువున ప్రవేశించినట్లు మరే పౌరాణిక ఉపాఖ్యానము ప్రవేశించలేదు. సీతనామము శుభమును, విశుద్ధమును

పుణ్యమును అగు దానియొక్క పరిచయ వాచకము. మన మేరీతిగ నారీజాతిని గౌరవించునది, ఆదరించునది సీతాశబ్దమున నభిహితమైయున్నది. ఆశీర్వదించినప్పుడు 'సీతామ్మవారివలె కమ్ము' అందుము. భారతీయ నారులు తమ్ము సహిష్ణుతామూర్తియు, పతిపరాయణయు, విశుద్ధస్వభావురాలును, రామభార్యయునగు సీతయొక్క సంతానముగా భావింతురు. ఆయమ అన్నికష్టముల సహించినది గాని రాముని పల్లెత్తుమాటైన అనలేదు. ఈ దుఃఖకష్టముల సహించుట కర్తవ్యముగా భావించిన దాబిడ్డ; చలింపక, శాంతముగ అన్నిటిని సహించినది. ఆమె వనవాస మెంత ఘోరమైనదో, విచారశూన్యమైనదో ఆలోచింపుడు—కాని, ఆమె హృదయమున విసుగు ప్రవేశింపలేదు. ఇట్టి తితిక్షయే భారతదేశముయొక్క విశేషము. బుద్ధభగవానుడు పల్కియున్నాడు: — 'దెబ్బకు దెబ్బ నిచ్చిన దానివలన నగున దేమియులేదు. కేవలము జగత్తున మరొక పాపము హెచ్చుటతప్ప.' ఈ విశేషభావము సీతయొక్క ప్రకృతిలోనేయున్నది. అన్యాయ ప్రతీకారచింత ఆమెయెదలో ప్రవేశింపలేదు.

భారతదేశమున ప్రతిబాలికకు సావిత్రివలె పతివ్రతయగునట్లు ఉపదేశ మీయబడును. ఆమె ప్రేమ ముందు మృత్యువు జయింపబడెను. ఆమె తన ప్రేమబలమున యమునినుండి తన భర్తను పొందగలిగెను.

* * *

హిందూమతము మానవునికొఱకు నిర్దేశించు ఏకమాత్ర కర్తవ్యము-ఒక్కటే-అనిత్యతయందు నిత్యవస్తు సాక్షాత్కార ప్రయత్నము; కాని, దీనిని సాధించుటకుగాను ఒకేమార్గమును సూచింప సాహసింపదు. వివాహము, బ్రహ్మచర్యము, మంచి చెడుగు, విద్యమూర్ఖత్వము,—ఏ విషయమైన కానీ, చరము లక్ష్యమునకు గొనిపోవ సాయపడును. మహాభారతమందలి ఆతరుణయోగి కథ—క్రోధానలమున పక్షుల భస్మమొనరించి, పతివ్రత, ధర్మవ్యాధులకడ నుపదేశమంది సాధననొనర్చి తత్వజ్ఞానము నందినవాని కథ—గుర్తునకు దెచ్చుకొనుడు.

* * *

ఈదేశమున పురుషుడు స్త్రీలయెడ నిట్టి భేదబుద్ధి నెందులకు వహించినాడో తెలిసికొనజాలము. మఱి, వేదాంతశాస్త్రము వచించుచున్నది కదా, ఒకా చిత్ వస్తువు సర్వభూతముల వెలయుచున్నదని. మీరు స్త్రీనిందనే ఒనర్చుచున్నారు. కాని, వారి మంచికై ఏమొనర్చితిరో చెప్పుడు. స్మృతులను వ్రాసి, నియమముల బద్ధమొనర్చి పురుషులు స్త్రీలను సంతానోత్పాదనాయంత్రములుగా మార్చివైచినారు. మహామాయ (జగన్మాత)యొక్క ప్రత్యక్షవిగ్రహములగు వీరిని పైకి తీసుకొనిరానిచో మీకితర మార్గమున్నదా? ఏ శాస్త్రమందైన యువతులు భక్తిజ్ఞానముల కధికారి

ణులు కాజాలరని వ్రాయబడియున్నదా? బ్రాహ్మణులు తదితరజాతులవారు వేదపాఠార్హులని వచించినప్పుడే భారతదేశమునకు పతనము సంభవించెను; అప్పుడే స్త్రీల వేదాధికారమునుగూడ లాగికొనిరి. వేద కాలమున, ఉపనిషత్తుల కాలమున, మైత్రేయి, గార్గి, ప్రభృతులగు స్త్రీలు బ్రహ్మవిచారమున పురుషులతో సమానముగ నిలబడ గలిగియుండిరి. వేలకొలది వేదజ్ఞులున్న సభలో లేచి, గార్గి యాజ్ఞవల్క్యుని బ్రహ్మవిచారమున కాహ్వానించినది. ఒకప్పుడు వీరికి ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానాధికారమున్న ఇప్పుడుమటు కెందులకుండ గూడదు? ఒకప్పుడు జరిగినది మరొకప్పుడు జరుగవచ్చును. ఇయ్యది చరిత్రప్రసిద్ధము.

పరబ్రహ్మతత్త్వమున లింగభేదము లేదు. మనస్సు బహిర్ముఖమై యున్నప్పుడు లింగభేదము కన్పట్టును. మనస్సంతర్ముఖమైన లింగభేదము తొలగిపోవును. తుదకు సమరస బ్రహ్మతత్త్వమున మనస్సు మునిగినప్పుడే పుంస్త్రీ భేదజ్ఞానము సంపూర్ణముగా నంతర్హితమై పోవును. మేము శ్రీరామకృష్ణుని యందీవిషయమును ప్రత్యక్షముగా గాంచితిమి. అందువలననే, బయటికి భేదమున్నప్పటికి స్వరూపత, ఎట్టిభేదమును లేదని వచించుచున్నాను. పురుషుడు బ్రహ్మజ్ఞుడవ గలిగినచో స్త్రీమటు కెందులకు కాజాలదు? సర్వావభాసాత్మకమగు ఆత్మతత్త్వము ప్రత్యక్షమొనర్చుకొన గలిగినప్పుడే లింగభేదము అంతర్హితమైపోవును. శ్రీరామకృష్ణునికి స్త్రీయున్నమాత్రముననే మాతృబుద్ధి సజాతిదైనగానీ ఎట్టిదైనగానీ.

* * *

పురుషునికవసరమైనట్లే, యువతులకుఁ గూడ బ్రహ్మచర్య మత్యంతావశ్యకము. పూర్ణయోగి కావలెనన్న లింగాభిమానమును త్యజింపవలెను. ఆత్మకు లింగభేదము లేదు, అగుచో నయ్యది తన్నుదా లింగాభిమానమును వహించి కలుషత మొనర్చుకొనుటా? స్త్రీపుంభేదము ఆత్మయందారోపింపబడిన భ్రమమాత్రమే—శరీరవిషయమునగూడ నియ్యది సత్యము.

(అనువాదకుడు: శ్రీ పూర్ణానంద)

శాంతి

"శ్రీ ప్రేమచంద్ జీ"

నేను అత్తవారింటికి వచ్చాను. అప్పట్లో నేను చాలా తెలివితక్కువగా ఉండేదాన్ని. బట్టలు ధరించడం ఎలాగో ఒకరితో మాట్లాడటం ఎలాగో కూడ బొత్తిగా నాకు తెలిసేది కాదు. తలఎత్తి ఎవరితోనూ మాట్లాడలేక పోతూవుండేదాన్ని. కండ్లు వాటంతట అవే వాలిపోతూ ఉండేవి. ఎవరిదగ్గరకైనా వెళ్లాలంటే సిగ్గుగా ఉండేది. స్త్రీలఎదుటకైనా సరే ముసుగు లేనిదే వెళ్లడానికి సందేహంగ ఉండేది. నేను కొద్దిగా హిందీ చదువుకున్నాను. కాని నవలలు నాటకాలు అంటే నాకు ఇష్టంవుండేది కాదు. అవకాశం దొరికినప్పుడల్లా రామాయణం చదువుతూ ఉండేదాన్ని. రామాయణం అంటే నాకు చాలా ఇష్టం. దాన్ని మనుష్యులు వ్రాశారనుకోను. దేవతలు వ్రాశారని నా నమ్మకం. నేను ఇంట్లో ఏదోఒక పని చేస్తూ ఉంటాను. ఏమీ పనిలేకపోతే రాట్నం ఒడుకుతూ ఉంటాను.

మా అత్తగారంటే నాకు చాలభయం. ఒకరోజున పప్పులో ఉప్పు ఎక్కువయింది. మా మామగారు భోంచేస్తూ ఉప్పు కొంచం అంచనాగా వెయ్యమన్నారు. ఇంతకంటె వారు ఏమీ అనలేదు. ఆమాట వినగానే నాహృదయం కంపించిపోయింది. ఆ మాటకంటే నన్ను వేధించే దింకొకటి లేదనుకున్నాను. కాని నా తెలివితక్కువతనం మా బాబుజీకి అనగా నా భర్తకు ఇష్టం ఉండేది కాదు. వారు వకీలుపని చేస్తూ ఉండేవారు. మంచిమంచి డిగ్రీలు కూడ పొందారు. వారు నన్ను ప్రేమిస్తూ ఉండేవారు. కాని ఆప్రేమలో దయ ఎక్కువ కనిపిస్తూ ఉండేది. స్త్రీల ఆచారాలు వారివిద్య మొదలైన విషయాల్లో వారు చాలా ఉదారులు. ఆకారణంచేత నా పద్ధతులు చూచి వారు చాల విచారిస్తూవుండేవారు. నాతో మాట్లాడుతూవుంటే వారికి ఏమీ ఆనందంగా ఉండేది కాదు. నిద్రవస్తే ఏదైన ఇంగ్లీషు పుస్తకం చదువుతుంటే ఏం చదువుతున్నారు అని నేను అడిగినప్పుడు నావంక దయతో చూస్తూ "ఏమి చెప్పను? నీకు ఏమి తెలుస్తుంది" అంటూ ఉండేవారు. నా అసమర్థతకు సిగ్గుపడేదాన్ని. "ఇలాంటి విద్వాంసునకు నేను తగను" అనుకునేదాన్ని. కాని బాబుజీ నన్ను ఎప్పుడు నిరాదరణగా చూడలేదు.

ఒకరోజున సాయంత్రం రామాయణం చదువుతూవున్నాను. దానిలో భరతుడు రాముని వెదుక్కుంటూ బయలుదేరాడు. అతని కరుణాక్రందన ఘట్టం చదువుతూవుంటే నా హృదయం దుఃఖంతో నిండిపోయి కళ్లనుండి నీళ్లు ప్రవహిస్తున్నాయి. దుఃఖంపొంగి వస్తోంది. ఇంతలో బాబూజీ గదిలోపలికి వచ్చారు. నేను వెంటనే పుస్తకం మూసివేశాను. వారిఎదుట నా తెలివితెక్కువతనాన్ని కప్పిపుచ్చాలని ప్రయత్నించాను. కాని వారు పుస్తకాన్ని చూచారు. రామాయణమా అన్నారు. నేను అపరాధినివలె తలవంచుకొని అవునన్నాను. పుస్తకము చాల మంచిభావములతో నిండియున్నది కాని మానవస్వభావము ఆ గ్రంథంలో అంతబాగా చూపించలేదు. ఇంగ్లీషులేఖకులు ఫ్రెంచి లేఖకులు అలా చూపిస్తారు. నీకు ఈసంగతులు తెలియవన్నారు. ప్రస్తుతం ఇంగ్లండులో స్వాభావికత ఉంటుంది. వారు కాలానుసారంగా కథలు వ్రాస్తారు. వాటిని చదువుతూవుంటే చాలఆశ్చర్యం కలుగుతుంది. మనకవులు అడుగడుగునకు ధర్మములు నీతులను బోధిస్తూవుంటారు. అందుచేత అప్పుడప్పుడు వారి భావములందు అస్వాభావికత వస్తూవుంటుంది.

ఈలోటే రామాయణములో కూడా వున్నది. బాబూజీమాటల్లో అర్థం నాకేమి తెలియలేదు. నాకు రామాయణం చాలా బాగుంటుంది. ఇంగ్లీషుపుస్త

కాలు నాకు యెలా తెలుస్తాయి అన్నాను. "ఏమీ కష్టంలేదు. ప్రతిరోజూ ఒకగంట చదివినట్లయితే కావలసినంత యోగ్యత సంపాదించుకోవచ్చు. నీవు నామాటే వినవు. ఎంతచెప్పినా నాదగ్గర నీకు సిగ్గే పోదు, ఎంత చెప్పినా ప్రయోజనంలేదు. కొంచెం శుభ్రంగాఉండు. పరమాత్ముడు మనకు సౌందర్యాన్ని ఇచ్చాడు. దానిని మనం శృంగారించుకొని వృద్ధి పొందించుకోవాలి. కాని నీదృష్టిలో వాటికి నీవు యోగ్యత యియ్యడంలేదు. కురూపిరైన భర్తవద్ద ఎలాఉంటేనేమి అనుకుంటావు. నీవు నాకు బలాత్కారంగా వైరాగ్యం నేర్పాలనుకుంటున్నావు. నేను రాత్రింబగళ్లు కష్టపడి సంపాదిస్తున్నాను. నా కోరిక ఏమిటంటే ఆద్రవ్యాన్ని నీవు చక్కగా వినియోగించాలి. కాని నీతెలివితక్కువతనం పురాతనపు అభిప్రాయాలు నాకష్టాన్నంతాను వ్యర్థంచేస్తున్నాయి. స్త్రీలు కేవలం వంటచేయడానికి, పతిపూజ చేయటానికి, ఏకాదశీవ్రతాలు చేయటానికి కాదు. వారి జీవితాభిప్రాయాలు చాలగొప్పవి. వారు పురుషుల సామాజికవిషయములందు, మానసికవిషయములందు సమానరూపంగా భాగాలను తీసుకోవడానికి అధికారిణులు. వారికి పురుషులవలె స్వతంత్రంగా ఉండటానికికూడా అధికారంఉంది. నాకు నీ అమాయకత్వం చూస్తే చాలకష్టంగాఉంది. స్త్రీ పురుషుని అర్ధాంగి. కాని నీవు నన్ను మానసికంగాగాని సామాజికంగాని ఏవిధంగాకూడ సంతోషపెట్టలేకుండా వున్నావు. నా ఆచారాలు విచారాలు ధర్మాలు వేరు. నీ ఆచారాలు నీధర్మాలు వేరు. జీవితంలో ఏపనిలోను నాకు నీవల్ల యేవిధంగాకూడ సహాయం లేదు. ఏమైన ఆలోచిస్తున్నావా? నా జీవితం ఏవిధంగా నాశనం అవుతుందో అన్నారు.

బాబూజీ చెప్పినమాటలు యథార్థము. నేను వారిమెడలో ఒక ఇనుపగొలుసులాగా ఉన్నాను. ఆరోజునుండి నేను వారు చెప్పినప్రకారము నడచుకోటానికి ప్రతిజ్ఞ చేసుకున్నాను.

౨

మంచిమంచిబట్టలు కట్టుకోవడమన్నా నగలు సింగారించుకోవడమన్నా నాకు యిష్టంలేదని ఎలా చెప్పగలను. ప్రపంచంలో ప్రతిస్త్రీకి ఈకోరిక ఉంటుంది. బాలికనిదగ్గరనుండి వృద్ధులవరకూగల ప్రతివ్యక్తికి సింగారించుకోవడమంటే సరదాగా వుంటుంది. అందులో నేను యువతిని. మాకన్నవారింట్లో చేతిమీదవడకిన నూలుదుస్తులు వేసుకోడం అలవాటు. మాఅమ్మ నాయనమ్మ స్వయంగా రాట్నంవడకి నూలుతీస్తారు. సాలెవానిచేత బట్టలు నేయిస్తారు. అందుచేత బయట బట్ట చాల తక్కువగా కొంటాము. నేను ఎప్పుడైనా సన్నచీర కట్టుకున్నా, శృంగారించుకున్నా, పెద్దఇంటిబిడ్డలకు తగదని వెంటనే మాఅమ్మ కోప్పడుతూవుండేది. ఎప్పుడైనా అద్దంలో ముఖంచూచుకున్నాకూడా ఆమెకు చాలా కోపంగా ఉండేది. కాని బాబుజీ పట్టుదలవలన నా సందేహాలన్నీపోతున్నాయి. నాఅత్తగారు ఆడుబిడ్డలు నామస్తాబునుచూచి మండిపడుతూవుండేవారు. కాని ఇప్పుడు నాకు వారంటే లెక్కలేదు. బాబూజీ ప్రేమకు పాత్రముకావడమే – ఆయనను సుఖపెట్టడమే నాఉద్దేశము. ఇప్పుడు ఆయన అభిప్రాయాలకు నాఅభిప్రాయాలకు సామ్యం కుదురుతూవున్నది. ఇప్పుడాయన చాల ప్రసన్నులుగాఉంటున్నారు. నాకోసం ఫేషన్ చీరెలు, అందమగుజాకెట్లు, మెరుస్తూ ఉండే స్లిప్పర్సు తెస్తూవున్నారు. కాని ఈవస్తువులను ధరించి ఎవరియెదుటకు పోయేదాన్ని కాను. ఈవస్త్రములు కేవలం ఆయనఎదుటే ధరిస్తూ ఉండేదాన్ని. నన్నుచూస్తే మావారికి చాల సంతోషంగాఉండేది. స్త్రీ తనభర్తను ప్రసన్నునిచేయుటకు ఏమిచేయదు? ఇప్పుడు నాకు యింటిపనులు చేయుటఅంటే ఆస తగ్గింది. కాలముఅంతా సింగారించుకోవడముతోను, పుస్తకాలు చదువుటతోను గడచిపోతూంది. నాకు పుస్తకాలంటే ప్రేమ ఎక్కువయింది.

నేటివరకు నా అత్తమామలను గౌరవించుతూ వుండేదాన్ని. బొట్లూ, గాను వేసుకొని వారిఎదుటకు వెళ్ళడానికి నాకు సాహసం ఉండేదికాదు. నాభర్త వందలకొలది రూపాయలు సంపాదిస్తూవుంటే నేను యింట్లో దాసిలాగా ఎందుకుండాలని అనుకొన్నాను. నాకోరికప్రకారం చెయ్యాలనుకున్న పని చేస్తాను లేకపోతే లేదు. నాకు ఆజ్ఞాపించేవారు ఎవరు? నాకు ఆత్మాభిమానం వృద్ధిఅయింది. అత్తగారు ఇంట్లో నాకు ఏదయిన పనిచేయమని చెప్పినట్లయితే మహా విసుక్కుంటూ ఉండేదాన్ని. ఒకరోజున ఉదయం ఫలహారం తయారుచేయమన్నారు. నేను వినీవిననట్లుగా వెళ్లిపోయాను. ఆమె కొంచెము సేపటివరకు నాకోసం ఎదురుచూచింది. నేను గదిలోనుండి రాకపోయేటప్పటికి ఆమెకు కోపంవచ్చింది. ఆమెది సహజంగా కోపస్వభావం. కొంచెముమాటనుకూడ పెద్దదిచేసి అల్లరిచేస్తుంది. ఆమె కేవలం నన్ను దాసీలాగా చూచేది. తనకుమార్తెలను చాలా ఆదరంగా చూచేది. ఆమె రుసరుసలాడుతూ గదితలుపుదగ్గరకు వచ్చి ఫలహారం తయారుచేశావా అని అడిగింది. ఇప్పుడు అవకాశంలేదని జవాబు చెప్పాను.

"పనిచెయ్యకుండా కూర్చొనుటే నీపనా? ఏమిటా గర్వం. నా భర్త సంపాదిస్తూంటే నేను పని ఎందుకు చెయ్యాలనుకుంటున్నావా? నీభర్త లక్షలు సంపాదించినాసరే ఇంట్లో అధికారం నాదే. వాడు నాలుగుపైసాలు సంపాదించటం ప్రారంభించాడు. నీవు రాణీగారులాగు తయ్యారవ్వాలనుకుంటున్నావు. కాని వానిని పెంచి పెద్దవానిని చేసినప్పుడు నీవు రాలేదు. నేనే వానికి విద్యాబుద్ధులు చెప్పించి యోగ్యుణ్ణిచేశాను. ఏమి వేషాలు. నిన్న దిగావోలేదో అప్పుడే నెత్తిమీద కూర్చోవాలనా ఆలోచన?" అని కదలించింది. నేను ఏడవటం మొదలుపెట్టాను. నాటినుంచి ఒక్కమాటైనా రాలేదు. బాబూజీ ఆసమయంలో మేడమీదగదిలో కూర్చొని చదువుకుంటున్నారు. ఈపోట్లాటఅంతా వారు విన్నారు. వారికి చాల కష్టంకలిగింది. రాత్రి గదిలోకిరాగానే "అమ్మ కోపం ఆ దురుసుతనమూ చూచావా, ఈలాంటి స్త్రీలవలననే స్త్రీలకు తమ జీవితములు పర్వతాల్లాగ తోస్తూవున్నాయి. హృదయములో ఎంత వేదన కలుగుచున్నదో తెలుసుకొనుట కష్టం. జీవితమే బరువైపోతూంది. ఎలాగంటే నీరు, ప్రకాశము, వాయువు లేనిచెట్లు ఎలా ఎండిపోతాయో అలాగే మనుష్యుల ఆత్మోన్నతికూడ ఆగిపోతూవున్నది. ఆమెకుమారుణ్ణి అవటంచేత ఆమెఎదుట యేమీ మాట్లాడలేను. నామీదకూడ ఆమెకు చాల అధికారం ఉంది. కాబట్టి ఆమెకు విరుద్ధంగా మాట్లాడటం చాలసిగ్గు. అమ్మ స్వభావం మార్పుచెందదు. ఆమె తిట్టినట్లుపడటమూ లేక రెండవదారి చూచుకోవటమూ. చెప్పు నీ యభిప్రాయం." అన్నారాయన.

నేను ఏడుస్తూ మీయిష్టంయెలాగో అలాగే చేస్తాను అన్నాను. నేను ఇకముండి చదువను. వ్రాయను. అత్తగారి ఇష్టప్రకారమే చేస్తాను. చదివి చేసేది ఏముంది అన్నాను.

"నీవు చదువుమానడం నాకు ఇష్టంలేదు. నిన్ను నాగరికత గలదానినిగా, విద్యావతిగా చేయడం నాకు యిష్టం. ఇవే అమ్మకు చాలకష్టం కలుగజేస్తూవున్నాయి. కాబట్టి వేరేవూళ్ళో ఉందాం. వకీలు పనికూడా ఇక్కడ దొరకటం లేదు" అన్నారు. నేను వారికి ఏమీ విరుద్ధముగా చెప్పలేదు. కాని వంటరిగా వుండాలని భయపడ్డాను. అయినా అక్కడ స్వతంత్రంగా వుండవచ్చునుగదా అని సంతోషించాను.

3

ఆరోజునుండి అత్తగారు నాతో మాట్లాడటం మానేశారు. ఇరుగుపొరుగువారిఎదుట, ఆడుబిడ్డల యెదుట, నన్ను పరిహాసంచేస్తూవుండేవారు. ఆమెమీద ఉన్న గౌరవం తగ్గింది. నేను మా ఆయనమీద ఏదో మోహనమంత్రం ప్రయోగించానట. అది నాదోషమే.

భాద్రపద మాసము. జన్మాష్టమి వచ్చింది. ఇంట్లోవారంతా పూజచేసుకున్నారు. నేనుకూడ యథావిధిగా పూజచేశాను. ఠాకూర్ జీ జననం రాత్రి పన్నెండు గంటలకు అయిందట. మేమంతా కూర్చొని పాడుకుంటున్నాం. బాబూజీకి యివన్నీ గిట్టవు. వారు పండుగరోజున రంగుదగ్గరకుకూడా రారు. పాడటం, వాయించటం సంగతి చెప్పనే అక్కర్లేదు. రాత్రి ఒంటిగంటకు వారి గదిలోకి వెళ్లాను. వారు నాకు నచ్చచెప్పటం మొదలెట్టారు. "ఈవిధంగా శరీరాన్ని కష్టపెడితే లాభం ఏమిటి? కృష్ణుడు మహాపురుషుడే. కాబట్టి పూజచేయుట మనకు కర్తవ్యము. కాని ఈ తాళాలు, మేళాలువల్ల లాభం యేమిటి? యిదియంతా మోసం. వట్టి బాహ్యాడంబరం" అన్నారు.

బాబుజీ స్వయంగా ఈ మార్గాన్నే అనుసరిస్తూ ఉండేవారు. వారు భగవద్గీతను చాల ప్రశంసిస్తారు. కాని ఎప్పుడూ చదువరు. హిందూధర్మాలంటే వారికి చాల ఇష్టం. కాని సమయానుకూలంగా ప్రవర్తించరు. భారతదేశం చెడిపోడానికి వేదాంతమే ముఖ్యకారణం అని అంటూ ఉండేవారు. ప్రపంచంలో ఉండే ప్రతిపదార్థాన్ని తుచ్ఛంగా చూస్తూంటే మనం అనుభవించేది ఏమిటి? ఎల్లప్పుడు నోరు మూసుకొని కూర్చుంటే మన నిర్వాహం ఎలా జరుగుతుంది? ఆసమయంలో వారికి సమాధానం ఇచ్చే శక్తి నాదగ్గర ఎక్కడున్నది? వారు యూరోపియనుల నాగరికత ప్రకారం మాట్లాడుతున్నా రనుకున్నాను.

౪

కొన్ని దినములు జరిగిన తరువాత మేము అలహాబాదు వెళ్లాము. రెండంతస్తుల మేడ అద్దెకు తీసుకున్నాము. ఆమేడ బాగా అలంకరించివుంది. మాకు ఐదుగురు నౌకర్లు—ఇద్దరు స్త్రీలు, ఇద్దరు పురుషులు. ఒకడు వంటవాడు. నాకు ఇంటిపనులతో ఎట్టి సంబంధములేదు. నవలలు చదువుకుంటూ కూర్చునే దాన్ని. భోజనం బల్లమీదికే వస్తూవుండేది. బాబుజీ చాల ఇష్టంగా భోంచేస్తూవుంటున్నారు. మొదట నాకు సిగ్గు కలిగింది. కాని నెమ్మది నెమ్మదిగా నేను కూడా బల్లమీదనే భోజనంచేయుటం మొదలుపెట్టాను. మాకు ఒక అందమైన బండికూడావుంది. ఇప్పుడు మేము పది అడుగులుకూడా నడవటంలేదు. ఎక్కడికైనా వెళ్లాలిఅంటే బండి హాజర్. మావారు ఇదే ఫేషన్ అనేవారు.

మావారి రాబడి ఇప్పుడు చాల తక్కువయింది. అప్పుడప్పుడు వారు చింతగావుండటం చూస్తూవున్నాను. ఆదాయం తగ్గినప్పుడు వ్యయం తగ్గించుకుందామని, చిన్నఇంట్లో ఉందామని, ఇద్దరు నౌకర్లు చాలని చెప్పాను. కాని బాబుజీ నవ్వుతూ చెపుతూ ఉండేవారు: "నేను నా దారిద్ర్యాన్ని స్వయంగా ఎందుకు ఒప్పుకోవాలి. దరిద్రతను నాటాలి. మనము పేదవా మని మరచిపో. మళ్లీ లక్ష్మి స్వయంగా మనవద్దకు పరుగెత్తుకొని వస్తుంది. ఎక్కువగా ఖర్చుచేయుట ద్రవ్యోపార్జనకు మొదటిమెట్టు. ఇందువలన మనలో గుప్తముగావున్న శక్తులు వికసిస్తాయి" అని అన్నారు.

మాకు ఖర్చు దినదినము వృద్ధిఅవుతూవుంది. మేము వారమునకు మూడుసార్లు సినిమా చూస్తూవున్నాము. వారానికి ఒక్కసారి తప్పకుండా మిత్రులకు విందు చేస్తూవున్నాము. జీవితంలో ఇలాంటి సుఖాలు అనుభవించటమే లక్ష్యంగా పెట్టుకున్నాము. ఈశ్వరుడు మనకు మంచి వస్తువులు అనుభవించటానికి ఇచ్చాడు. వానిని అనుభవించుటే ఈశ్వరుని ఆరాధించటం. ఒక క్రిష్టియన్ లేడీ చదువు చెప్పటకు సంగీతం నేర్పుటకు వస్తూవుండేది. ఇంట్లో ఒక పియానోకూడ హాజరయింది. ఈ ఆనందంలోపడి రామాయణం మరి భక్తమాల చదవటం మరిచిపోయాను. ఆపుస్తకాలంటే నాకు విసుగు, ద్వేషం. దేవతలమీద విశ్వాసం తగ్గిపోయింది.

నెమ్మది నెమ్మదిగా పెద్దవారితో స్నేహము చేయటం మొదలుపెట్టాను. ఇది ఒక క్రొత్తసొసైటీ. వీరి ప్రవర్తనలు, ఆహారవిహారాలు నాకు చాల క్రొత్తగా కనిపించాయి. నెమళ్లలో కాకివలె నేను ఈ సొసైటీలో కనిపిస్తున్నాను. ఈ లేడీలు సినిమాలను గురించి, అప్పుడప్పుడు పత్రికలను గురించి, మంచి మంచి లేఖకులను గురించి మాట్లాడుతూవుండేవారు. వాళ్లయొక్క చాతుర్యం, బుద్ధితీవ్రత చూస్తే నాకు చాల ఆశ్చర్యంగా ఉండేది. వారు ముసుగులేకుండగనే బయటకు వచ్చేవారు. వారి సాహసానికి నేను చకితురాలనయ్యేదాన్ని. వారు నన్నుగూడ తమవెంట తీసుకొని వెళ్లుటకు ప్రయత్నించారు. కాని నేను సిగ్గుచేతనే వెళ్లేదాన్ని కాను. నేను వారి ముఖములలో ఎప్పుడు విచారం చూడలేదు. మిష్టర్ దాసు నకు చాల జబ్బుగాఉంది; కాని మిసెస్ దాసు మొగముమీద చింతారేఖ కనిపించలేదు. మిష్టర్ బాగ్డీ క్షయరోగముతో హాస్పిటలులో ఉన్నాడు. కాని మిసెస్ బాగ్డీ నిత్యము టెన్నిసు ఆడుటకు వస్తూవుంది. ఈ లేడీల ప్రవర్తనలలో ఒక ఆకర్షణశక్తి ఉంది. అది నన్ను ఈడ్చుకొనిపోతూవుంది. వారు ఇంగ్లీషులో మాట్లాడుతూవుంటే కేవలం దేవతలే అనుకుంటూవుండేదాన్ని. నేను ఈలోటును పూర్తి చేయటానికి ప్రయత్నం చేస్తూవుండేదాన్ని.

బాబూజీ మొదటనుండి చాలా ఆదరంగా చూచారు. నన్ను ఎల్లప్పుడు డియర్, డార్లింగ్ మొదలగు నామములతో పిలుస్తూ ఉండేవారు. నాకు ఆమాటలయందు డాంబికం కనిపిస్తూవుండేది. ఆ మాటలు హృదయమునుండి గాక నాలుకచివరనుండి వస్తున్నాయని తలచేదాన్ని. చాల ఆశ్చర్యకరమైన విషయమేమంటే ఆయనగారిమీద మొదట నాకున్న ప్రేమ యిప్పుడు లేదు. ఇప్పుడు వారికి తలనొప్పివస్తే నా హృదయానికి ఏమీ బాధకలగటంలేదు. నాకు ఆత్మగౌరవం హెచ్చసాగింది. ఇప్పుడు నేను దినమంతా సింగారించుకోటంలోనే గడుపుతున్నాను. ఇదే ప్రపంచంలో ముఖ్యకర్తవ్య మనుకున్నాను. నా సౌందర్యాన్ని చూచుకొంటే నాకు గర్వం ఎక్కువవుంది. నేను యితరులకోసం గాక నాకోసం బ్రతకాలి అనుకున్నాను. త్యాగం, సేవ మొదలగు భావాలు నా హృదయంనుండి లుప్తమయ్యాయి.

నేను ఇప్పుడుకూడ పరదాలోపలనే వుంటున్నాను. కాని ఇతరులు నా సౌందర్యాన్ని పొగడుతూవుంటే వినాలని నా హృదయం చాలా తహతహ పడుతూంది. ఒకరోజున మిష్టర్ దాసు చాలమంది సభ్యులు, బాబూజీ అంతాకలసి కూర్చున్నారు. నాకూ, వారికీ మధ్య ఒక పరదా అడ్డు. మావారికి నన్ను ఆ సభ్యులకు చూపించాలని వుండేది. కాని సిగ్గుపడతానని ఊరుకునేవారు. తమ మిత్రులు నన్ను చూడగలందులకు ఒక పని మిషగా పెట్టుకొని మాటిమాటికి నన్ను పరదాదగ్గరకు పిలుస్తూ ఉండేవారు. కొన్ని దినాలకు నా పరదా అదృశ్యమయింది. అలహాబాదు వచ్చి రెండు సంవత్సరాలు గడిచింది. పరదాలేకుండగనే మావారితో షికారుకు వెళుతున్నాను. షైరు అయినతరువాత టెన్నిస్ వచ్చింది. మొదట టెన్నిస్, క్లబ్బు అవీ తమాషాల్లాగా కనిపించాయి. వీరు వ్యాయామముకోసం కాదు. ఆడంబరంకోసం ఆడుతున్నారని తలచాను. వారు చేసే ప్రతిపనిలోనూ, వంగటంలోనూ, పరుగెత్తటంలోను, గంతువేయటంలోను ఒక కృత్రిమత కనిపిస్తూవుంది. క్లబ్బులో ఇంతకంటేకూడా విచిత్రాలు వున్నాయి. సంభాషణలో సారములేని ఇంగ్లీషుముక్కలు ఉపయోగించటం వచ్చీరాని నవ్వులు నవ్వటం. పురుషులను శూన్యదృష్టితో చూడటం—పెద్ద గంద్రగోళంగా వుంది. కాని క్రమేపీ నాకుకూడ ఆ అనుకరణే నచ్చింది. ఈ ప్రదర్శనాల్లో చాలా శక్తివుందని తెలుసుకున్నాను. నేను ప్రతిదినం క్లబ్బుమెంబర్లు నన్నుచూచి ఆశ్చర్యపడేలాగా అలంకరించుకొనే

దాన్ని. జనులు నా సౌందర్యాన్ని ప్రశంస చేస్తూ ఉంటే నా ఆనందానికి హద్దు ఉండేదికాదు. కాని నా ప్రవర్తనను అంతరికంగా చూచుకుంటే నాకు చాలా భయంకలిగేది. ఏమైపోతానో అనుకునే దాన్ని. క్లబ్బుకు వెళ్లటం మానేద్దామా అనుకున్నాను. కాని సమయానికి తయారై వెళ్లేదాన్ని. నేను నా వశములో లేను. నా హృదయం దుర్బలం అయిపోయింది.

౫

రెండుసంవత్సరాలు గడిచాయి. బాబు ప్రవర్తనలో ఒక విచిత్రమైన మార్పుకలిగింది. వారు ఎప్పుడు విచారంగాఉన్నట్లు కనిపిస్తున్నారు. నాతో చాల తక్కువగా మాట్లాతూ ఉండేవారు. ఏదో గొప్ప చింత వారికి కలిగిందని తెలుసుకున్నాను. ముఖము ఎప్పుడూ వాడివుండేది. ప్రతి చిన్నవిషయానికి నాకర్లను కోపపడుతూ వుండేవారు. బయటకు వెళ్లడం మానేశారు.

ఒకమాసానికిపూర్వం వందపనులుఉన్నా సరే క్లబ్బుకు తప్పకుండా వెళ్లేవారు. ఇప్పుడు తనగదిలో కూర్చొని పత్రికలు, పుస్తకాలు చదువుకోడం మొదలెట్టారు. వారు ఎందుకిలా మారినారో నా కర్థం కాలేదు.

ఒకరోజున వారికి తీవ్రంగా జ్వరంవచ్చింది. కాని నాకు వారివద్ద కూర్చొ బుద్ధిగాలేదు. నామనస్సంతా నవలలమీద ఉంది. వారిదగ్గరకు వెళుతున్నాను. మళ్లా వెంటనే తిరిగివస్తున్నా. టెన్నిస్‌కు వెళ్లేసమయం అవుతూంది. వెళ్ళనా, వద్దా అని పెద్ద ఆందోళన పడ్డాను. చాలసేపటివరకు నామనసులో సంగ్రామం జరిగింది. ఇక్కడ కూర్చుంటే మనస్సునకు సంతోషం లేదు. ఇక్కడ పూరికే కూర్చోవడం అనవసరమని విలువగల బట్టలు వేసుకొని రాకెట్ తీసుకొని క్లబ్బుకు వెళ్లాను. అక్కడ మిసెస్ దాసుతోను, మిసెస్ బాగ్‌డీతోను బాబుస్థితి చెప్పి నిశ్శబ్దంగా కూర్చున్నాను. అంతా కోర్టులోనికి వెళ్ళటం మొదలెట్టారు. మిస్టరు దాసు వచ్చి నన్ను రమ్మన్నాడు. నేనుకూడ కోర్టునకు వెళ్లి ఆడటం మొదలు పెట్టాను.

నేటికి మూడుసంవత్సరాలకు పూర్వం బాబుజీకి జ్వరంవస్తే రాత్రంతా వారికి విసరుతూ ఉండేదాన్ని. హృదయవ్యాకులంగా వుండేది. ఆజ్వరం నాకన్నా వచ్చిందిగాదే అనుకునేదాన్ని. కాని యిప్పుడు హృదయంలో స్నేహభావం అంతరించింది. ఇప్పుడు ఆడంబరం, ప్రేమ ఎక్కువయింది. నేను ఎప్పటిలాగ రాత్రి తొమ్మిదిగంటలకు ఇంటికివచ్చాను. బాబూజీ కొంచెం కులాసాగాఉన్నట్లు కన్పించారు. వారు నన్ను కేవలం అదోకరకంగా చూచారు. నేను పండుకున్నాను. నాహృదయం స్వార్థపరత్వాన్ని ధిక్కరించింది.

నేను ఇప్పుడు ఇంగ్లీషునావల్సు బాగా చదివి అర్థం చేసుకుంటున్నాను. నాసంభాషణ ఇప్పుడు చాల తెలివితేటలతో కూడుకొనిఉంది. నాకు నామిత్రులతో తప్ప యితరులతో మాట్లాడటానికి సంకోచంగా ఉంది. తక్కువ అంతస్తువారితో మాట్లాడటం పెద్ద తప్పుగా ఉంది. హిందూస్త్రీలనుచూస్తే నాకు చాల అసహ్యంగా ఉండేది. వారిలో శిష్టాచారంలేదని నా అభిప్రాయం.

బాబుజీకి జ్వరం తగ్గలేదు. నేను క్లబ్బుకు వెళ్లడం మానేసి మూడురోజులయింది. మిసెస్ దాసు రోగి వద్ద నర్సునుంచి రావలసినదని చెప్పింది. నేను ఒప్పుకున్నాను. రోగి సేవనుండి విడుదలకాగానే నాకు చాల సంతోషం కలిగింది.

ఒకరోజున రెండుజాములవేళ కుర్చీలో పండుకొని ఇంగ్లీషుపుస్తకం చదువుతున్నాను. హఠాత్తుగా నాకొక ఆలోచన కలిగింది. మావారిజబ్బు అసాధ్యం అయితే అని ఆలోచించుకున్నాను. కాని నాకు ఏమి

దుఃఖం రాలేదు. కల్పనామయమగు శోకాన్ని తలచుకొంటూంటే ఒకవిధమైన ఆనందంకలిగింది. మిసెస్ దాసు, మిసెస్ నాయుడూ మొదలయిన వారంతా నన్ను చూట్టానికి వస్తారు. నేను వారిని చూడగానే విచారంగా సోదరీమణులారా, అబ్బ! ఎంతకష్టంవచ్చింది! అయ్యో నాజీవితం చీకటిరాత్రిలాగాను, స్మశానంలోని దీపంలాగాఅయింది. ఆమహాపురుషునిఆత్మకు శాంతి కలుగుగాక అని అందామని ఆలోచించుకున్నాను.

నేను ఈవిధంగా నా మనస్సులో శోకపూరితమైన ఉపన్యాసాన్ని రచించాను. శవాన్ని శ్మశానానికి తీసికెళ్లే సమయాన్ని స్త్రీలు కట్టుకునే బట్టలవరకు ఆలోచించాను. మమ్ములను గురించి పట్టణమంతా చర్చలు జరుగుతాయి. కంటోన్మెంటువారందరు నాకు వారి ఆత్మశాంతికై పత్రాలు పంపిస్తారు. అప్పుడు నేను వారి ఉత్తరాలను పత్రికలకు పంపిస్తా. వాటికి తిరిగి జవాబు వ్రాయజాలననీ నా హృదయం అంతా ముక్కలయిపోయిందని రోదించుటకు తప్ప మరి సమయంలేదని వారి ఆత్మకు సద్గతి కలుగుటకు వారి నందరిని ప్రార్థనచేయుమని ప్రకటిస్తా.

నేను ఈతలోచనలలో మునిగివున్నాను. ఇంతలో నర్సు వచ్చి మిమ్మలను బాబుగారు పిలుస్తున్నారని చెప్పింది. కల్పనకు వెళ్లేసమయం అయింది. విధిలేక వారిదగ్గరకు వెళ్లాను. మావారికి జ్వరం నెల రోజులనుండీ అలాగే ఉంది. చాల బలహీనంగా ఉన్నారు. వారు నావైపునకు వినయంగా చూచారు. కండ్లలో కన్నీరు నిండిఉంది. నాకు వారిమీద దయ వచ్చింది. కూర్చున్నాను ధైర్యంచెపుతూ. ఏమి చెయ్యను మరియొక డాక్టరుని పిలువనా అని అడిగాను. ఆయన దృష్టిని క్రిందకువంచి నాకు ఇక్కడ వుంటే జ్వరం తగ్గదు. నన్ను అమ్మదగ్గరకు పంపించు అన్నారు.

ఇక్కడకన్న అక్కడ మీకు చికిత్స ఎక్కువ జరుగునా, మీ యభిప్రాయం అన్నాను.

అమ్మను చూడాలని మనసు చాల తొందరపడుతూంది. మందులేకుండానే నేను అక్కడ ఆరోగ్యవంతుణ్ణి అవుతానన్నారు. ఇది కేవలం మీ వూహ అన్నాను.

బహుశా అలాగే కావచ్చు కాని నా కోరిక చెల్లించు. నేను ఈరోగమువలన కాదు ఈజీవనము వలననే దుఃఖితుడనైపోయాను అన్నారు.

నేను ఆశ్చర్యంగా వారి వైపు చూచాను. అవును ఈ జీవితంవలననే నాకు చాల కష్టం కలిగింది. ఎక్కడ స్వచ్ఛమైన అలలు ఉన్నాయని, నిర్మలమైన జలం ఉన్నదని ఆశపడ్డానో అక్కడ మరుభూమి ఉంది. నేను డాంబికజీవితాలను చూచి మోహితుడనై పోయాను. ఈ నాలుగు సంవత్సరాలనుంచి ఈ ఉపవనంలో బాగా తిరిగాను. మొదటనుండి చివర వరకు అశాంతినే పొందాను. ఇక్కడ హృదయానికి శాంతిలేదు. ఆత్మకు శాంతిలేదు. ఇది ఒక ఉన్మత్తమైన శాంతియుత స్వార్థపూర్ణవిలాసజీవితం. ఇచ్చట నీతి, ధర్మము, సహానుభూతి మచ్చునకైనా కన్పించవు. నన్ను రక్షించు. ఏమి ఉపాయం లేనట్లయితే అమ్మకు ఉత్తరంవ్రాసి రప్పించు. ఆమె తప్పకుండా వస్తుంది. తన దురదృష్టపు పుత్రుని దుఃఖం ఆమె చూడలేదు. ఆమె మమతాపూర్ణమగు దృష్టి స్నేహపూర్వకమగు శుశ్రూష నాకు వందమందులకన్న ఎక్కువ పని చేస్తాయి. ఆమె చూడడానికి నా మనసు చాల ఆతురతపడుతూంది. ఆమె హృదయంలో సత్యము, స్నేహము, ప్రేమ ఉంటాయి. ఆమె ఒడిలో చచ్చిపోతే నాకు శాంతి కలుగుతుంది అన్నారు.

జ్వరంచేత వారు అలా వాగుతున్నారనుకున్నాను. నర్సుని టెంపరేచరు చూడు డాక్టరుదగ్గరకు వెళ్లాలి అన్నాను. నర్సు ధర్మామీటరు తీసుకొని బాబు

శ్రీమతి పరిణయము
న - నటించిన శ్రీమతి అన్నాదొరై.
గౌరవమైన కుటుంబమునకుచెందిన యువతి.

మట్టిలో తయారుచేయబడిన బాడ్జర్ - పెద్దవిగ్రహము.
3000 - కిలోగ్రాములు దీనిబరువు. చేయుటకు నూరు దినములుపైగా పట్టెను.
జపానున సారాదుకాణములకు సత్రములకు ఇది గుర్తు.

దగ్గరకు వెళ్లింది. వారు ఆమె చేతినుండి థర్మామీటరును లాగి వేలమీద బ్రద్దలుకొట్టారు. అది ముక్కలై పోయింది. నావంక పేలవంగా చూస్తూ క్లబ్బు కెళ్లడానికి బట్టలు ధరించుకొని డాక్టరుదగ్గరకు వెళతావా? అటుఇటు తిరగడానికి వెళతానని చెప్పరాదూ అని అన్నారు.

నాకు చాలభయం కలిగింది. దుఃఖం కలిగింది. బాబు కళ్లు మూసుకున్నారు. శ్వాస చాల వేగంగా కొట్టుకుంటూంది. ఎవరినైనా డాక్టరుదగ్గరకు పంపుదామని ద్వారందగ్గరకు వెళ్లాను. ఈ అదలింపులు విని నేను స్వయంగా ఎలా వెళ్లను?

ఇంతలో బాబులేచి కూర్చున్నారు. వినయభావంతో నాతో చెప్పడం మొదలెట్టారు. "సుశీలా, నేను నీతో ఒకవిషయం రెండువారాలనుండి చెప్పాలనుకుంటున్నాను. కాని సాహసం కలుగలేదు. నేను చెప్పాలని నిశ్చయించుకొన్నాను. నేను ఇప్పుడుతిరిగి నాఇంటికివెళ్లి మొదటవలె జీవితం గడుపగోరుతున్నాను. నాకు ఈ జీవనంఅంటే అసహ్యతకలిగింది. ఇదే నా రోగమునకు ముఖ్యకారణము. నాకు శారీరకంగా ఏమీ జబ్బులేదు. మానసికమైన కష్టమే. నేను మళ్లా నీవు మొదటవలె లజ్జగాఉండటం, తలవంచినడవటం, రామాయణం చదవటం, పతిభక్తియందు పూర్ణశ్రద్ధ మొదలగు పూర్వపుదృశ్యాలను చూడ గోరుతున్నాను. నా కోరికప్రకారం ఆచరిస్తావని నా విశ్వాసం. ఆ సాదాజీవితంలో వాస్తవముగ సుఖంఉంది. చెప్పు. స్వీకారమేనా? నీవు ఎల్లప్పుడును నాఆజ్ఞానువర్తివై ఉన్నావు. ఇప్పుడుకూడ అలాగే నడుచుకో. అలా నడుచుకోకపోతే పరిణామం ఎంత భయంకరంగా ఉంటుందో అని అన్నారు.

నేను వెంటనే జవాబు ఇవ్వలేకపోయాను. ఆలోచించడం మొదలెట్టాను. స్వతంత్రజీవనంలో యెంత సుఖంఉంది. ఇంతకాలం స్వతంత్రంగా ఉండి మళ్లా బోనులోనికివెళ్లనా? మళ్ల దాసీలాగా అవడమా? ఎందుకు వీరు నాకు స్వాతంత్ర్య అనే పాఠం నేర్పాలి? దేవతాపూజలు చేస్తూంటే, రామాయణం చదువుతూవుంటే, ఉపవాసాలు చేస్తూంటే, వాటినిగురించి ఎందుకు ఆక్షేపించాలి? ఇప్పుడు అవన్నీ మరిచిపోయాను. వాటిని కేవలం మిథ్యఅని తలచాను. ఆ యంధకారకూపంలో నే పడవేయాలని వారు ఆలోచిస్తున్నారు. నేను వారి ఇష్టప్రకారమే నడుస్తున్నాను. నా అపరాధాలేమో నాకు తెలియలేదు. ఆఖరుకు తమకు ఇక్కడ ఏమి కష్టమని అడిగాను.

బాబుకి మళ్లాలేచి కూర్చున్నారు. నావైపు క్రోధంగాచూచి ఈ ప్రశ్న నన్ను అడుగుటకంటె నీ హృదయాన్ని అడిగితే బాగుంటుంది అన్నారు. ఇప్పటికి మూడుసంవత్సరాలకు పూర్వం నన్ను నీవు ఎలా చూచావో, ఏభావనతో నన్ను భావించుకొనే దానవో ఇప్పుడు అలా నన్ను భావిస్తున్నావా? నేను నీకంటె సుశిక్షితుడనై, బుద్ధిమంతుడనై, ప్రపంచమంటే ఏమిటో తెలుసుకొన్నవాడనైనప్పటికి మొదట నన్ను ఏదృష్టితో చూచేదానవో, ఇప్పుడదంతా మారిపోయింది. ఎన్ని ఉన్నా, ఎన్ని లేకపోయినా మొదట నన్ను నీవెంతో గౌరవించే దానివి. ఇప్పుడు నన్ను ఏమాత్రం గౌరవించటంలేదు. ఈ నూతనభావాలు నీకు నాయందుండే గౌరవాన్ని పాడుచేయలేదని ఎలా చెప్పగలను? ప్రత్యక్షప్రమాణరూపంలో, ఏ ఆచారాలు, ఏపద్ధతులు, ఏనాగరికతలు, నీకు కలిగి దాని ద్వారా నేను సంతోషపడాలనుకున్నానో అవన్నీ ఇప్పుడు నీహృదయంలో సంపూర్ణంగా నాటుకొని చెడుపరిణామం పొందాయి. నీవు బాహ్యసంబధమైన శృంగారాల్లోను విలాసాల్లోను పడిపోయి, సుడిగుండంలోపడ్డ నావలాగా ఉన్నావు. కాని అసంగతి ఏమీ నీకు తెలియదు. ఇప్పుడు నాకు పూర్తిగా అనుభవంలోనికి వచ్చినవిషయం ఏమిటంటే ఈ

నాగరికత ఈ స్వేచ్ఛాచారం అసేథూతం స్త్రీల కోమల హృదయాలను తొందరగా వశంచేసు కొంటుంది. ఇదివరకు అంటే మూడుసంవత్సరాలకు పూర్వం ఈలాంటిజబ్బు స్థితిలోఉన్న నన్ను వంటరిగా వదలిపెట్టి పొరుగిండ్లకు పోవాలని కోరేదానవా? నేను రోగినై మంచముమీదపడిఉంటే ఇరుగమ్మల ఇళ్లలోకూర్చొని సంగీతం పాడేదానవా? సామాన్యంగా స్త్రీల హృదయం ఒకరకపు ఆధిక్యభావాన్ని ప్రేమిస్తూఉంటుంది. కాని ఈ నూతనాధిక్యతకంటే నా కాప్రాచీనాధిక్యతే చాలాగొప్పగా కనిపిస్తుంది, ఆ ఆధిక్యతకు ఫలం, ఆత్మిక, శారీరక అభ్యుదయం, హృదయపుపవిత్రత కాని ఈ ఆధిక్యతకు ఫలంపొగరు బోతుతనం, మాటమాటకు దెబ్బలాడటం నిర్లజ్జాభావం, బాహ్యాడంబరం, స్వేచ్ఛాచారం. నీవు ఇప్పటిలాగా అప్పుడుగూడా మిస్టర్ దానుతో, ఎగతాళీ మాటలాడుతూ, నవ్వుతూ, తిరుగుతూ, ఉంటే నేను నిన్ను చంపవన్నా చంపేవాడిని, లేకపోతే విషమైనా తిని చచ్చిపోయేవాణ్ణి కాని, ఈ నూతనాధిక్యతకు ప్రధానలక్షణం సిగ్గులేకపోవుటయే. కాని నేను అన్నీ చూస్తున్నాను. అన్నీ సహిస్తున్నాను. ఈరోగంవచ్చి నా కీమాత్రం భావపరివర్తనాన్ని కలిగించింది. నీవు ఇప్పుడు ఇక్కడ కూర్చున్నాగూడా నామనస్సు సంతోషం పొందదు. ఎందువల్లనంటే నీహృదయం ఇక్కడలేదు. అది నాకుతెలుసు. నేను ఈ ఇంద్ర జాలంలోనుంచి విడివడిపోదామని చూస్తున్నాను. ఈ ఇంద్రజాలపునాగరికతలో ధనానికి గౌరవం ఇంద్రియ లిప్స నాగరికత భ్రష్టభావనలు ఉన్నయి. ఏమిచెప్పు, నేను చెప్పినవిషయం నీకు స్వీకారమేనా?

నా హృదయంమీద వజ్రంపడ్డట్టయింది. బాబుగారి అభిప్రాయం పూర్ణంగా నాకు తెలిసిపోయింది. ఇంకా నాహృదయంలో పూర్వపుసిగ్గు దాక్కొనే వున్నది. ఈబాధ సహించలేకపోయాను. తిరిగి ఆసిగ్గు మళ్లా నాహృదయంలో రేకెత్తింది. అంతరాత్మ తప్పకుండా వారి ఈసలహాను అంగీకరించమని చెప్పింది. ఇప్పుడు నాస్థితి వెనకటఉన్నట్టుగా లేదు. అప్పట్లో వారు నాకు ఇష్టదైవంగా వుండేవారు. వారు ఆజ్ఞాపించారు అంటే తప్పకుండా వారిఆజ్ఞను నిర్వర్తించే దాన్ని. కాని, ఇప్పుడు నాదృష్టిలోకి ఇంకో సాధారణమనుష్యుడొచ్చాడు. మిస్టర్ దానుఫోటో నాదృష్టిలో కన్పిస్తూఉన్నది. అదుర్మార్గుడు చెప్పిన మాటలు హృదయంలో ఎలాటిమార్పును కలిగించినాయి? అది హృదయంలోనికి రావటంతోటే సిగ్గువల్ల కళ్లురెండూ క్రిందకు దిగిపోయినాయి. బాబూజీగారి ఆంతరికమైన వ్యథ వారిముఖంనుండే కన్పిస్తూఉన్నది. స్వార్థము, విలాసలిప్స, నా హృదయంలోనుంచి దూరమైపోయినాయి. వాటికి బదులు ఈశబ్దాలు హృదయచిత్రానికి ఎదుట నల్లని సిరాతో వ్రాయబడి కన్పించసాగినాయి. నీవు ఫేషను లోనూ వస్త్రాభూషణాదులలోనూ, గొప్పఉన్నతిని పొందవు. నీకు ఇప్పుడు నీహక్కులను తెలుసుకొనే శక్తి వచ్చింది. తెలుసుకొన్నావు కూడాను. నీలో జీవితసుఖాన్ని అనుభవించుకొనే యోగ్యత ఎక్కువయింది. నీవు ఇప్పుడు అమిత గర్విష్టివి. దృఢమైన హృదయంగల దానవు. శిక్షాసంపన్నురాలవుగూడా అయినావు. కాని నీ ఆత్మబలం నశించింది. అందువల్ల నీవు నీ కర్తవ్యాన్ని మరచిపోయినావు.

నేను రెండుచేతులు జోడించుకొని బాబు కాళ్ల మీద పడ్డాను. నోటినుండి ఒకమాటకూడ రాలేదు. అశ్రువులు ప్రవహిస్తున్నాయి. ఇప్పుడు తిరిగి మళ్లా మాయింటికివచ్చాను. అత్తగారు నన్ను చాల గౌరవిస్తున్నారు. బాబు చాల సంతోషంగా ఉంటున్నారు. వారు ఇప్పుడు ప్రతిదినం సంధ్యావందనం చేస్తున్నారు. మిసెస్ దానుదగ్గరనుండి అప్పుడప్పుడు ఉత్తరాలువస్తున్నాయి. అవి ఆలపా బాడుసొసైటీలో క్రొత్తక్రొత్తవార్తలతో నిండి

ఉంటున్నాయి. మిస్టర్ దాసునుగురించి ఏవో కలుషితమైన మాటలు పుట్టాయి. ఈ ఉత్తరాలకు జవాబు వ్రాస్తూఉన్నాను. ఈ ఉత్తరాలు రాకుండాఉంటే బాగుంటుందని నాకోరిక. ఎందుకంటే జరిగినరోజులను జ్ఞాపకంచేస్తున్నాయి. వాటిని మరచిపోవాలని నా కోరిక.

వాళ్లు చాల పుస్తకాలు అగ్నిదేవునికి అర్పితం చేశారు. వారు ఇప్పుడు ఇంగ్లీషు పుస్తకాలు చాల ఎక్కువగా చదువుతున్నారు. నేను రామాయణం, భారతం చదువుకున్నాను. ఇదివరకంటె ఇప్పుడు చాలా ఆనందాన్ని అనుభవిస్తున్నాను. రాట్నం పూర్వంకన్న యిప్పుడు బాగా ఒడుకుతున్నాను. ఎందుకంటే ఈమధ్యరాట్నం ఎక్కువ ప్రచారంలోనికి వచ్చిందికనుక.

[అనువాదకురాలు: శశిరేఖాదేవి]

చేతి వ్రేళ్ల చిన్ని కుటుంబము!

రాయసం వెంకటశివుడుగారు

చిన్ననాఁడు నేస్తులు నేనును ఆడని యాటలు, చెప్పుకొననికథలును లేనెలేవు. వాక్కులేనిపశువులు, చలనములేనిచెట్లును మాక్రీడలలోఁ బాల్గొనుచుండునట్లు భ్రమించుచుండువారము! అపుడె ధార్వాడనాటక సమాజ మాంధ్రదేశముసఁ బ్రదర్శించిన నాటకములు చూచియుండిన మా పెద్ద యన్న సెలవుల కింటికి వచ్చినపుడు, మా క్రీడావినోదములు పెచ్చుపెరుగుచుండెడివి.

ఒకనాఁ డాటలనడుమ సలపు తీర్చుకొనుచు, చేతులుచాచి మా పెద్దచింతచెట్టు క్రింద మేము కూర్చుంటిమి. వరుసగనుండు మాచేతులవ్రేళ్లు సంజకెంజాయలో మెరసిపోవుచుండెను. వానిలో నిడుదలు కురుచలు, లావులు సన్నములు, రకరకములుండెను. కొందఱిగోళ్లు తెల్లగను, కొన్ని గోరింటాకు రంగుతో నెఱ్ఱగను మెరయుచుండెను. అంతట మాలో నొక బాలకుఁడు, "చూచారా! మనవలెనే మనచేతివేళ్లుకూడా ఎపుడైనా పండుగలకు ఆటలాడు కొంట వేమో సుమీ!" యని పలికెను. అతని యూహకు నవ్వుకొంటిమి.

ఇంతకంటెను అద్భుతము గొలిపినవి యిపుడు మాయన్నపలికిన పలుకులు: "పిల్లలారా! మీచేతులిపుడు పరిశోధించుకోండి. ఒక్కొకచేతివేళ్లు ఒక చిన్నకుటుంబమే సుమండీ! ఇంతేకాదు—ఆవేళ్లచేత నేను మాట్లాడిస్తా కూడాను—చూచుకోండి!" చేతిలో మణగియున్న వ్రేళ్లెట్లు లేచి మాట్లాడునాయని పిల్లలము పుల్కు-పుల్కునఁ జూచుచుంటిమి!

మా యన్న యపు డిట్లనెను:—"పిల్లలారా! ఇపుడు మనము 'వేళ్లాట' ఆడుకొందాము. వేళ్ళన్నీ ఒక కుటుంబమన్నాను. కుటుంబములో తలిదండ్రులు, కుమార్లు కూతుళ్లును ఉంటారని మీకు తెలుసును. మీలో నెవరేవేలు వేషమువేస్తారో బాగా ఆలోచించుకోండి!" ఈమాటలు వినఁగనే, మాలో గొప్పయులజడి గలిగెను. అందఱును తలాయొకవేషమును వేయుట కాలోచించుకొంటిమి. మాయన్న యంతట నెలుగెత్తి యిట్లనెను:—"కుటుంబానికి తల్లిముఖ్యం—ఆతల్లివేలు వేషం మీలో నెవరువేస్తారో చెప్పండి!"

ఈపాత్రను ధరించుటకు మాలో నిద్దఱము పూనుకొంటిమి,—నేను, సుందరియును. "ఏదీ, మీరేవేలును తల్లివేలని పట్టినారో చూపించండి!" అని యన్న యడుగఁగా, బొటనవ్రేలు నేనును, నడిమి వ్రేలు సుందరియును, జూపితిమి. అంత మాకీ సంవాదము జరిగెను.

అన్న:—"బొటనవేలూ! నీవు తల్లివేలు ఏలాగైనావో చెప్పు?"

బొటనవేలు:—"వేళ్లన్నిటిలోను లావుగాను, బలముగాను ఉన్నాను గనుక!"

అన్న:—"మధ్యవేలూ! నీవు అమ్మ వెట్లయినావు?"

నడిమివ్రేలు:–"అన్నిటిలోను పొడుగుగాను, మధ్యగానుఉన్నాను–నేనే తల్లివేలును."

అంతట మాపిల్లవాండ్రలో కలవరము బయలుదేరెను. కొందఱు నాపక్షమున నుండిరి. కొందఱు సుందరియె తల్లివ్రేలుగా నుండఁదగినదని తలంచిరి.

సద్దు నివారించి మధ్యవర్తియైన మా యన్న యిట్లు పలికెను. "వేషంవేసినది మగ వాడైనా ఆడదైనా వకటె! మనకు కావలసినది అసలు పాత్రే. ఇది తేలడం కష్టమైతే యింకొకప్రశ్న వేస్తాను. తండ్రివేలువేషము వేసేవా రెవరో చెప్పండి?'

బాగుగ నాలోచించుకొనిన నేనులేచి, "నేనే తండ్రివేలును!" అని చెప్పివేసితిని. అందఱును నవ్విరి.

అన్న:—"అబ్బాయీ! నీవు తల్లివి తండ్రివికూడా యేలా గవుతావు? నీవు తండ్రి వెట్లో చెప్పు!"

నేను:—"అన్నివేళ్ళలోను దృఢముగాను, ముఖ్యముగాను ఉన్న బొటనవేలును గనుక నేనే తండ్రిని—మధ్యవేలు అందరిలోను పొడుగైనను, అంత శక్తిలేనిది గనుక, అది తల్లివేలె."

ఈనిర్ధారణమున కందఱు సులభముగ సమ్మతించిరి. అపుడు తరువాతి ప్రశ్నమువచ్చెను.

అన్న:—"చూపుడువేలు వేషం మెవరిదోయి?"

నాచెలికాండ్రలో రంగయ్య మిగుల బలిష్ఠుఁడు, సాహసుఁడును. అతఁడిపుడు వచ్చి ముందునిలిచెను.

అన్న:—"ఏమోయి తర్జనీ! నీవృత్తాంతము చెప్పు—నీవు మగపిల్లవాడవా, ఆడపిల్లవా? కారణాలేమిటి?"

తర్జని:—"నేను మగపిల్లవాడను. అన్నివేళ్లను, తుదకు తండ్రివేలినికూడా, ధిక్కరించే శక్తి నాకున్నది." ఇదియు నందఱు నొప్పుకొనిరి.

అన్న:—"ఇపుడు నాలుగవవేలు కథ మనము విందాము."

అపుడు రమణయ్య ముందుకురాఁగా, "నీ వెవరవు?" అని మధ్యవర్తి ప్రశ్నించెను.

నాలుగవవేలు:—"నేను అనామికమను ఆడుపిల్లను - అక్కయ్యను!" అని పలికినపుడందఱును ప్రక్కలు పగులునట్టుగ నవ్విరి. ఆమాటలలోని సత్యముమాత్ర మెవరును గాని, శంకింపలేదు.

ఓపికలేని మాకడఁగొట్టు చెల్లెలు, చిట్టి యంతట ముందుకువచ్చి, "నేను చిటికినవేలిని! చిన్నక్కయ్యను!" అనుదాని ముద్దుమాటల కెల్లరును నవ్వ, ముద్దులలో దానిని ముంచివైచిరి!

తర్జని తన ప్రతాప మింకను ప్రదర్శింపఁగోరి, మరల ముందుకువచ్చి, "నేను తల్లి పక్షవారి కందరికి అండగా వుండడమేకాక, తండ్రికి సదా సాయపడుచుంటేనే గాని, ఆత డేమీచేయలేడు!" అని విజ్ఞప్తిగెను!

ఒక విధమగు గర్వము చిట్టికిఁగూడ లేక పోలేదు — ఇపుడామె ముందడుగిడి, "ఇంటి పనంతా పెద్దవాళ్లు చేసుకుని, చిన్నపిల్లనని నన్ను ఆట్లాడుకోనిస్తారు — నన్నెవరూ కొట్టరులే!" అని తన చిన్నవేలాడించుచు సట్టె పరుగెత్తెను.

మేలుకొలుపు

శ్రీమతి తల్లాప్రగడ విశ్వసుందరమ్మగారు

మేలుకొనుమో భారతీయుడ
మేలుకొనుమో దేశభక్తుడ
మేలుకొని నీ తల్లిదేశపు
ముక్తి గనవయ్యా.

అల్లదిగో నస్పృశ్యతా
గాఢాంధకారము బాపగా
నా దివ్యపురుషుని వాణియే
నవజ్యోతి గనవయ్యా.

జ్యోతివెల్గున జూడుమా
నవభారతీయ దైవసృష్టిని
సర్వులును సమమనెడి భావము
స్వాంతమందునను.

అంటరాదు ముట్టరాదను
తుంటరత్వము మాని బుద్ధిని
గాంధిప్రభుని సుబోధలందున
గణ్యతను నుంచి.

ఆ మహాత్ముని త్రోవ నడచిన
ఈ మహావిశ్వంబు గెల్తువు
మోహమంతయు బాసిపోవును
ముక్తియును పొదలున్.

గాంధియే మనతండ్రి ప్రభువును
గాంధియే మనగురుడు నాత్మయు
గాంధియే నవభారతంబున
ఘనప్రవక్త గదా!

మే మీవలకు వచ్చి వేసితిమి.

అంతట కమలాకరవర్మకుమారుఁడగు విజయసింహుఁడు మహాసైన్యములతో వచ్చుట కరుగుదెంచెననువార్త మా స్కంధావారమును కలంపఁజొచ్చెను. తన తండ్రి యట్లు మా తండ్రిగారిచేత నొంటరిగాఁ జిక్కిపోవుట తెలిసినంతటనే యతఁడు వాయువేగ మనోవేగములతో యుద్ధసన్నద్ధుఁడయి కయ్యమునకుఁగాలుద్రవ్వుచుఁ గూర్చున్న మాసైన్యముల కెట్టెదుటఁ దమ యాశ్వికసైన్యములఁ బట్టించుకొనివచ్చెను. నేను నా స్నేహితులతో మావారి యాలోచనసభకు వచ్చి అందు మా తండ్రియు నామె తండ్రియు కార్యతంత్రనిమగ్నులయి తర్కవితర్కము లొనర్చుకొనుచుండఁ గనుగొంటిని.

మా తండ్రిగా రిట్లనుచుండిరి. "మన మొనర్చుకొన్న ఆ యొడంబడికయున్న దే - అది నిరాటంకముగఁ జరిగిపోవలెను. తామిది ముఖ్యముగ గమనింపవలయు — ఈ పిల్లను మీ రన్నివిధముల భ్రష్టురాలినిగఁ జేసివైచితిరి. మీ మెత్తదనమే యామె నింతకుఁ దీసికొనివచ్చినది. ఇప్పు డామె మిమ్మును మగవాండ్రను ఒక్కవిధముగ నపహాసించుచున్నది. తన్ను దాను వంచించుకొనుటయేఁగాక తన స్త్రీజాతికి—నాకు, వానికి, ఈ యశేష మానవలోకమునకు అవజ్ఞ యొనర్చుచున్నది. బాలిక యొకతె యీవిధముగ సృష్టిని ధిక్కరించుచు — లోకమును వంచించుచు — ప్రకృతి నాజ్ఞాపించుచుఁ జండశాసనము లొనర్పఁదగినది కాదు. సమయబద్ధయయి ఆమె పరిణయమాడుట కొప్పుకొనవలెను. లేనియెడల నసిఘాతభయంకరమును, అగ్నితాడనభీభత్సమును అగు నిష్ఠురదండోపాయమొకటి యుండనేయున్నది. ఆమె యనుమతింపనియెడల నిఁక యుద్ధమైపోవలసినదే."

కమలాకరవర్మ నావంకఁదిరిగి "నీ వేమందువు? లోకసామాన్యభంగుల బోవ నిచ్చగింపని మా కుమార్తెను లోకాతీతమగు వైఖరిని సందర్శించి వచ్చితివి. ఇప్పటికిని ఆమెయందు నీకుఁ బ్రేమయున్నదని వినుచున్నాను. కావున నీవిషయమై మన స్సెట్లున్నదో స్పష్టముగఁ జెప్పివేయుము. నీవును యుద్ధము కావలయు నందువా?"

నే నిట్లంటిని.—"యుద్ధమునకు నే నిచ్చగింపను. — మహారాజా, ఇప్పు డంతగ యుద్ధమొనర్పవలసిన యావశ్యకత యేమియున్నది? ఎట్టి ఫలితమునకై యుద్ధమొనర్తుమో అట్టి మహాఫలము యుద్ధమున మన కందకుండబోవునని స్పష్టముగఁ దెలిసియున్నపుడు అట్టి వృథాయాసమునకు సంసిద్ధులమగుటకంటె వెంగలితన మింకొకటి యుండదు. ఇప్పు డీ చేయరాని యుద్ధ

మొనర్చి నేనేమి సాధించినవాఁడనగుదును? పరమపవిత్రములగు మందిరములఁ బాడొనర్చి, గృహములకుఁ జిచ్చువెట్టి, గ్రామములఁగాల్చి, సస్యశ్యామల రమ్యమగు వసుంధరను వీనుఁగు పెంటలుగాఁజేసి మే మీ దేశ మెంత వశమొనర్చుకొన్నను తుద కామె నావశమగుట కవకాశము లేదు. మహాపవిత్రములగు సంసార ద్రుమ కుసుమముల ద్రుంచివేసి, సంసార నిలయముల దగ్ధమొనర్చునప్పుడు వానిపై స్తంభాకారముల నెగయు యుద్ధధూమమునుండి నే నామెకంటి కిప్పటి కంటె మూఁడింత లధికముగా రక్కసుఁడనై కానవత్తును. తనకుఁ బంధకరులగు వారి నిప్పుడామె రిత్తతూష్ణీంభావమున నిగ్రహింపవచ్చునుగాని యుద్ధమున బట్టువడి పోయిన యెడల నట్టి దౌర్జన్యమున విజయవంతులగు వారినిఁ దనకును, యీసర్వమానినీ లోకమునకును బరమశత్రువులుగా ద్వేషించుచు నుండిపోవును. కావున నీకార్యము మృదుత్వమున నగునట్లు ముష్కరత్వమునఁ జక్కబఱచుకొనుట కవకాశము లేదు. ఆమె ప్రేమయే నా కైహికమనోరథముగ భావించుచున్నాను. అది యుద్ధమున సిద్ధింపదని స్పష్టముగఁ దెలిసికొనియున్నాను. ఈ రాజ్యమునందలి దుర్గములఁదుత్తునుకలుగఁ బాడుచేసి మీ మహానగరముల నెంత గైవస మొనర్చుకొన్నను ఆమె ప్రణయ దుర్గమునుమాత్రము పట్టుకొనుట యసంభవమైపోవును. శిలల రువ్వు మా మహా మారణయంత్రములచే, మృత్యువక్త్ర సంకాశములైన మా శతఘ్నులచే మీ నగరముల నెంత చూర్ణీభూత మొనర్చినను, మీ నగరవాసులను మే మెంత నేలకును గోలకును దీసికొనివచ్చినను ఆమెనుమాత్రము స్వాధీన మొనర్చుకొనజాలను. బలవంతముగ నామెను బట్టుకొనినంతమాత్రమున నామె ప్రణయలక్ష్మి నావశమైపోవదు. ఆమె కడకంటికటాక్ష మైహికమనోరథముగ భావించుచున్నాను. ఇప్పు డామెను యుద్ధమున బరాజయ మొందించి, బందీకృతను జేసి, సంకెలలఁగట్టి నా యెదుట కీడ్పించుకొన్నను నా యంతరాంఛితము సిద్ధింపదు. ఆమె విషణ్ణచిత్తమునఁ దనకైన భంగపాటులఁ ద్రిప్పికొనుచు తన్నంత పరాభవ మొందించిన యవజ్ఞాగ్రంథమునందలి పుటలఁ దిరుగవేయుచు వానినడుమ గీటకసదృశుఁడనై ప్రాకుచుండు నన్ను తత్పత్రప్రహారమున విగతజీవునిగఁ జేసివేయును. అట్టి సందర్భమున నేను నా గైహికజీవిత ఫలావాప్తికి దూరగుఁడనై పరమపదించి పోవుదునన్న మాట. అంతకంటె మానవులపాలిటి యమదూతయగు యుద్ధదేవత సృష్ట్యాదియం దెప్పుడో హతమయి మంచుగడ్డలలో పేరుకొనిపోయియుండు 'మేమత్' లనఁబడు బృహద్రూపములనుండు నుగ్రసత్వములవలె నామమాత్రావశిష్టముగ నొక్కమాఱు నశించిపోవునెడల భద్రమగునని భావించుచున్నాను.

మానవజాతికి యుద్ధములను మించిన మహాపదవిం కొకటి లేదు. సృష్ట్యాదినుండి

మానవులకు యుద్ధనీతియందలి యనర్థము
లెఱుకకు వచ్చుచున్నను దానినే క్షత్రధర్మ
ముగ సమస్త కార్యసాధన తంత్రముగ
నూహించుచుండుట నాకు మహాశ్చర్యముగ
నుండిపోవుచున్నది.

ఆ. బ్రహ్మచేత భూమి పతులకీధర్మంబు
కల్పితంబు; రాజ్య కాంక్షఁజేసి
తోడి చూలునయినఁ దోఁడబుట్టిన వాఁడు
చంపుచుండుఁ గ్రూర చరితుఁడగుచు.

క. భూమికి ధనధాన్యములకు
భామలకును మానములకుఁ బ్రాభవ ములకుం
గా మించి మీఁదుగానక
శ్రీమదమున మానధనులు చెనకుదు రారులన్.

అని మనవారు క్షత్రధర్మమున నగుచున్న
దుండగముల గుర్తించుచునేయున్నారు.
అయినను యుద్ధమున మొదటఁగ త్రిదూయ
వారుకూడ నవసానమున నదంతయుఁ
బ్రాప్తకాలంబయివచ్చిన భూప్రజాక్షయం
బనియో, బాపభారమునఁ గ్రుంగిపోవు
చున్న భూమి నుద్ధరించుటకై తాము
నిమిత్తమాత్రులమగుచుంటిమనియో లేక
దాము ధర్మ సంస్థాపకులమై లోకక్షయ
కర్తలమగుచుంటిమనియో భావించుచుం
డుదురేమొ నేనెఱుఁగను.

ఉ. భూమికిఁగాఁగ ప్రాణముల
పోకఁదలంపక రౌద్రఘోరసం
గ్రామము సేయుచుండుదురు
రాజులుదొల్లియు నెంత దీఁపోకోభూమి?

అని రాజుల యుద్ధపిపాసనుగూర్చి విస్మయ
పడుచుఁబలికినయుభయ కవిమిత్రుఁడగు
తిక్కన సోమయాజి యుద్ధోద్యమమందలి
యనౌచిత్య మజాతశత్రునిచే నిట్లూహింపఁ
జేసియున్నాఁడు.

ఉ. అక్కట లాతులైన పగ
తైనను జంపనకోరనేల? యొం
డొక్క తెఱంగు లేదె అది
యొప్పదె బంధుసుహృజ్జనంబులా
దిక్కునను న్న వారు గణు
తింపక సంపదకై విధించి దూ
తెక్కుట దోసమందుటను
నీ దురవస్థలకోర్వవచ్చునే?

క. జయమగు నోడుదుమను ని
శ్చయ మొక్కడు లేదువినుము సమరమునఁబరా
జయము మరణంబుకంటె హృ
దయస్ఫుటభేదనము సేయుఁ ధర్మ్యంబనఘా

కావున యుద్ధనీతివలన కార్యసాధన మవశ్య
మునై తీరునని యెట్లుచెప్పవచ్చును? యుద్ధ
వ్యవసాయముల నెల్లవ్వైకు ముందంజవేయు
మహావీరుఁడయ్యును 'అడిబిరవుతులువ'
యని పలువురచేఁ చెప్పఁబడుచు వచ్చిన
కర్ణునిగూర్చి యుద్ధాచార్యుఁడగు కృపు
డిట్లనుచున్నాఁడు.

గీ. కయ్యమునక నెపుడుఁ గాలుద్రవ్వఁదు, కార్య
గతికిఁబోవునీతి యుతులు సమర
మధమసాధనముగ నెంతురు దీర్ఘసం
సిద్ధిఁబొందు తెఱఁగు సేయునెడల.

అందును సమస్తపురుషార్థములకు ముఖ్యోపకరణమనియు మూలమనియుఁ జెప్పఁబడు నర్థాంగీ సంపాదనమున యుద్ధమధమాధమ సాధనముగ భావింపఁదగినది. ఈసుమకోమములగు స్త్రీలను క్రూరకర్మాస్పదమగు యుద్ధనీతి కగ్గముసేయుట కంటె ముష్కరత్వ మింకొకటిలేదు. కావున మహారాజపుంగవులగు మిమ్ములనిరువురను యుద్ధాలోచనములనుండి విరమింపవలయు నని వినయముగఁ బ్రార్థించుచున్నాను. యుద్ధముల జయము దైవాధీనము.

ఆ. కలహమగుడు లక్ష్మిఁ గావించుఁ, బ్రాణహా
నియును జేయునింత నిక్కువంబు,
పలువురొకనికోడి పాఱుట, బల్లిదు
లనదచేతఁ జెడుటయును ఘటించు.

మన యుభయవంశములకును జిరకాలాను గతమైన బాంధవ్యమున్నది. అట్టి మా వ్యాపారమును సామతంత్రోపాయములఁ జక్కబఱచుకొనఁదగినది కాని అన్యోన్యజన వినాశకారియైన యుద్ధోపాయమున నెఱవేర్చుకొనఁదగినది కాదు. యుద్ధమనఁగనది యీదేశమునందలి ప్రజలును ఆదేశమునందలి ప్రజలును దలపడుటవలన నగును గాని మహారాజకంఠీరవులగు మీరిరువురును మల్లయుద్ధమునందువలె దైహికముగ బలాబలము ల నిర్ణయించుకొనుటవలన కాదుకద! కావున నుపశమించుట లెస్స యని ధర్మరాజును మోడ్పుగేలుతోఁ బ్రార్థించుసంజయునివలె.

చ. అఖిల జనక్షయంబయి జ
యాపజయంబులు రెండునుండుదినీ
సుఖములుగాని యీపనికి
జొత్తురెయుత్తములట్లుఁగాక యా
నిఖల సుఖంబులేమిటికి
నీవని వృద్ధజనంబు బాలురన్
సఖులను బంధులన్ గురులఁ
జంపితవేని దయాపయోనిధీ.

అని మా తండ్రిగారికిఁ దెలుపుకొనుచున్నాను.

మాతండ్రిగారందులకు సమ్మతింపక రూక్షముగ నిట్లుపలికిరి.

"క్షత్రధర్మమున కార్యసాధనము కర్తవ్యమని యెంతదీర్ఘముగ నుపన్యసించితివి!— ఇసీ! నీవాఁడు నాంధ్ర నే మెఱుంగుదువు?— ఈ విధముగ నీవు నోటికివచ్చినట్లాడునపుడు మనవాండ్రుచెప్పు వెంగలికథయు విశ్వాసయోగ్యమని భావింతునుకద! నీవెఱుఁగవు

కావున నిపుణైన తెలిసికొనుము—మగవాఁడు వేటకాఁడు. ఆఁడుది యతని కేళీ మృగము. బంగారులేడిని బట్టఁబోయిన శ్రీరామునివలె ధగధగలాడు నాఁడువారి మేనికాంతులకు మన మాకర్షితులమయి వారినిఁబట్టికొన నుద్యమింతుము. అట్లు వారిని వేటాఁడుటయే వారికి మహానంద ప్రదము. అందులకు వారు మనల గాఢముగఁ బ్రేమింతురు. మనము వారి నెంత యణఁగఁద్రొక్కి స్వారియొనర్తుమో వారు మనకంతగ వశంవదలయి సౌఖ్యమిచ్చుచు నుండిపోవుదురు. అట్టి వాంఛ వెనుక వేసికొని నీవేమేమో యుపన్యసించుచున్నావు. ఇసీ! యెంతసిగ్గు! వారి ప్రకృతుల నెంత మృదుత్వమున్న వారంత కఠినతత్వములఁ బ్రేమింతురు. వారి యంతరాళముల నెంత కోమలత్వమున్న వారంత కర్కశప్రకృతుల సహవాస మభిలషింతురు. రౌద్ర ఘోరసంగ్రామముల వారెంత భీతచిత్తలగుదురో అట్టి సంగ్రామములోనర్చు మహావీరుల వారంతగ నభిలషింతురు. ఎట్టి విక్రమకార్యముల నొనర్చు సాహసము వారియందుఁబూజ్యమో వారట్టి పరాక్రమశీలుర వంక కాకర్షిత లగుచుందురు. హింసాకరమగు ఘాతుకములతో ఘోరమయ్యును అభిరామమగు నాహవముల మృత్యు ధిక్కారమొనర్చు విక్రమకేళి యొనర్చు మహావీరులు, తూర్యాదిరవములతో జైత్రయాత్ర యొనర్చుచు యుద్ధఘోషములఁగల గుండువడు కాంతాజనములనడుమ కుఱికి రక్తసిక్తమగు కైదండలఁ దమ వధూమణుల వలచి వలపించుచుఁ బాణిగ్రహణము లొనర్చుకొనుచుందురు. ఇదేవిధముగ నేను నీతల్లిని బరిణయమాడితిని. సాధుశీల యయ్యు నామె వీరపత్ని — వీరజనని పెండ్లాడిన మహాగుణభూషణయగు నట్టి యువతిని బెండ్లాడవలెను. కాని, యీ కొఱకంచున్నదే! — కొఱుకరాని యిట్టి కొయ్యతో సాధుమార్గములా? మృదుత్వమా? కృష్ణవర్త్మ పాటల కను రూపముగ నామెచేతలుండునెడల—అగ్ని వృష్టి గురియుచు నాకాశమున నెగురు శరభసాళ్వములను పండ్లకావున కుపయోగించు చిన్నవలలచే బట్టుకొన నూహించుటయు, శార్దూలాది యుగ్రసత్వముల సాలెపుర్వులగూండ్ల బంధింప నూహించుటయు వివేకతరముగ భావింపవచ్చును.

మ. కరిరాజున్ బిససంతు సంతతులచే
గట్టన్ విజృంభించు వా
డురువజ్రంబు శిరీష పుష్పములచే
నూహించు ఛేదింపఁదీ
పరచింపన్ లవణాబ్ధికిన్ మధుకణ
ప్రాప్తిన్ బ్రవర్తించు ని
ద్ధరణిం మూర్ఖులఁ దెల్పు నెవ్వఁడు సుధా
ధారానుకారోక్తులన్.

అనిచెప్పిన కవి వెఱ్ఱివాఁడా?”

నే నిట్లుపలికితిని — “నిశ్చయమే. కాని అసాధారణమగు నుద్దండతత్వముల, వివేకమునఁ జక్కఁజేయవలయును. యోధా

గ్రేసరులఁజూడ యువిధ లాకర్షితులగుదురని మీ రనుచున్నారు. మీ రనునట్లు మహా యోధలక్షణము లామెయం దేమైనఁగొఱత వడి యున్నగదా ఆమె పరుల ప్రతాపతత్వ ములకు వశంవద యగును? ఎన్నితుపాను లుదయించినను మహాద్రివలె స్త్రీహితమహా రంభమగు తన యుద్యమమునఁ జలింపకుండ నిలువగల చిత్తస్థైర్య మామెయం దున్నది. అట్టి నిష్కంపధైర్యమున నిన్న నడికిరేయి యందామె నిలువఁబడి (కృపాణమును చేతఁ బట్టి ప్రతిజ్ఞ యొనర్చు మహావీరులవలె) తనపై విఱచుకొనిపడుచున్న పురుషలోకము నధిక్కరించుచు మాట్లాడినది. మహాయో ధులుకూడ దలపడుటకు సాహసింపఁజాలని మహోగ్రమారణతంత్రములం దైనను ప్రాణ సమర్పణ మొనర్చుటకు వెనుదీయని యమేయతత్వ మామెయందున్నది. "స్త్రీ జనస్వాతంత్ర్యఫలావాప్తికి ప్రహ్లాదకుమా రునివలె నేనెట్టి మరణబాధల నైన ననుగ్రహ ములుగ భావింపగలను. ఒక్కసారి స్వార్థ రహితమగు నాత్మార్పణమున సూక్ష్మముగ ఫలసిద్ధియగుట కవకాశము లున్నయెడల నట్లు పంచత్వమొందుటయే నాకుఁ బరమ ధర్మము. అశేషకాంతాస్వాతంత్ర్య మొక్క కాంతాప్రాణి సమర్పణమున సిద్ధింపఁగలిగిన యెడల నెట్టి మహోగ్ర మారణ తంత్ర మైనను వెనుదీయకుండ సిద్ధపడఁగలను." అని యుత్సాహపూరితముగ నామె చెప్పు కొనియున్నది. అట్టి యప్రమేయతత్వమున కేవల పురుష సాధారణమని మీ రూహించు చున్న సాహసము పూజ్యమైయుండునా? మఱియు నిన్నటి నిశీథసమయమునఁ బురుష సైన్యములు తమ్ము ముట్టడించియున్నవని తెలిసినప్పుడు తనకొదవిన మహామర్షమున తమ జన్మస్వాతంత్ర్యముల సంరక్షించుకొని తమయోగ్యతను జగద్విదితముగ నుంచి వేయుటకు తానే కవచియై, ఖడ్గపాణియై రణరంగమున నుఱుక సంసిద్ధముగ నుంటి ననియు, నందొకవేళఁ జచ్చినను స్త్రీ లోకాభ్యుదయమునకై పంచత్వమొందితి నను కీర్తి శాశ్వతముగ నుండిపోవుననియు ధీరస్వాంతయై తన బాలికల హెచ్చరించినది.

"వీరకాంతానురూపమైన యట్టిధైర్యము స్త్రీప్రకృతి కవమానాస్పదమని తాము భావింపవలదు. ఆపదలందు ధైర్యగుణమును బ్రదర్శించు నభిమానవతులను లోక మా చంద్ర తారకముగ గీర్తించుచు నుండఁదగినది కాని సిగ్గుబిడియములు లేకుండఁ బ్రతి ఘటించుచున్నదని దూషింపఁదగినది కాదు.

"ఇఁక మీరు స్త్రీలగూర్చి యొక్కటే తుడుపుగ నొక్కటే ప్రకృతియని భావించు చున్నారు. పురుషులయం దెట్టియెట్టి భిన్న ప్రకృతులున్నవో స్త్రీలయందును అట్టి భిన్న భిన్న ప్రకృతు లున్నవిగాని స్త్రీజాతియంతయు నైసర్గికముగఁ గోమలమనియు విభీతచేతస్క మనియు, పౌరుషాశ్రయమనియు భావింపఁ దగినది కాదు. పుష్పములలో కమలమున కును గలువకును యెంతయంతరముండునో కాంతలలో ఒకకాంతకును వేఱొకకాంత

కున: అంతయంతరముండును గాని యిరువురును ఒక్కవిధముగ నుండురని భావింపవలదు. ఒకతె వీరవినోదములఁ గ్రీడించు మహావీరునిఁ గామింపవచ్చును. వేఱొకతె విద్యావినోదముల నానందించు పండితుని ప్రేమింపవచ్చును. మఱొకతె వేదాంతగోష్ఠి నుండు పరమసాత్త్వికునిఁ బ్రేమింపవచ్చును. ఇంకొకతె విపరీత ప్రకృతినుండు నధమాధమునే వరింపవచ్చును. హృదయప్రమోదకరమగు వెన్నెల శుభ్రవస్తువులపైనను అశుభ్ర పదార్థములపైనను ఒక్క విధముగనేఁ బ్రకాశించునట్లు, సర్వ లోక సంపత్కరమగు స్త్రీ హృదయానురాగము ఉత్తములను హీనులనుగూడ నుత్సాహవంతులుగాఁ జేయుచున్నది.

“వారట్టి యుత్సాహకారిణు లగుటవలన నింకను యోగ్యముగ విద్యావివేకసంపన్నలగుటకుఁ జక్కని యవకాశము లున్నయెడల ప్రపంచ మింకను తేజస్వంతమయి సకల కల్యాణ గుణావహమై యుండి పోవును. కావున స్త్రీహిత మహారంభమగునట్టి యుద్యమమును తనతలకుఁ గట్టికొని ప్రతిస్త్రీ యుండును ఆమె తన ప్రతిబింబమునే చూచుచు వారిబ్రదుకే దనబ్రదుకుగా, వారికష్టమే తనకష్టముగా, వారి శ్రేయమే తనశ్రేయముగా, వారి యౌన్నత్యమే తన యౌన్నత్యముగా మనోవాక్కాయ కర్మముల ననుభవమునకుఁ దెచ్చుకొనుచున్నది. అట్లుండుటయె ఆమె బుద్ధికి సమంజసముగ నున్నది. అనితరసాధారణమైన దుస్తరమార్గమునఁ బ్రకాశించుచు నామె తన ప్రతిభావిశేషమును, ప్రజ్ఞాధిక్యమును గాన్పింపఁ జేయుచున్నది. కావున నన్ని కఠిననియమము లుంచుకొని తదనురూపముగ నింతవఱకుఁ బ్రవర్తించి యున్నది. ఇఁక మాయమ్మ యందురా?— ఆమె భూమిపై నవతరించిన యనుకంప దేవత — మూర్తీభవించిన సుగుణరాశి. అప్రమేయ గుణ పూజ్యయగు మాతల్లికిని తదితర కాంతలకును పోలిక లేనే లేదు. భిన్న విద్యుద్ధర్మ యుక్తములగు పదార్థము లాకర్షింపఁబడునట్లు భిన్నభిన్న తత్త్వయుక్తులగు స్త్రీపురుషు లాకర్షితులయి తమ యైహిక జీవితములకు సంపూర్ణత్వమును, సంతుష్టియు, శాంతియుఁ గలుగఁజేసికొన వలసియున్నది. లోకమున కాదర్శకరముగ బ్రతుకనెంచువా రిట్లూహింపవలసియున్నను విపరీత చేతస్కులగు మనుష్యు లట్లొనరింపఁజాలక హృదయవ్యథలఁ బాలయి పోవుచున్నారు. స్త్రీలయెడల జూపింపవలసిన గౌరవమున నొక యర్ధభాగమైన వారికిచ్చి మనుష్యుఁడీ లోకమున నెంతవాఁడగుచున్నాడో అందొక యర్ధభాగమునకైన స్త్రీలు వచ్చు నవకాశము లున్నయెడల నిప్పుడిందిర తమకు ‘జన్మహక్కు’గ ఘోషించుచున్న వివాదమును జేయుట కావశ్యకత లేకుండిదే యుండును—ఇఁకఁ బ్రకృతాంశము: ఏమియొనర్చినను యుద్ధము మాత్రము వలదు. యుద్ధమైన నేనంతయుఁ గోల్పోవుదును.”

కమలాకరవర్మ యిట్లు పలికెను,—

"అవును. నీవు యుక్తయుక్తముగ మాట్లాడితివి.—మహోత్సాహ జనకమగు యౌవనమునఁ బ్రేమించుట యనఁగ నెట్లుండునో నాకుఁ జక్కఁగ జ్ఞాపకమున్నది. కాని నీవలెనే నప్పుడిన్ని పాట్లు పడియుండను. సుఖమయమైన ప్రణయజీవితము సులభముగ నాకు వశమైపోయెను.—నీవచ్చముగ నిందిర వలెనే చర్చయొనర్చితివి. దేనినిగూర్చియైన పలికిన, చర్చించిన నామెయే చేయవలెను. కాని నీసంభాషణమామె చర్చలకంటె సమంజసమును సమ్మానార్హమునై యున్నది."

అని మాతండ్రిగారితో నిట్లు పలికెను—"తమ పుత్రునియం దసాధారణ గౌరవార్హమైన ఘనతయున్నది. వీర పురుషోచితములగు నితనివాక్యములు నాకు మోదావహముగ నున్నవి. అతఁడు మా ఇందిరను పెండ్లాడుటయే నా కభిమతము — ఇంక నింతవఱకు మీరొనర్చిన యాగడమునకు, అనఁగ నా స్వేచ్ఛను నిరోధించి నన్నీ విధముగ నిలిపి యుంచినందులకు తమకుమారునకుఁ గీడు వాటిల్ల కుండవలయునను పితృప్రేమ దీని కంతకును మూలము కావునను నాకు మీ రర్హ గౌరవమును జూపించియుండిరి కావునను మీ కుమారునిఁ జూచి మీరొనర్చిన యవజ్ఞ క్షంతవ్యమని భావించుచున్నాను. మీ కుమారునికై నే నేమొనర్చినను యుక్తమే. ఇఁక మా యనుజ్ఞ లేకుండ మా రాజ్యముపై దండెత్తివచ్చి, మీరిన్ని సైన్యములఁ దెచ్చి యిచ్చట పీఠమువేసి నందులకు—నర్తంచరులవలె నడికిరేయి నిట్టి యాగడమున మా దేశ మాక్రమించుకొన్నను, మా ప్రజల ధనధాన్య గేహములకుఁ జిచ్చువెట్టక, మా కర్షకుల హింసింపక, మా స్త్రీల బాధింపక, మా గ్రామస్థుల యాహారపదార్థము లపహరింపక కేవల యోగ్యాచరణులై యుండిరి. గావున నేను చెప్పునదేమన—

"మా కుమారుఁ డజయుఁడు మా సైన్యాధీశులతో నావల నున్నాఁడు గావున నేనిప్పుడు తమకుమారునిఁ దోడ్కొని యజయునితో మాట్లాడ ననుమతింపవలయునని మిమ్ము గోరుకొనుచున్నాను. అతని నిరపాయముగఁ బంపివేయుదుమని తమ యెదుటఁ బ్రమాణపూర్వకముగ వచించుచున్నాను. నామాటకన్న నజయునిమాట యన్న నిందిర కధిక గౌరవము గావున నేదో యొకరీతి నీవ్యవహారమును మనము చక్కఁబఱచుకొనుట కవకాశముండును. ఇదమిద్ధమని యిప్పుడేమియుఁ జెప్పఁజాలను. కాని యేదో యొకవిధము గోచరింపకుండ నుండదు. మిత్రత్వముననే కార్యసాధన మొనర్చుకొందము — (అని నామిత్రుల వంకఁదిరిగి)—నాకీవఱ కతిథులై యుండిన మీరు, మీకు సమ్మతమైన మీరును మాతో వచ్చిన సంతసింతును. మనము నలువుర మొక్కభావమున నొక్క వ్యూహమట్లు నిలువఁబడిన యెడల ప్రతికూలతత్వము లంతగ మనలఁ బ్రతిఘటింపఁజాలవు." అని యారాజు గమనోన్ముఖుఁడయి మాతండ్రి

సందేశము

గారికిఁ బ్రణామ మొనరించుటయు, వారు మనస్సున నిష్టములేకున్నను మొట్టకేలకు మాపోక కనుమతించువారివలె 'ఊఁ' యనిరి.

అంతట మేము సత్వర మశ్వారూఢులమయి వారి యాశ్వికసైన్యములు నిలిచియున్న తావునకుఁ బయలుదేరితిమి. మార్గమున కిరుగెలంకులనున్న మహోన్నత వృక్షములపై పక్షు లవ్యక్త మధురమగు సంగీతశాస్త్రములఁ జదువుచుండఁగ బుష్పనికుంజములనుండి యుత్సాహవర్ధనమగు మలయమారుతము నామానసమునఁ గోరిక లీరికలెత్తఁ జేయుచుండెను. నామనోహారిణి నన్వేషించు తహతహతో నేనా యాఁడువారి విద్యాలయమున నేమేమి యొనర్చితినో, నాప్రణయకథ కెట్టిమెట్టి భంగపాటు లోనవుచువచ్చెనో ఆ మహారాజునకుఁ దెలుపుకొంటిని. తనకుమార్తెపై నాకుఁగల యుత్తమభావమున కాతఁడు నన్నభినందించుచు నా ప్రణయకథకింక భంగపాటొదవకుండ సహాయ మొనర్తునని వాగ్దాన మొసంగెను.

కాని వారి యశ్వసైన్యముఁ గలసికొనునప్పుడు మాయం దట్టి శృంగారభావముల కవకాశము లేకపోయెను. తిమరాజు రాకఁ జూచి యాసైన్యములందలి శూరయోధులు స్వాగతపూర్వకముగ జయజయధ్వానము లొనర్చిరి. భేరీమృదంగ పణవాది నినాదములతో, మంగళోపకరణ శోభితమగు పుణ్యాహనాదములతో, పరమాశీర్వాదములతో, మాగధగీతములతో, వందిజనస్తోత్రములతో వారిసైన్యములందు పరమాభీలసుందర సమ్మర్ద మగుచుండగ మువ్వు రాశ్వికనాయకులుముందునకువచ్చి తిమరాజునకు స్వాగత సూచకముగఁ బ్రణామ మాచరించిరి.

మొదట వారెవ్వరో యనుకొంటిని కాని వారాతని పుత్రులగు విజయసింహుఁడును, అతని యనుజన్ములగు రామకృష్ణులు నని క్షణములో నాకుఁ దెలిసిపోయెను. నాజీవితమున నట్టి విశాలోరస్కులు, అమితబలులు పంచానన సమభీషణమూర్తులు నగు యువకులఁ జూచియుండను. ఆకవలవారినడుమ విజయుఁ డున్నతుఁడయి రూపురేఖలయందును, సామాన్య వైఖరియందును నామనోహారిణిని దలంపునకుఁ దెచ్చుచున్నట్లుండెను. వారి తనుత్రాణములును, శిరస్త్రాణములును సూర్యప్రకాశమునఁ ధగధగ మెఱసిపోవుచుండెను. ఆ యుద్ధఘోషముల మహాత్వ మేమని చెప్పవచ్చును!— అంతవఱకు యుద్ధమువలదని ఘోషపెట్టియున్న నాయందు సహిత మదియొక విధమైన వీరావేశమును కలిగించెను. ఉగ్రమగు కంఠకాసరమున ప్రతిజంతువునందును బుట్టుచుండు మహామదము నన్ను సహితము యుద్ధోన్ముఖునిగఁ జేయుచున్నట్లుండెను.

అంత నామహారాజు తన మువ్వురు పుత్రులకును సర్వవిషయములును విశదముగఁ జెప్పివేసెను. ఆవిద్యాలయమును,

మమ్మును, మావారిశిబిరమును అతఁడు వ్రేలఁ జూపించుచు మాకథను, తనకథను వారికి వినిపించుచుండఁగ మాయాఁడు వేసములకు, మేము పడిన భంగపాటులకు వారి యందఱప శక్యముగాని యపహాస్యతత్త్వ ముదయించుచుండెను. ఎట్టకేలకు మహాకాయుఁడును, మహావీరుఁడును అగు నా యుజయసింహుఁ డిట్లు పలికెను.

“మా రాజ్యముపై దాడెత్తివచ్చిరి. దానితో నూరకుండక యతనిని సహితము మీకు ‘ఖైదీ’గా నుంచుకొనిరి. ఎంత యాగడము! అయినను మా తండ్రికి యుద్ధ మసమ్మతము. ఎంతయాగడము! నాకు యుద్ధము కావలయునా, లేదాయన్న —అయిన మీ రా మహారాజునకుఁ జేసిన వాగ్దత్తమున్నది. ఇఁక మా సోదరి. ఆమెయం దొక సత్య వినిశ్చయ బుద్ధి యున్నది. అయిన నామె యాశయములు కొంత వియత్పథమున నున్నతముగ, మహోన్నతముగఁ బోవుననుట వాస్తవము. అయినను తగిన యవకాశమును, తదనురూపమగు కాలమును సమకూడిన యెడల, తమ యుద్యమ మెట్టి ఫలితమునకు వచ్చునో జూడవలయును గాని వృథగ తమ్మును తమయుద్యమమును నిందింపవల దనుచున్నది. అట్టి యవకాశము తనకుఁ గలుగునట్లు ఆమె నాచేతఁ బ్రమాణము చేయించుకొనియున్నది. నేనుమాత్ర మా విషయముల నేమంత యెఱుఁగుదును?— ఆమెనుమాత్ర మొక ప్రకృతిమానవభామినిగా దలంపరాదు. తమకైన దురన్యాయముల నామె యేకరువుపెట్టినప్పుడు ఆమెచెప్పిన దంతయు యుక్తమేయని నే నూహించితిని. నిశ్చయముగ నామె యాశయ విహంగములు దుస్తరమార్గముల విహరింప నభిలషించును. అయిన నేమాయె?— భూతభవిష్యద్వర్తమానముల స్త్రీ జాతి యందుఁ దామెను మించిన యలంకార ముండదు. ఆమెయందనితర సాధారణమగు ప్రజ్ఞయున్నది. నిరుపమానమగు ప్రతిభా విశేషమున్నది. తదనురూపముగనే నామె నభినందించెడువాఁడను. కావున నామె యుద్యమ మిది యుక్తమయుక్తమని నిర్ణయించు టది నాకేమి పని? ఆమె కెవ్వరన్న నభిమానమో వారియం దత్యంత మధురముగ నుండఁగలదు. కావున నో రాజకుమార! సమంజసమగును కాక పోవును. నేనామె పక్షమున నుండువాఁడను. అట్లుండునని ఆమె నా చేత శపథము చేయించుకొనియున్నది. మహాదేవి ఆలయమున స్వచ్ఛమగు దీపికాప్రకాశమున నా కృపాణమునుబట్టి—ఆదిశంకరుల నుద్దండ వివాదమున జయించిన విదుషీమణియఁట! —ఆమె పే రేదియో నేను మఱచిపోయితిని—ఆమెపై యొట్టువేయించుకొని నే నామె పక్షమున నిలచునట్లు వాగ్దానమును పొందియున్నది. కావుననిఁక ఫలిత మేమనఁగ —ఆమె నిన్ను పెండ్లాడదు కావున నీవింక విరమించుటయే యుక్తము. లేనియెడల మాతండ్రి యొప్పుకొనకున్నను సంగ్రామ రంగముననే దానిని నిర్ణయింతము.”

మా ప్రాచీనసమయ మంత సూక్ష్మముగ వదలుకొనుటకు నా మన స్సంగీకరింపకపోవుటచేతను, బుద్ధిహీనమైన యుద్ధమునఁ బరస్పర వైషమ్యము లింకను వృద్ధిచేసికొనుట నా కభిమతము కాకపోవుటచేతను నే నాతనికిఁ దక్షణము ప్రత్యుత్తర మొసంగఁజాలకపోతిని. అంతలో నా కవల వారిలో నొకఁడు మమ్ము రెచ్చగొట్టుటకో యన తన మీసపు వెంట్రుకలపై పునఁ జేయి వేసికొనుచు సగ మాత్మగతముగ మాట్లాడుకొనువానివలె "ఆఁడు మగఁయాపములు! కావుననే తమ యాఁడుగుండియల కనురూపముగ నాఁడువేసముల వేసికొనిరి" అని యుపాలంభింపఁజొచ్చెను.

ఆ యుపాలంభన మసిఘాతమువలె మాకుఁ దగులుటచేతఁ దక్షణము కృష్ణవర్మ యందుకొని యేదో ముష్కరముగ జవాబు చెప్పుచుండగ, నే నూరకుండఁజాలక కృష్ణవర్మ నొకచేతఁ బట్టుకొని "ఏదీ, చూతము! ఎవ్వ రెంత పౌరుషవంతులో దెలిసిపోవును. ముప్పూరకు ముప్పూర మంటిమి కావునఁ దక్షణమే కలియఁబడి కొట్టుకొందమా?" అని యమర్షమునఁ బంతములు పలుకు బాలురవలె కొంచెము తీవ్రముగఁ బ్రత్యుత్తర మొసంగవలసినవాఁడనైతిని.

అంతట నా మూఁడవయాతఁ డిట్లు పలికెను. "ముప్పూరకును ముప్పూరనుట యేల? అంతకు హెచ్చుగఁ గొట్టికొనఁగూడదా? ఒడ లింతగా దాఁచుకొనవలెనా?— అందును భువనమాన్యగుణోత్తరయగు మన యక్క గౌరవప్రతిష్ఠాపనమునకై ముప్పూరము మాత్రమేనా గత్తులఁ దూయవలసినది? మన సేనాంగములలోఁ బ్రతినాయకుఁడును తమ రాజేంద్రునికైన యవజ్ఞ గడగివైచుకొని శాశ్వతమగు కీర్తి నుపార్జింపవలయునని తహతహ లాడుచున్నాఁడే! కావున నింకను హెచ్చుగఁ బోరాడినఁగాని యిందేమి పసయున్నది? అధమపక్షమునఁ బక్షమున కొక యేబది యోధులైనఁ దలపడి అందెవ్వరు జయింతురో వారే గెలిచినట్లును రెండవవా రోడిపోయినట్లును యేల నిర్ధారింపరాదు?"

అందులకు నే నిట్లంటిని. "ఆహా! అట్లే చేయవచ్చును. కేవలము గాలికిఁబోవు నీ కీర్తికై మనమందఱమును ప్రాణములతో చెలగాట మాడికొనవచ్చును. మన చేతల నభిరామముగ నింద్రధనుఃకళికవలెఁ బ్రకాశింపజేయు నీ 'కీర్తి'కి మన మెంత ఘోరముగనైనఁ జచ్చుట కొప్పుకొనవచ్చును. క్షత్రియులు సుభోచితశయ్యలఁ జచ్చుటకంటె వివృత స్వర్గద్వారమని మనవారు గీర్తించు యుద్ధమున నీ బ్రదుకులఁ జూదమాడి వేయుదము. అయిన నంతమాత్రమున నేమగును? మే మోడిపోవుదుము. సరే. కాని మే మొకవేళ జయించినను తుదకు విఫలమనోరథులము కావలసినదే కాదా? మేము జయించినంతమాత్రమున నామె సమయబద్ధురాలు కాఁజాలదు కద!"

అందులకు కజయుఁడు "అట్లుకాదు. అట్టి యుద్ధఫలితమున కనురూపముగ నామె

కట్టునడియుండఁదగునని ఆమెకు నచ్చఁజెప్పు భారము నాది. లేఖాముఖమునఁ దగిన కారణముల జెప్పి ఆమె యందులకు బద్ధురాలయియుండునట్లు చేయుదును. దానిపై నామె భావ మెట్లుండినది యే స్వయముగ మీ కందఁజేయుదును" అని పలికెను.

"కాని, అబ్బాయిలు! వినండి!" అని యా వృద్ధరాజేంద్రుఁ డెన్నివిధముల నివారింపఁజూచినను, సీటియం దీద నుద్యమించు బాతుపిల్లలను వలదని వారించు పెంపుడు తల్లి యెదకోడిపెట్టవలె నాతఁ డెంత చెప్పినను సంగ్రామప్రియులగు నా రాజకుమారులు వినుపించుకొనకపోవుటచేత నతఁడు హతాశుఁడై మిన్నకుండవలసినవాడయెను.

ఆ తరువాత మే మంతగ భాషింపవలసిన యావశ్యకత లేకపోవుటచేత నా మిత్రులతోఁ గలిసి మా తండ్రిగారి శిబిరమునకు వచ్చివేసితిమి. ఈలోన మా తండ్రిగారు కొంత కథగా నిచ్చిరని తెలిసికొంటిని. ఆ విద్యాలయద్వారమునకు మూఁడుసార్లు వారొక రాయబారిని బంపి యిందిర సమయభంగ మొనర్పకుండ నుండునో లేదో తెలియఁగోరిరట. ఆ రాయబారి మూఁడు మా ల్లిచ్చుటకుఁ బోయియుండెను. మొదటి పర్యాయ మతఁ డచ్చట నెన్ని తూర్యధ్వను లొనర్చినను ఎవ్వ రగుపించలేదు. అతఁడు తలుపులవద్ద నెంత తట్టినను ఎన్ని విధముల నఱచినను ఎవ్వరును రాలేదు. వినిపించుకొనలేదు. రెండవసారి లోననుండి భయంకరమగు నొక కంఠధ్వనితో నొక స్త్రీ యతని నచ్చటనుండి పొమ్మని యదల్చివైచెనఁట. మూఁడవసారి బలవిక్రమ సంపన్నులను, విశాలోరస్కులును, వ్యాయామ విద్యాప్రవీణులును అగు నా యెనమండ్రు హారికలును ఒక్కమాఱుగ ద్వారమును దెఱచి ఆ రాయబారిపైఁ బడి, యతని కేశముల నిష్కరుణముగఁ బీకి, బ్రక్కయెముకలఁ బొడిచి, మొగమున గొట్టి యతనిని బ్రాణావశిష్టునిగ నొనర్చిరఁట. వారట్లాతనిపై నట్టి యత్యాచార మొనర్చుచుండగ నా రాజకుమారి తన విద్యాలయసౌధమున నిష్కంపధైర్యముతో నిలుచుండి సర్వము పలక్షించుచుండెనఁట.

కొండలపై జలవాయుభూతము లొండొంటితోఁ బెనఁగులాడుచుండగ మహారయమునఁ బొంగిపోవు రెండు ప్రచండ వాహినులనడుమ నిశ్చల తత్త్వమున నొక గట్టుపై ఠీవిగ నుండిపోవు మహావృక్షమువలె నామె వైఖరియున్నది.

కాని నా వధూమణిపై సంగ్రామ మొనర్పఁబూన యిచ్చితినని మాతండ్రిగారికిఁ దెల్పినప్పుడు ఆయన మహోత్సాహమునఁ జేతులఁ బఱచుచు యోధకుమారులతోఁ దానును యుద్ధమొనర్పనవకాశము కలిగినదని బలుకఁజొచ్చిరి కాని, వృద్ధులు, జ్ఞానవృద్ధులునగు వారిమంత్రీశ్వరులట్టిపద్ధతి యుద్ధనీతికిని రాజనీతికిని గూడ విరుద్ధమని హేతుకల్పన మొనర్చుటచేత నాగ్రహముతో, ననిష్టతతో నట్టి పూనిక

నుండి విరమింపవలసిన వారయిరి. మా మహోద్యోధవర్గమునననేకులుత్సాహమునఁ గృపాణములువట్టి నాకై నాసమయమునకై ప్రాణముల పోకఁదలంపక సంగ్రామమొనర్తుమని ప్రతిజ్ఞయొనర్చిరి.

అంతలో నారాజకుమారి యుద్యానవనమున కీవలపార్శ్వమున మాయాహవవినోదమునకు రంగమును తయారుచేయఁ జొచ్చిరి. ద్వారమునకుఁ జేరియున్న యిత్తడి తలుపులపై 'టొమైరిస్'అను మహారాణిపై 'సైరస్'అను పరిషయన్ చక్రవర్తి విజిగీషార్థము దాడి వెడలినప్పడామె యేమి యొనర్చినదో చిత్రముగఁ దొలువఁబడియుండెను.*ఆయుదయమంతయు వారచ్చటి యుద్ధరంగమును పదును చేయుటతోఁ గడిచిపోయెను. నడుమనడుమ రాయబారు లచ్చటికిని యచ్చటికినిఁబోవుచు సందేశములను, ధిక్కారములను జేరవేయుచు వచ్చిరి.

తుద కజయసింహుఁడు నాకు వాగ్దత్తమొనర్చిన ఆరాజకుమారి ప్రత్యుత్తరము వచ్చెను. ఉప్పొంగివచ్చు మహోపన్యాసమువలె సుందరమగు నక్షరములలో లిఖింపఁబడియున్న ఆలేఖనందికొని యీ విధముగఁ జదువుకొంటిని.

"అన్నా, అజయా! స్త్రీల కెల్లదేశముల నిరంతరముగ జరుగుచున్న యవజ్ఞలనుగూర్చి యూహించునప్పుడు నాహృదయ మెట్లు దహించుకొనిపోవుచుండునో నీకు దెలియనిది కాదు. స్త్రీల కినుపచెప్పులదొడగి పరాభవించు చైనావారి దుర్మార్గమునుగూర్చి, పరిణయకాలమున పురుషుఁడు భార్యను చావమోదుట కొఱకై కన్యచేత నందియ్యఁబడు రష్యావారి 'కొఱడాదాన' మహోత్సవమునందలి యాగడమునుగూర్చి, బ్రదికియుండగఁ జెప్పరాని దుష్కృత్యములఁ జేసి ఆయువుమూడిన 'పీనుఁగల'య్యుండియు బ్రదికియున్న తమస్త్రీలను తమదేహములతో గాల్పించుకొను హిందువుల దౌర్జన్యమును గూర్చి, ఆఁడు శిశువు లుదయించినంతటనే వారికిఁక తగినవరులులభింపరను భవిష్యద్దుర్దశలకైన ననుకంపమున నోటఁజిఱుఁగని నెత్తురుకందువులను గంగానదియందలి మొసళ్లనోళ్లకందించు రసపుత్రమాతల దురంతమును గూర్చి చదువునప్పుడు, ఊహించునప్పుడు,

* 'టొమైరిస్'అను రాణియొక్క దేశమును తనస్వాధీన మొనర్చుకొనవలెనని 'సైరస్'అను పరిషయన్ చక్రవర్తి మహాసైన్యములఁ దోడ్కొనిపోయెనఁట. ఆమె సామమార్గమున నెంత చెప్పినను 'సైరస్' వినక పోవుటచేత ఆమె యాతనితో యుద్ధమున ఘోరాహోరిగాఁబోరి తుదకాతనిని సంపూర్ణముగ పరాజయము నొందించుటయేగాక అతఁడాయుద్ధమునఁ బ్రాణములసహితము బోగొట్టుకొను మహాపదకుఁగూడ పాలుచేసెనట. అట్లు ఖండితుఁడైయున్న యామహారాజు మస్తకమును ఆమె యొక రక్తపుఁదిత్తిలోని కెక్కించి యతని 'రక్తదాహమును' పరిపూర్ణముగఁ దీర్చికొమ్మని యుపాలంభించెనట. తమపై దాడెత్తివచ్చు పురుషులకు భయావహముగ నట్టి చిత్రమాయాఁడువారి విద్యాలయద్వారపు తలుపులపైనున్నదని భావము. ఈకథను 'హెరొడోటస్'అను ప్రాచీనగ్రీకుచరిత్రకారుఁ డభివర్ణించియున్నాడు.

చర్చ యొనర్చునప్పుడు నా కపరిమితమైన యమర్ష ముదయింపకుండ నుండునా?

"అంతేకాదు. నాగరికతా మహోవాప్తి నొందియున్న యీకాలమునందుగూడ నిట్టి యాగడముల కనురూపమైన దుశ్చత్వము సమస్త వ్యవహారములయందును బురుషుల యందుండి పోవుచున్నది. స్త్రీలకు స్వాతంత్ర్యార్హతలేదనియు, స్త్రీలను కేవల గృహోపకరణ యోగ్యముగఁ జూచుకొన వచ్చుననియు శాస్త్రసిద్ధాంతములు మనుజ జాతికిఁ దలవంపుగ నిప్పటికిని బ్రపంచమును బీడించుచున్నవి. అన్ని దేశములందును, అన్ని జాతులందును ఇట్టి శాసనములు బొమ్మజెముడువలె వ్యాపించిపోయియున్నవి. పూర్వ పశ్చిమ మధ్యస్థమగు సమస్తదేశము లందును స్త్రీల నణచియుంచుటయే పౌరుష లక్షణముగ భావింపఁబడుచున్నది. పౌర పత్త్యాధికారములపై, స్వపరిపాలనాధి కారములకై లక్షలకొలది ప్రజ లాందోళన మొనర్తురు కాని ఒక్కరును స్త్రీ స్వాతంత్ర్యోద్యమమున బద్ధకంకణులైనవారు లేరు.

"అందువలన నేనీ యశేష పురుషలోకమునకును పరాఙ్ముఖనై నాజాతి నున్నతికిఁ దెచ్చుటయే జీవితవ్రతముగ భావించుచు నుండిపోవలసివచ్చినది. పురుషులయాగడ మెంతమాత్రమును చేరఁజాలని దుర్గమ స్థానమొకటి నేనిచ్చట నిర్మించి దాని యభ్యున్నతికై కొన్ని యుగ్రశాసనముల సహితము కావుగఁ జేసికొంటిని. వాని మహత్వమున మేము చిరకాలము ఘాతుక మృగముల బారిఁబడకుండ దప్పించు కొంటిమి.

"స్త్రీల కభివృద్ధి కవకాశములేని గొప్ప యెడారివంటి యీ విశాల ప్రపంచమున స్త్రీలకుఁగనులపండువుగ నేనిట్టి ఫలవంతమగు ప్రదేశమును దయారుచేసితిని. అందెల్ల దేశముల నింతవఱకు చెప్పనుఁజేయను జేతనయిన యాఁడువాండ్రెప్పుడెప్పుడే మేమి యొనర్చిరో దెలిసికొన వీలుండునట్టి వస్తువులను, పుస్తకములను, విగ్రహములను ప్రతిష్ఠింపించుకొంటిని

"ఇట్లు మాచదువులలోఁబడి మేముండగా, మాకన్యలవలె వేసములు వేసికొని ముక్కురులగు మువ్వురు పురుషులాగడమున మా విద్యాలయమునఁ జొరఁబడి మాశాంతికి భంగమును కలుగఁజేసిరి. వారిదుండగ మేమనవచ్చును? — పసికూననై యున్నప్పుడయియుండిన సమయభంగమని యొకసాకు గల్పించుకొని ప్రేమయని, వివాహమని— యిట్లు వలవని ప్రేలరిమాటల నాకు మహా మర్షమునకుఁ గారణభూతులైరి. కన్నులఁ దెఱువని శైశవప్రాయమున, నాయిష్టానిష్టములతో నిమిత్తములేకుండ జరిగియున్న యాప్రాచీనసమయమునకు నేనేల బద్ధురాల నగుదును? అట్టి యాగడమున నాసమక్షమునకు వచ్చినంతమాత్రమున నా జీవిత వ్రతమునకు నేనేల భంగమును కలుగఁ జేసికొనవలెను?

"మహాఘాతుకమగు సింగముల నేను మచ్చిక యొనర్చితిని. ఇంతటి ఘాతకులగు

పురుషులను నేను మచ్చిక చేసికొనఁజాలక పోవుదునా?

"ఇప్పుడు వీండ్ర కెవ్వరు బుద్ధిచెప్పఁదగినది?—మీరా? నేనా? బుద్ధిపూర్వకముగ నాకింత యవజ్ఞయొనర్చిన వీండ్రనిప్పుడు తప్పక శిక్షింపవలెను. ఉగ్మలీజనహిత ప్రారంభమగు నీ యుద్యమమునఁ బావనతయు, ఘనతయుఁ, బరిశుద్ధతయు లేదా?

"ఇప్పుడు నేను మాజాతిగౌరవమును, సత్యమును గాపాడుకొనవలసియున్నది. ఇట్టి సందిగ్ధసమయమున జగన్నిర్మాణకారణమగు నాదిశక్తి మనకు జయమీయకుండ నుండదు.

"కావున నజయుఁడ! నీవు సంగ్రామమున నజయ్యుఁడవై మమ్ముఁగాపాడగలవు. నీ పరాక్రమమున నాకు విశ్వాసమున్నది. మఱియుఁ బరమపావనయగు నెట్టి తల్లి గర్భమున నీ వుదయించియుంటివో జ్ఞప్తియందుంచుకొని జగమునకు మాతృస్థానమని చెప్పఁబడుచున్న మా స్త్రీజాతి నుద్ధరింపుము.

ఒకవేళ నీవోడినయెడల నేనోడితినని యొప్పుకొని తదనురూపమగు సమయమునకు బద్ధురాలనయ్యెదను. కాని నీ వోడిపోవువాఁడవుకావు. అయినను నీవాతని ప్రాణములమాత్రము తీసికొనవలదు. తన ప్రాణములనైన నరకుచేయక నాప్రాణముల నతఁడు కాపాడియుండెను కావునను, అతని తల్లి యింకను జీవించియేయున్నది కావునను నీవాతనిని చంపఁదగదు. కాని యుద్ధమునఁ జక్కగ పోరాడుము. చేతికొలది, శక్తికొలది యుద్ధమొనరింపుము. నాప్రియ సహోదరులు! స్త్రీహితకాముకులగు దేవతలు మీకు తోడయ్యెదరు గాక!

ఉ. కీర్తనపాత్ర చిత్రమతి
కిల్బిషపావన శీలమున్ జగ
న్నర్తన మూలసూత్రమును
నవ్యవిభూతికి నాలవాలమున్
కీరికి మూలకందమును
కేవలదైవమయైనశక్తి సం
పూర్త మనోరథంబులును
భూరిజయంబును మీకునిచ్చుతన్.

ఉగ్మలీజనహిత ప్రారంభమగు మా యుద్యమమున మాతోఁజేర్పఁదగిన పురుషులు మీరొక్కరే. మమ్ము మా చదువుల నుండకుండ నడుమవచ్చిన యీ కందిరీగల నావలకుఁగొట్టివైచిన తరువాత భావికాలమున మిమ్మొక్కరినే మేము మా చరిత్రముల కెక్కించుకొని కీర్తించుచుందుము. మీరు యుద్ధమొనర్చు కవచములఁ బరమపావనముగ మా విద్యాలయమునఁబెట్టికొని, మీ విగ్రహముల సహితము మాకుఁగన్నుల పండువుగఁ బ్రతిష్ఠించుకొందుము. అట్టి భావికాలమున స్త్రీలు తప్పక ముందంజవేసి తమ యోగ్యతను తాము గుర్తింప సమర్థురాండ్రయ్యెదరు. ఇంతవఱకు మగవానితోడిదియుఁ, బిల్లలతోడిదియు లోకముగఁ

దలపోయు స్త్రీలప్పుడు సరియైన స్వేచ్ఛా సౌఖ్యమునుబొంది విజ్ఞానమే ఐహికలోక పరమార్థముగఁ దలంపగల్గుదురు. నేఁడు ప్రపంచమును తమవశముగఁ జేసికొనుచున్న పాశ్చాత్యజాతులయందలి పురుషసింహములవలె తాము పరాక్రమశాలినులయి ఉత్తర దక్షిణ ధృవ మధ్యస్థమగు నిభూగోళము స్వాతంత్ర్యోదయమునఁ బ్రకాశించునట్లు చూడఁగలరు.

మీ సోదరి

ఇందిరాదేవి."

అనియున్న లేఖకుఁదిగువ మఱియు నీ 'హెచ్చరిక' నాకగుపించెను.

"మీశిబిరమున నీతో యుద్ధము నకుపక్రమించువారిలో నెవ్వరును ద్రోహులుండకుండ మొదటఁ జూచికొనుము. మా శాసనధిక్కార మైనదిమొదలు మావిద్యాలయ మొక విద్రోహపుఁబుట్టగఁ గాన వచ్చుచున్నది. ఈఁతిబాధలవలె నీపురుషులు మాపై విఱచుకొనివచ్చిరి.—ఇట్లు పురుషులచేఁ జుట్టఁబడియున్న స్థితియందీ విద్యాలయమున నుండుటకంటె మాబాలికలు వారివారి యిండ్లయందుండిన బాగుండి యుండునేమొ!—ఇట్టి సందిగ్ధసమయమున నయోగ్యురాలగు నొకతల్లి యిచ్చట వదలిపోయియున్న యొక పసికూన నాకు హృదయ సౌఖ్యావహమై కొంత యాశ్వాసమిచ్చుచున్నది. ఇఁక నెప్పటి కా తల్లి కాపిల్లనీయను. దాని మానసవికాసమునఁ దల్లియని చెప్పఁదగు నామెనే యామె తల్లిగఁ గౌరవింపఁగలదు. నేటి ప్రాతఃకాలమున నొక గంటసేపు దానిని నాయొడియందుఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొంటిని. అప్పు డా యనాధబాలిక హస్తములు మృదులముగ నాహృదయమును దడవి యీప్రపంచముపై నా కుదయించిన యాగ్రహావికారమును మటుమాయమగునట్లు చేసివైచెను.—మనకు సంపూర్ణ మనోరథ సిద్ధియగుఁగాక!"

మాతండ్రిగారా లేఖనుజూచి యిట్లనిరి.

"తెలిసియుఁ దెలియనిపట్టుదల! అయిన నేమాయె?—మహావిప్లవములఁ జక్రవర్తుల కర్థాంగియయి మహాయోధుల నుదయింపఁ జేయఁగల యుత్తమశక్తి ఆమెయందున్నది. బుద్ధిని దగ్ధపటలమొనర్చి కనులకు విభ్రాంతి నొదవించు మోహమటుంచి కొంచె మూహింపుము. బలహీనుఁడును, హీన ప్రకృతియునగు నీకమలాకరవర్మ ఆదియందామె కంత స్వతంత్రమిచ్చి ఆమెనింతగఁ బాడుచేసినాఁడు. పురుషుఁడు బలహీనుఁడైనయెడల ఆఁడుది బలవంతురాలయి సృష్టిని దల్లకిందుగఁ జేసివేయును. భూమి యొక్కయుపరిభాగ మెప్పుడెంత స్థిరముగ నుండిపోవునో సృష్టియందీ ధర్మ మంత స్థిరముగ నుండిపోవునని భావింపఁదగును.—పొలముదున్నువాఁడు పురుషుఁడు, వంట యింట వంటజేయున దాఁడుది. కత్తిఁ బట్టవలసినది మగవాఁడు, గరిటద్రిప్పవలసిన దాఁడుది. కలముఁబట్టి వ్రాయవలసినవాఁడు

పురుషుఁడు-సూదిబట్టి కుట్టవలసినదాఁడుది. మెదడుపయోగమునకుఁ దెచ్చుకొనవలసిన వాఁడు మగవాఁడు, హృదయ ముపయోగమునకుఁ దెచ్చుకొనవలసిన దాఁడుది. ఆజ్ఞాపింపవలసినది పురుషుఁడు, ఆజ్ఞప్తురాలాఁడుది. లేనియెడల నంతయు నవకతవక! ఇంటిపెత్తన మాఁడుదానికి వదలివైచిన యెడల మగవాఁడాత్మగేహమునందే నరకబాధ ననుభవించును. ఇఁకఁ బ్రపంచశాస్త్రము లన్నియు నాఁడువారి వశమై పోయినయెడల సృష్టితంత్రములుగూడ భ్రష్టములయి ప్రళయ మాసన్నమైనదని భావింపవచ్చును.

“కాని నీ విప్పు డామెను సంపూర్ణముగ వశమొనర్చుకొనుట కవకాశ మున్నది. పెండ్లియయి నీ వామె నదుపాజ్ఞలలో నుంచఁగలిగినయెడల, నింటబిడ్డను కుంపటిపాలుచేసి వీధులలో తమ జన్మస్వాతంత్ర్యములను కూరగాయ లఱచిన ట్లఱవఁబోవు నవివేకపు స్త్రీలవలెగాక వీరకాంతయు, వీరమాతయు ననిపించుకొనుట కవకాశముండును. అందు ఆమె సౌందర్యవతియనియే చెప్పెదరు. అట్లయిన నానందకరమే — ఇట్లామెనుగూర్చి పరుసముగ మాట్లాడినందుల కామెయన్న నాకుఁ గిట్టదని భావింపకుము. ఆమెను యుక్తమైన త్రోవకుఁ దెచ్చు భారము నీయందున్నది. అంతేకాక ఒకమాఱు పెండ్లయిన కాంతల యం దెంతటి మానసికపరివర్తనములైన సూక్ష్మముగ జరిగిపోవును. అట్టి పరివర్తనములు వారికి సహితము కష్టముగనుండవు. ఇద్దఱు కవలపిల్ల లుదయించిన యెడల నా సో యవివేక మొక్క తుడుపుగ వదలిపోవును. స్త్రీల వివేకము పిల్లలఁ గనుటయందును వారిని పెంచుటయందును కలదు. దానిని మించిన ప్రజ్ఞయుఁ, బ్రతిభయు స్త్రీల కనావశ్యకము.”

అని మా తండ్రిగారు వారి తత్త్వమున కనురూపముగ మాట్లాడిరి. నేను వారిని వీడ్కొని నా మనోహారిణి వ్రాసిన యంశముల—ముఖ్యముగ ‘నీ వాతని ప్రాణముల మాత్రము తీసికొనవలదు’—అను వాక్యమును పలుమాఱు భావమునకుఁ దెచ్చుకొనుచు నూహింపఁదొడఁగితిని. మఱియు నేను మా పురోపవనముననుండఁగ నాకు వినుపించిన “ఆమె నన్వేషింపుచుఁ బొమ్ము. తప్పక నీకు విజయము చేకూరఁగలదు” అను నశరీరవాణి వాక్యములు నాకు స్ఫురణకు వచ్చెను.

మా తండ్రిగా రాడిన మాటలను దలంచి, తుదకు నా ప్రణయ గాథకుఁగానున్న పర్యవసానమును గూర్చి యూహింప నారంభించితిని. అప్పుడు మా వంశమును పీడవలె బట్టికొనియున్న ఆ బౌద్ధభిక్షుకుని శాపము సహితము నాకు జ్ఞాపకమునకు వచ్చెను. మాయందుఁ గేవల మోసపుఁ జాయల కెదుఱుగఁ బోట్లాడు మహావీరుఁడొక డుదయించి భ్రాంతిమూలకమగు నీ మాయాలోకమునఁ బడిపోవునని గదా యతఁడాడియుండెను? — అని తలంప నారంభించితిని.

అంతటఁ దళుక్కున మా వంశమును బీడవలెఁ బట్టుకొనియున్న ప్రాక్తనశాపము నన్నా వహించినది గావలయు. ఆరాజులు, వారి స్కంధావారములు, ఆ మహిళా విద్యాలయము—అంతయుఁ గపటనాటకములనియు, నైంద్రజాలికదృశ్యములవలె మోసపుఁజాయలనియు భావింపఁజొచ్చితిని. ప్రాచీనయుద్ధరంగములలో నెన్నఁడో చచ్చిన మహావీరులతో పోరాడఁ దలంచుచుంటిననియు, నా జీవితము సహితమొక కపటస్వప్నమనియు విభ్రాంతాత్ముఁడనై పరిభ్రమింపఁజొచ్చితిని. కాని అట్టి చిత్తవృత్తి నా మనసున నెంత యాకస్మికముగఁ బొడమినదో అంత యాకస్మికముగనే పరిసమాప్తమైపోయెను.

నే నెప్పటివాఁడనయి చూచునప్పటికి మా పోరాటమునకు సర్వమును సంసిద్ధముగనుండెను. శాస్త్రోపదిష్ట ప్రమాణోచిత వృత్తాయతంబును, సపాకృతవృక్షవల్మీకంబును, సమీకృతనిమ్నోన్నత ప్రదేశంబును, దూరీకృతపాషాణశల్య శకలంబును, విరచిత బహువిధ ప్రేక్షాగార మంచకవలయంబును అగు రంగభూమియందు మంగళతూర్య ఘోషములవ్యాహతముగఁ జెలరేగుచుండగ నాపక్షమొక యేబది యాశ్వికవీరులును, అజయుని పక్షమొక యేబది యాశ్వికవీరులును నిలిచి యుద్ధమునకు సిద్ధమైరి. ఉభయ సైన్యములవారును ప్రేక్షాకాగారములఁ దమ తమ నియమిత స్థానములఁ గూర్చుండిమా యుద్ధవినోదమును దిలకించుచుండగ మే మత్యుగ్రముగఁ దలపడి పోరాడఁ జొచ్చితిమి. ఱాళ్లవర్షమువలె గుఱ్ఱపు డెక్కలు నేలపై తటతటలాడుచుండగ మే మీటెలతోఁ గ్రుచ్చుచుఁ, గత్తులతోఁ బొడుచుచుఁ బ్రతియోధుల డీకొంటిమి.

కేవల వీరరసమయాత్మకులగు యోధవీరులతోఁ గలసి కవచములఁ జించుచు, నెత్తురులురివించుచుఁ, గండలు చెక్కుచు, నెమ్ముల విఱచుచుఁ బోరాడునప్పుడుకూడ నా కది యొక కలవలెనే దోపఁజొచ్చెను. జాగ్రతవస్థయందుఁగూడ నా యుద్ధావినోదమంతయుఁ గలయందగుచున్న విధముగ నుండెను. ఆభీలవేగమున మాపై కుఱుకుచున్న ప్రతివీరుల గుఱ్ఱములు వెనుకకాళ్లపై లేచి నిలుచుండగ దారుణసంఘర్షణమునఁ దనుత్రాణముల నగ్నులుదయించి దీర్ఘమగు నీటెలు దుత్తునియలై నేల కొఱిగి పోవుచుండెను.

ఎంతటి శూలారోపణములైనను, ఎంతటి కృపాణఘాతములైనను కొంద ఱాశ్వికులు కొండలవలె నకంపితులై యుండగ, కొందఱు తూలిపడియు ద్విగుణీకృత ధైర్యమున నురవడించుచుండగ, కొంద ఱధః పతితులయ్యు తమ గుఱ్ఱములపై కెగసి పరాక్రమించుచుండగ, కొందఱు కూలిపోవు గుఱ్ఱములక్రింద మాయమగుచు బొబ్బరించుచు వచ్చిరి.

అజయసింహుని కిరుపార్శ్వముల మహాబాహువులతో మెఱయు నాకవలివా రెచ్చటఁజూచినఁ దామయై కఠినప్రహారము లొకవర్షముగఁ గురిపింపఁజొచ్చిరి. రౌద్రరస

మహోగ్రముగ నాశ్వికులు నేలకును గోలకును వచ్చి చిందఱ వందఱ యగుచుండగ యాయోధుల నాయుజయుఁ డొక్కఁడ దెగటారఁ జేయుచున్న ట్లగుచుండెను. శూలములు, కత్తులు, కఠారులు, డాళ్లు— సర్వ మా మహావీరుని ధాటికి నిలువఁజాలక దుత్తుమురై పోవుచుండెను. అతని యెదురెదుర నిలువఁజాలక మా యోధులు కూలిపోవురూపముగ, నొఱగురూపముగ, నేలకొఱగు రూపముగఁ, దన్నికొనెడి రూపముగఁ గానవచ్చుచుండిరి. 'చేతఁ గండ్రగొడ్డలినిబట్టి నిష్కరుణముగ శత్రువులఁ జావఁగొట్టు భార్గవరామునివలె ఘోరాసితో నంత భీభత్సముగ యుద్ధమొనర్చు నీతఁ డతిహీనసత్త్వుఁడగు నా కమలాకరవర్మకు ఉదయించినవాఁడా?— అట్లయిన మన యొడళ్లఁ దండ్రులకంటె తల్లుల భాగమే నత్యధికముగనుండవలయు'నని నే నూహించుకొనున ట్లాతఁ డత్యుగ్రసంగర మొనర్చుచుండెను.

కలవోలె, చిత్రమువోలె కానవచ్చు నతనినుండి నే నా విద్యాలయము వంక నుపలక్షించితిని.

ఆ మహాసౌధోపరిభాగమున నచ్చటి విగ్రహముల నడుమ విగ్రహములవలె నిలచి యున్న తన స్త్రీలనడుమ నా రాజకుమారి శకుంతల శిశువు నొకచేత నెత్తికొని తేజస్వంతమగు దేవతవలె మా యుద్ధమును తిలకించుచుండెను.

పూర్వకాలమున మహావీరు లాహవ మొనర్చునప్పుడు దేవత లాకాశమున విమానములపై నుపలక్షించుచు శౌర్యాలంకారులగు యోధులపైఁ బూలవర్షములఁ గురిపించువారఁట. కాని యీమె యాకటికెండమున శిలవలె జూచుచు నా పరాజయమును, నా పతనమునుఁ గోరికొనుచు వానికై యనునిమేష మెదురుచూచుచున్నదే! ఈమె నా కెట్టిదేవత! 'ఆమైనఁ గొంతమే ల్నారాయణ!' యనుకొనుచు నేను నా చూపుల మఱలించి తుములముగ యుద్ధమగుచున్న తావునకు వ్రాలి ఆ కవలవారియం దొకని నేలకుఁ గొట్టి వైచితిని. తదుత్తరక్షణమునఁ గృష్ణవర్మ రెండవవానిని సహిత మధఃపతితునిగా నొనర్చివైచెను. నా స్వప్నముల కనురూపముగ నా భావిభాగ్యోదయ ముండదు కావలయు. నా మనోహారిణియగు నింతియే నా యుద్ధమును జూచుచు నేను క్రిందయి పోవలయునని వేయిదేవుళ్ల మొక్కుచుండగ నాకు జయ మెట్లువచ్చును? కావున నామె కన్నులకుఁ జల్లగ నే నీక యుద్ధమునఁ గూలిపోవలసినదే!—అని యూహించుకొనుచు 'అయినను నా యావచ్ఛక్తియు వినియోగించి చేయఁగలిగిన దెంతయుఁ జేసివేయుద'మని యనుకొనుచుండగ దీర్ఘబాహుఁడు, నమేయసత్త్వుఁడునగు నా యజయసింహుఁడు తన గుఱ్ఱమును నావంకకు ద్రిప్పి పోరాడఁ జొచ్చెను.

ఇండ్లపై, చెట్లపై, జంతువులపై భయంకరముగఁ బ్రేలి, భూమిని భూప్రజల నొక్కమాఱుగ వణకించివేయు పిడుగుల పిండువలె నవ్యోకవీరుఁడు కఠినప్రహారములనిడువకుండ మాపై వర్షింపఁజొచ్చెను. ఏదియు నతని ధాటిని ప్రతిఘటింపఁజాలకపోయెను. తన దక్షిణనేత్ర మట్లు నన్నరసి ప్రేమించు నా మిత్రుఁడగు పార్థసారథి యొక్కఁడే మా యిరువుర కడ్డముగ వచ్చి యతనిని నివారింపఁజూచెను కాని ఆ అజయసింహుఁడు, నోరికండ నాచికొనిన మ్రోఁగుబెబ్బులివలె హుంకరించుచు నొక్కబలవత్ప్రహారమున నతని బుడమిపైఁ బడఁగొట్టెను. దానినిజూచి కృష్ణవర్మ యాతని నాక్రమించి తన చేతుల తీఁట వోవ నతనిని ప్రహరించుచుఁ బరాక్రమింపఁజొచ్చెను. మా పక్షపు యోధులలోఁ గృష్ణవర్మను మించిన పరాక్రమశాలి లేఁడు. అయిన నాతఁడు సహితము తనకంటె పరాక్రమశాలియగు నజయసింహుని ధాటి కాగఁజాలక నేలకుఁ గూలిపోవలసివచ్చెను. అంతట నేను నా యశ్వమును రెచ్చగొట్టి యజయసింహునిపైఁబడి యుద్ధమొనర్పఁజొచ్చితిని. గుఱ్ఱము లొండొంటి మెఱసికొనుచుండగ మేము మా చేతుల కొలది, కృపాణముల కొలది, యావేశముల కొలది పెనఁగులాడితిమి. భూకంపము లుదయించునప్పుడు మహాసౌధములు వ్రయ్యలగుట వలనఁ గురియు శిలావర్షము వలె మహోగ్రప్రహారములు నా శిరస్త్రాణమునఁబడి పోఁదొడంగెను. నా యావచ్ఛక్తితోఁ జేతియందలి కృపాణము రెండగునట్లాతనినిఁ బ్రచండముగఁ గొట్టియు నతనియందొక త్రుప్పయినను రాల్పఁజాలకపోతిని. అంతటితో నా యందలి కలయు, సత్యమును, చైతన్యమును నాయందుండకుండ పలాయనమైపోయెను. జాగ్రతస్థితియం దంధకార మలముకొనుచుండగ నేను నేల కొఱగిపోతిని.

ఇది మనోరమ యను వచనకావ్యమున
రాజకుమారి యను కథయందు
మనోరమ యను నామెచేఁ
జెప్పఁబడిన పంచమ
భాగము

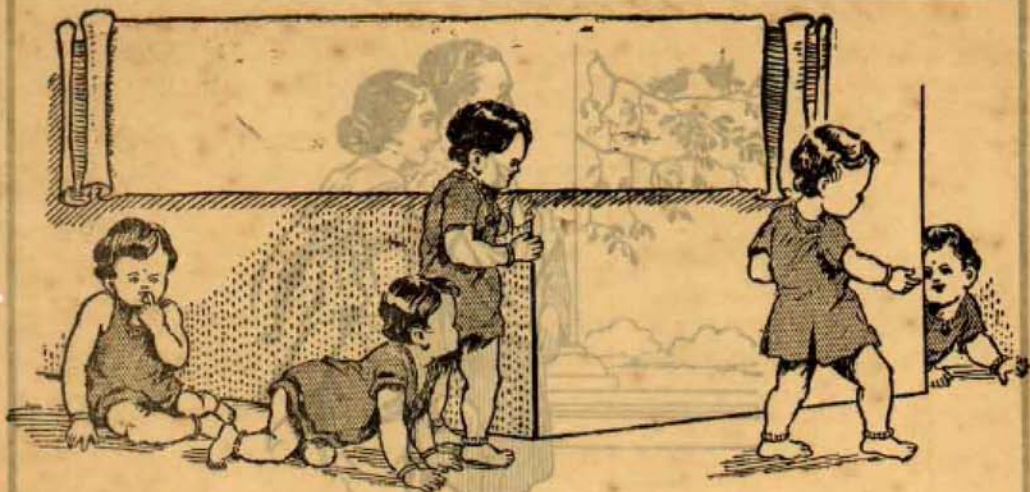
విన్నపము

గృహలక్ష్మి దసరాసంచిక

అక్టోబరు మాసారంభమున గృహలక్ష్మి దసరా సంచిక వెలువడును. దానిలో స్త్రీలచే రచియింపబడు వివిధవిషయములకు సంబంధించిన చక్కని పద్య గద్య వ్యాసములు ప్రకటింపబడును. దీని కాంధ్ర విద్వత్సోదరీమణుల సాహాయ్య మత్యంతావశ్యకము. కావున సోదరీమణులెల్ల తమ పద్య గద్య వ్యాసములను త్వరగా బంపి దసరా గృహలక్ష్మి సర్వాంగసుందరిగా వెలువడునట్లు తోడ్పడుదురని మనవి.

సంపాదకుడు.

శిశు పోషణ

పండ్లు

బిడ్డలకు ఏడెనిమిది నెలలకంతా పండ్లు వస్తవి. కొందరికి యేమీ తొందరవుండదు అప్పట్లో. కొందరికి జ్వరం రావడము, విరేచనాలవడము, వుండ్లు లేవడము_యిలాంటి బాధలు. ఇలా అవస్థపడుతున్నపుడు చికిత్స అనవసరమని అనుకోరాదు. బిడ్డలు చికిత్స లేకుంటే చిక్కి ఎముకలప్రోగు లైపోతారు. ఔషధమూ సరియైన ఆహారమూ వ్రణ శోధనా వుండవలె. అంతా సరిగ్గా జరిగిపోతున్నా Cod Liver Oil చేపనూనె_కమలాఫలరసము_వీటి వాడుక, మంచిగాలి ఉండటము అవసరము. చల్లనినీళ్లు కొంచెము కొంచె మివ్వడమూ, చిగుళ్లు నొప్పిగా వుంటే మృదువుగా రాయడమూ ఉపశాంతికి మార్గాలు.

ఏడ్పు

పిల్లలు అప్పుడప్పుడు ఏడ్వటం మంచిదే, కాని, మూల్గడం మంచిదికాదు. ఏడ్వకుంటే ఆరోగ్యంగా లేరన్న మాట. ఏడ్వవలెనని అట్టె ఏడ్పించ కూడదు.

అట్టె ఏడుస్తుంటే అలక్ష్యం చెయ్యరాదు. కారణం తెలుసుకొని తగినట్లు సముదాయించాలి. ఆకలేవుండొచ్చు, దాహమయివుండొచ్చు లేకున్న ఏదైనా నొప్పో.

బరువు

పిల్లల్ని వారానికొకసారి తూచడం వారి బరువు తెలుసుకోడం అవశ్యం. ప్రతివారమూ బరువు ఏ కొంచెమో గొప్పో ఎక్కువ అవుతూవుండాలి. అలా కాకుంటే వెంటనే డాక్టరుకు చూపించి సరియైన మందూ మాకూ యివ్వాలి. భారములో మొనగని బిడ్డలు సాధారణంగా చిక్కి, ఒళ్లు ముడతలుపడి, సరిగా పాలుత్రాగక ఎప్పుడూ నిద్రపోతూ వుంటారు.

సాధారణంగా యేయే నెలలో ఎంతెంత వుండవలసిందీ యీా క్రింది పట్టీనిచూస్తే తెలుస్తుంది.

నెల	బరువు
1	8 పౌన్లు
2	9½
3	11
4	12½
5	14
6	15½
7	16¾
8	18
9	19
10	20
11	21
12	22

దీన్ని గుర్తుపెట్టుకొని మరీ హెచ్చు తక్కువలుంటే తగుశ్రద్ధ తీసుకోవాలి.

టీకాలు వేయడమా మానడమా.— దీని మంచిచెడ్డల్ని గురించి టీకాలు భేధాభిప్రాయాలున్నయి. టీకాలు వేసేటట్లయితే మూడో నెల అయిదో నెల లోపల వేయడం మంచిది. బిడ్డలు బోర్లపడుతుంటే చేతులు నొప్పి పుట్టవి కనుక బోర్లపడటానికి ముందే టీకాలు వేయించాలి.

—ఎస్. శేషగిరిరావు

పుష్పచయము

స్త్రీ విక్రయము:—

వృద్ధులు వివాహముకొఱకు పసిబాలికలను కొనుట అనునది అందరును నెఱుగుదురు. ఆపద్ధతి ఒక ఆచారమైపోయినది. కాని శారదాశాసనము వచ్చిన తరువాత కొంతవరకు యీ బాలికావిక్రయము పోయినదనవచ్చును. నేడు నగరములలో వ్యభిచారగృహములను సాగించువారికొఱకు కన్యలను స్త్రీలను మాయజేసి తీసికొనివెళ్లి విక్రయించుటగలదు. ఈ దుర్వ్యాపారమును సాగించువారికి భయము కలుగులాగున బెంగుళూరు సెషన్సుజడ్జి టి. శింగారవేలుగారు శిక్షవిధించియుండుట కొనియాడదగియున్నది. ఆ కేసు వివరములు:

> "మల్లేశ్వరము రంగనాథపురములో ఫిర్యాది వెంకట్రాయ మైనరు భార్య మల్లమ్మతో నివసించుచుండెను. చింతామణినివాసి మల్లమ్మ బంధువు హనుమంత, నంజమ్మతో సహా చుట్టముచూపుగా తన యింటికి వచ్చెను. కొన్నినాళ్ల తరువాత వారిద్దరును మల్లమ్మతో మాయమయిరి. వెంకటరాయ యీవిషయమును పోలీసుల కెరిగించెను. పోలీసులు విచారణ సాగించిరి. నగరమును శోధించి చివరకు నగరత్ పేటలోని ఒక వ్యభిచారిణిగృహములోనున్న మల్లమ్మను తీసికొనివచ్చిరి. ఆ బాలికను యిరువది రూపాయలకు ఆ వ్యభిచారిణికి అమ్మివేసినట్లు తేలినది. న్యాయమూర్తిహనుమంతకును నంజమ్మకును ఐదేసియేండ్ల కఠినశిక్ష విధించెను."

* * * *

స్త్రీలు — సైనికోద్యోగములు:—

యూరపుఖండమందలి దేశములలో సామ్రాజ్యతృష్ణ యెక్కువ యగుచున్నది. ప్రతి ప్రభుత్వమును మారణయంత్రములను విపరీతముగ పెంచివేసికొనుచున్నది. ఒక ప్రభుత్వమును జూచి మరియొక ప్రభుత్వము సైనికబలమును యెక్కువ జేయుచున్నది. పురుషుల నందరను సైన్యములలో జేర్చుటతో తృప్తిపొందని ప్రభుత్వములు స్త్రీలను కూడా యీ పటాలములలో జేర్చుచున్నారు. ప్రస్తుతము స్పెయినుదేశములో సాగుచున్న అంతఃకలహములలో స్పెయినుదేశపు స్త్రీలు ప్రభుత్వపక్షము వహించి ఆయుధములను పట్టుకొని పోరాటమును సాగించుచున్నారు. జపాను రష్యా దేశములు స్త్రీలకు విపరీతముగ సైనికశిక్షణము నిచ్చుచున్నట్లు ఒక ఫ్రెంచిపత్రికవలన తెలియుచున్నది:—

> "రష్యాలోని స్త్రీలకు సైనికశిక్షణము అవశ్యకమని సోవియట్ ప్రభుత్వము నిర్బంధింపనున్నది. ప్రస్తుతము రష్యాలో 30,00,000ల స్త్రీలకు సైనికశిక్షణము నిచ్చుటకు యేర్పాటులు చేయబడు

ఆనాటి జ్ఞాపకము

శ్రీమతి కె. తియడోర్
గౌరవ మాజిస్ట్రేటు

చున్నవి. ఈ ముప్పదిలక్షలమంది స్త్రీలకును శిక్షణయిచ్చుటద్వారా కోటిమంది సైనికులుగల రష్యా సైనికదళమును పూర్తిచేయ పనుకట్టినది. వెయ్యమంది స్త్రీలు ఒక్కొక్క పటాలముగ యేర్పరచి ఆధునిక మారణయంత్రముల నుపయోగించు విధానములను నేర్పబడుచున్నది. ముఖ్యముగ మరఫిరంగుల ప్రయోగము స్త్రీలకు రష్యాప్రభుత్వము నేర్పుచున్నది.

సైన్యములోనే గాక వాయునౌకాదళములోకూడ స్త్రీలు పాల్గొనవలెనన్నది రష్యా ప్రభుత్వముయొక్క అభిప్రాయము. ఏరోప్లేనులలో చాల ఉన్నతస్థానమునకు యెగిరి అక్కడనుండి "పారాచూట్" సహాయమున క్రిందికి దిగగల ప్రవీణతగల స్త్రీలు 56,000 మంది ఆదేశమందున్నారు. పోమ్రెలింగ్ వాయునౌకాశ్రయమందలి ఒకదళమునకు 29 యేండ్ల యువతి పాక్ చలోవా అధికారిణిగా నియమింపబడినది.

ఇంతేగాక రష్యాలోని రాజకీయపోలీసుశాఖలలో స్త్రీలను యెక్కువగా నియమించుచున్నారు.

టర్కీలోకూడ స్త్రీలకు సైనికశిక్షణ నిచ్చుచున్నారు. కెమాల్ ప్రభుత్వము యీవిషయమున అత్యంతశ్రద్ధ వహించి ప్రచారమొనరించుచున్నది. కెమాల్ యొక్క పుత్రికయే టర్కీలో ప్రప్రథమమున సైనికురాలైనది :—

కెమాల్ అటాటర్కుయొక్క దత్తపుత్రిక సాబిహా గోక్‌చెన్ హానుమ్, టర్కీకి ప్రథమ సైనికురాలైనది. ఆమె ఎస్కీషెహిర్ లోని వాయునౌకా పాఠశాలలో విద్యార్థినిగా చేరినది. విద్య పూర్తియైన మీద హానుమ్ టర్కీప్రభుత్వ వాయునౌకాదళమందలి ప్రథమోద్యోగినిగా నియమింపబడును.

దేశరక్షణము, స్త్రీలఅనే సమస్యనుగురించి టర్కీసైనిక శాఖామంత్రి మాటలాడుచు "మనదేశము మీద శత్రు సైన్యము దండెత్తిరాదు. వినను ముందు జాగ్రత్తకొరకుగాను దేశములోని స్త్రీలు, పురుషులు, పిల్లలు అందరును సైనికశిక్షణముపొంది యుండుటెంతయు మంచిది."

* * * *

స్త్రీలను తినే స్త్రీలు:—

ఆఫ్రికాలో దేవతల ప్రీతికొరకు నరులను విరోధులను బలియిచ్చే పద్ధతి యిది వరలో ఉండెడిది; ఆ యాచారము క్రమముగ అంతరించుచున్నది. కాని దక్షిణ సముద్రములలో, 'మాలికులా' ద్వీపులలో మానవప్రల్లను తినే మానవులు చాలమంది కలరని టి హెచ్. హారిసన్‌గారు వ్రాయుచున్నారు. ఈయన దక్షిణ సముద్రములోన గల పలు దీవులకు వెళ్లి ఆ ప్రాంతీయుల జీవనవిధానములను తెలిసికొని లండను నగరము చేరిరి. వారీక్రింది విషయములను ఒక ఉపన్యాససందర్భమున తెలియబలికిరి:

"అతి రోజులనోగాని మాలికులాద్వీపులకు చాల తక్కువమంది ప్రయాణము చేయుదురు. నే నాదీవులలో ఒక్క వత్సరముపాటు జీవించితిని. ఈ ద్వీపమందు ప్రముఖములయిన ఐదు వేర్వేరు తెగలుకలవు. వీటిలో నంబాస్ తెగ ప్రముఖమైనది. ఈ నంబాస్ తెగవారు నా యెదుటను ఐదుమందిని

విజయచిహ్నముగ తెత్తుకొనివచ్చి కాల్చి భుజించిరి. సాధారణముగ యీ నరమాంస భక్షణమందు స్త్రీలు పాల్గొనరాదు. ఇదియొక నియమము. కాని వంశాలలో తక్కువ తెగలవారు ప్రక్క గ్రామములతో పోరాడినపుడు మాత్రము చిన్న కాలికలను కోసి పంచి యిడు సమయమున తిననిచ్చెదరు. నరులను అనాగరిక జాతులు యీవిధముగ బలియిత్తురని సినిమాలలో చూపబడు దృశ్యములు కేవలము ఊహా మాత్రములే. ఈ నరమాంస భోజనము విజయచిహ్నముగ యేర్పాటు చేయబడును. రాత్రి సమయముల డప్పులు మ్రోగును. ఈ పురుషులు రాత్రియంతయు యుద్ధనృత్యము చేయుదురు. తెల్లవారుసరికి స్త్రీలు వంటకట్టెలను సిద్ధము చేసియుందురు. అనంతరము పెద్దప్రొయ్యిని వెలిగింతురు. కసకసకాలిన ఆ ప్రొయ్యిలో శవములనుంతురు. అనంతరము ఆట సమావేశమైన వారందరును ఆ మాంసమును కొంచముకొంచముగ విభజించుకొనియెదరు."

*   *   *   *

"మా అమ్మ వంటజేస్తే:—"

భార్య స్వయముగ వంటచేసి వడ్డించిన సమయములందు వంట యెలాగు ఉన్నదని భార్యఅడిగిన యప్పుడు భర్త, "వంట రుచిగనే ఉన్నది, కాని మా అమ్మ వంట చేస్తే యింతతినేవాడు అంతతింటాడు, అలా వండేది" అనడము మామూలు. కాని యిది యథార్థముకాదు. ఆ లోపమంతయు వయసులోనే ఉన్నదని షికాగో నార్తువెస్టరన్ యూనివర్సిటీ ప్రొఫెసర్ లెస్లీ. బి. ఆర్క్‌గారు చెప్పుచున్నారు:—

"మగవారు యీ విధముగ రుచినిగురించి అనుటకు కారణమేమని తెలిసికొనుటకు నాలుకమీది 60,000 వేల చిన్నచిన్నరుచిని తెలియజేయు మొగ్గలు" (Taste buds) ను లెక్కించితిని. పరిశీలించితిని. సాధారణముగ సహజమైన ఆరోగ్యముగల బాలునికి నాలుకమీద రుచిని తెలియజేయు 328 "మొగ్గలు" ఉండును. ఈ మొగ్గలకును మెదడునకును సంబంధము కేర్పరచు కొన్ని నాళము లున్నవి. అందువల్ల రుచి దాని అనుభవము ఆ సమయమున యెక్కువగఉండును.

ఇరువదియేండ్ల అనంతరము యీ రుచిని తెలిపే మొగ్గలు క్రమముగా అంతరింప నారంభించును. వృద్ధుని నాలుకమీద యీ మొగ్గలు నూటికన్న యెక్కువయుండవు. రుచిని తెలియజేయు యీ మొగ్గలు అంత తక్కువయున్న కారణముననే—పిల్లలు అసహ్యపడేమందులను యెట్టిబాధయు లేకుండనే వృద్ధులు స్వీకరింపగలిగెదరు."

*   *   *   *

నైతికలక్ష్యము దిగజారినది:—

నేడు స్వేచ్ఛ అనుపేరిట నైతికలక్ష్యము దిగజారిపదన్న భావమును కొంతమంది మేధావంతులు వెలిబుచ్చుచున్నారు. ఇతర దేశములలో నైతికజీవనము యేవిధమున ఉండినను మనదేశములో మాత్రము ప్రాచ్యప్రతీచీ పద్ధతులసంఘర్షణ మాత్రము యెక్కువగఉన్నది. భారతీయులు యేమార్గము మంచిది యేమార్గము చెడ్డది అనే

సందిగ్ధావస్థలో జిక్కియున్నారు. ఈ సమయమున మేధావంతుల అభిప్రాయములను గమనించుట అవసరము. లండన్ విశ్వవిద్యాలయపు చరిత్రపండితులు ఎఫ్. జె. సి. హెర్న్‌షాగారు నైతికపతనము గురించి ఒక అంతర్జాతీయసమావేశములో యీ అభిప్రాయమును వెలిబుచ్చియున్నారు.

"ఈ రోజులలో నైతికనియమములను చాలవరకు తోసిరాజనువట్లు వ్యవహరించువారు యెక్కువై యున్నారు. ప్రతివ్యక్తియు స్వయముగ యోచనచేయగలుగుట సంతోషకారణమే యైనను, యెవరి యిష్టమువచ్చినటులుగ వారు సంచరించుచో యింక ప్రజలవర్తనమునకు హద్దుపద్దు లుండవు. అప్పుడు సమాజజీవనము దుర్భరమగును.

యుద్ధానంతరము స్వేచ్ఛాజీవనము పేర హద్దుమీరిన కాముకజీవనము ప్రజల నారంభించినది. ఇందువలన నైతికపతన మేర్పడుటయేగాక యెన్నియో కుటుంబములు అధోగతి పాలగుచున్నవి. సమాజము యొక్క నైతికవేదిక పడుటయనిన శాంతి వాతావరణము చాలవరకు దూరమైపోయిన దనుకోవలసి యుండును."

* * * *

స్త్రీలు — స్వదేశీ :—

స్త్రీలు స్వదేశీ ఉద్యమమును అర్థముచేసికొని ఆచరణలో బెట్టునెడల భారతదేశీయ పరిశ్రమల కెంతో ప్రోత్సాహ మొనగూడెడిది. భారతదేశములోనే వింత వింత చీరలు, వస్త్రములు తయారగుచున్న యీ దినములలో కూడ భారతమహిళలు యింకను విదేశవస్త్రములమెడ వ్యామోహమును విడువజాలకుండుట శోచనీయము. ఢక్కాలో శ్రీమతి సుహాసినీదేవి మహిళా మహాసభలో యిచ్చిన సలహా గమనార్హమై యున్నది.

"హిందూజాతి నేటివరకును ఒక ఆకారములో ఉండగలుగుటకు హిందూమహిళల పట్టుదలయే కారణము. స్త్రీలకే నిజముగ పట్టుదల లేకయుండినయెడల యీ మతము యీ జాతి యేనాడో అంతరించి నామరూపములు లేకుండ పోయియుండెడిది. ఇదే పట్టుదలను నేడు నా సోదరీమణులు స్వదేశీ ఉద్యమముపట్ల వహించుచో భారతీయుల పరిశ్రమలు తలయెత్తి యుండగలిగెడిది. నా సోదరీమణులు మనదేశములో పండిన పంటను ఆరగించవలెను. మనదేశములో తయారైన చీరలను ధరించవలెను. మనదేశములలోని పరిశ్రమల నన్నింటిని ఉత్సాహముతో ఆదరించవలెను. అప్పుడు భారతదేశము భారతీయులు స్వయంసహాయులై యితర దేశీయులతో సరిసమాన గౌరవముల నందుచు హాయిగ జీవింపగలరు. భారతసోదరీమణులు స్వదేశీప్రమాణమును గైకొందురుగాక."

ఆ యధికారము
ఆ గౌరవము మీదే

గృహపత్నిగానుండుట సామాన్యంబుకాదు. ఎవ్వరును గమనించని నూరువిషయములుగలవు. వాటిలో కొన్నిటిపై స్త్రీలకే యధికారము. "టీ" తయారుచేయుటని వారికి ముఖ్యము. తెలివిన స్త్రీలే దయాస్వరూపమైన "టీ"ని తమ పురుషులకిచ్చుట మరువరు. నిర్దోషమైన యీ యారోగ్యపానమే సంసారానందము గల్గచేయుచున్నది.

"టీ" చేయు క్రమము: శుద్ధమైన వేడినీరు. కాంచెము వేడిచేసిన శుద్ధపాత్ర. ఒకస్పూను "టీ" యొక్కొకరికిన్ని ఉత్తమముగా నొకస్పూను యధికముగాను పాత్రములో వేసి బాగుగా మరుగుచున్న నీటినిపోయవలెను. 5 నిమిషములుతాళి కప్పులలోపోసి, పాలు, చక్కెర చేర్చవలెను.

సంసారమునకు తగుపానము — ఇండియా "టీ"

I K-33 RS.

వనితాలోకము

మిస్ పి.రిసు మంజిలు అలిగారు యం. ఇ. యస్.: మదరాసు విద్యాశాఖ సర్వీసునందు ఉద్యోగినిగ నియమింపబడిన ప్రథమ మహమ్మదీయ స్త్రీ. మదరాసులో గవర్నమెంటు హాబ్బర్టు ట్రెయినింగు హైస్కూలు సూపర్నెంటుగ నియమింపబడెను.

శ్రీమతి అన్నాప్రగడ చన్నగంటమ్మగారు ఎం. ఏ.: ఈ సంవత్సరము ఎం. ఏ. పరీక్ష (ఫిజిక్సు) యందు మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమున కంతకును ప్రప్రథమురాలుగా ప్రథమ శ్రేణియందు ఉత్తీర్ణురాలైన మహిళారత్నము. వయస్సు 23. ఫ్రాళ్ల వాస్తవ్యులు రావుసాహెబు కిల్లి చిట్టిఅబ్బాయినాయుడుగారి కుమార్తె. అన్నాప్రగడ కృష్ణరావు బి. ఎస్. సి. (ఆనర్సు) గారి సతీమణి. బి. ఏ. లో ఆంధ్రమున మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమున కంతకును ప్రప్రథమమున ఉత్తీర్ణురాలై "బాబ్బిలి" స్వర్ణపతకమును పొందిరి. ఇంటర్మీడియెటునందు గూడ ప్రథమ శ్రేణిలో ట్రిపిల్ డిస్టింక్షనుతో ఉత్తీర్ణురాలైరి.

కె. సుభద్రమ్మగారు: తిరువనంతపురము ఆయుర్వేదకళాశాలలో వైద్యకళానిధి పరీక్షయందు ఉత్తీర్ణులైరి. ఆమె స్థానిక ఆయుర్వేదిక్ ఫార్మసీలో అసిస్టెంటుగా నియమింపబడెను.

సేలంజిల్లా అర్బన్ బ్యాంకు డైరెక్టరుగా శ్రీమతి మహాలక్ష్మమ్మాళ్‌గారు ఎన్నుకోబడిరి. ఈ గౌరవమును బడయుట కీమెయే ప్రథమ స్త్రీ. మహాలక్ష్మమ్మాళుగారు పురపాలక సంఘమునందును, సెకండరీ ఎడ్యుకేషన్ బోర్డునందును సభ్యత్వములను వహించుచున్నారు.

శ్రీమతి అలమేలుమంగ తాయారమ్మాళ్ గారు: మద్రాసు ఫిలిమ్ సెన్సర్సుబోర్డు మెంబరుగ నియమింపబడిరి.

శ్రీమతి కె. డి. రుక్మిణిఅమ్మగారు: మైసూరు మహారాజాగారి కాలేజి రీడరు ప్రిన్సిపాలు, మైసూరు జిల్లాబోర్డు మెంబరుగ ఎన్నుకోబడిరి.

శ్రీమతి డి. నాగమ్మగారు: బెంగుళూరు నివాసి. మైసూరు జిల్లాబోర్డు మెంబరుగ ఎన్నుకోబడిరి.

శ్రీమతి సుందరమ్మాళ్ గారు, యం.ఏ. ఈమె అన్ని పరీక్షలలోను మొదటితరగతిలో ఉత్తీర్ణయైనది. చక్కని సంగీతము అద్భుతమైన వీణాచాతురిమ కలదు. బ్రిటిష్ బ్రాడ్కాస్టులో తన వీణాప్రావీణ్యమును చూపిన సుప్రసిద్ధ. మొన్ననే ఇంగ్లండునుండి తిరిగివచ్చినది.

ఎలిసు జెమెసు షర్లీనుసతి, డి.ఎస్.సి.: మదరాసు విశ్వవిద్యాలయమునందు అసరరీ రీడరు అగు నీమె "పరిణామము" గూర్చి విశ్వవిద్యాలయమునందు 4 ఉపన్యాసము లొసంగుచున్నది.

మదరాసు ఆక్టింగు గవర్నరు సర్. కూర్మా వెంకటరెడ్డిగారి కోడలు, శ్రీ వేణుగోపాలస్వామిగారి సతీమణి శ్రీమతి శేషుబాయిగారు, గవర్నమెంటు భవనమున అతిథిసత్కారకార్యములను అత్యంత సమర్థతతో నిర్వహించుచున్నారు.

డైరీ

ఆగష్టు 3:—గుంటూరు మహిళామణులు శ్రీమతి మధ్వాచార్యుల లక్ష్మీనరసమ్మగారి యధ్యక్షత క్రింద సమావేశమై డాక్టరు దేశముఖ్ గారి బిల్లును బలపరచిరి.

4:—డాక్టరు దేశముఖ్ గారి స్త్రీలవారసత్వపు హక్కుబిల్లును విచారణకు పెట్టవలెననుచు ట్రిప్లికేనులో జరిగిన ఒక మహిళాసభలో తీర్మానింపబడెను.

10:—భర్తముఖము చూడకనుండ బాలవితంతువులైన అభాగినులగు కన్యలు పునర్వివాహమాడవచ్చునని ధర్మవరం వైశ్య సంఘమువారు తీర్మానించిరి.

శ్రీమతి సిద్ధాబత్తుని కోమలాంగమ్మగారు అన్నదానసమాజముద్వారా కుంటి గ్రుడ్డి నిరుపేదలకు అన్నదానము చేసిరి.

12:—బాలవితంతువు ధనలక్ష్మమ్మగారికిని రాయప్రోలు శివసుబ్రహ్మణ్యంగారికిని ధవళేశ్వరము సౌభాగ్యవతీసేవసము వారి యాదరణక్రింద పునర్వివాహము జరిగినది.

బాపట్ల యువతీ విద్యాలయమువారు స్త్రీలకు హయ్యరు గ్రేడ్ ట్రెయినింగు పాఠశాలను ప్రారంభించిరి.

స్త్రీలకు గృహనిర్వహణము శిశుపోషణము మున్నగు విషయములను నేర్పుటకుగాను ఆలపాడు వ్యవసాయకళాశాలలో స్త్రీలకోసము ప్రత్యేకముగా తరగతులను యేర్పాటుచేసిరి.

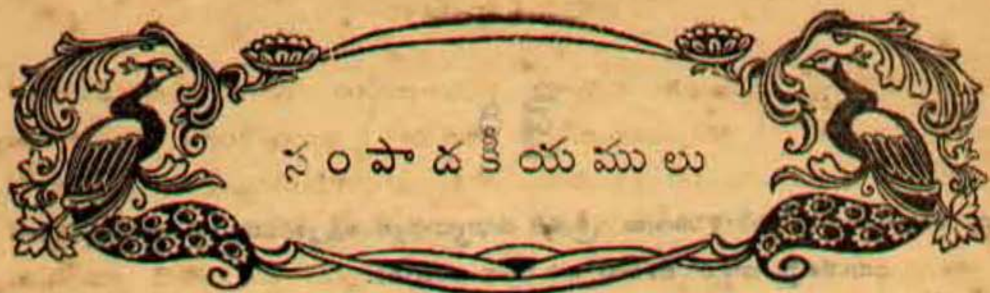
13:—తెనాలిలో శ్రీ పింగళి లక్ష్మీనారాయణగారి భవనమున బ్రాహ్మణవితంతు వివాహము జరిగినది. వరుడు శ్రీ బొల్లాపల్లి శేషయ్యగారు; వధువు: కొండూరునివాసి హనుమాయమ్మగారు.

14:—కాటకమున జిక్కి దారిద్ర్య మనుభవించుచున్న వంగవనితల సహాయార్థము శ్రీమతి అమృత కౌరుగారు 9000 చీరలు ప్రోగుచేసి పంపియున్నారు.

కలకత్తా గార్డెనురీచ్ లో జరిగిన ఒకసభాధ్యక్షతవహించి యుపన్యసించిన శ్రీమతి చంపాదేవిగారి పైన రాజద్రోహపునేర మారోపింపబడినది.

17:—శ్రీ అంజనాదేవి ఆదిమాంధ్ర బాలికావసతి గృహము బెజవాడలో ప్రారంభింపబడినది.

26:—సత్యాగ్రహమందు పాల్గొనిన స్త్రీల శీలమును అనుమానించుచు పరుషములాడిన భాయిపరమానందుగారు క్రొత్తఢిల్లీలో కాలుపెట్టుసరికి వందలకొలదిగ స్త్రీ పురుషులు స్టేషనునకు నల్లజెండాలతో వచ్చి చుట్టివేసిరి. పరమానందుగారు పోలీసుసహాయముతో బయటబడవలసి వచ్చినది.

సినిమా—శిశుసంరక్షణ

భారతదేశములో—అందునను ముఖ్యముగ గ్రామములలో ప్రచారము చేయుటకు గ్రామఫోను, రేడియో, సినిమా — యీ సాధనలు చాల ఉపయోగింపగలవని అంగీకరింపబడినది. రాష్ట్రీయనగరములలో సంగీతమును రేడియోద్వారా బ్రాడ్ కాస్ట్ చేయుట పాఠశాలలలోని బాలురకు ఆరోగ్యోపన్యాసములనిచ్చుట కొంతవరకు ఆచరణయందుంచబడినవి. అదియు యీ పద్ధతి ప్రచారము మదరాసువంటి ప్రముఖనగరములలోననే సాగుచున్నది కాని యితర పట్టణములలోగాని గ్రామములలోగాని లేదు. భారతదేశము గ్రామములమయమై యున్నప్పుడు ప్రభుత్వమువారు యిటువంటి ప్రచారమును గ్రామములలో చేయుటకు పూనుకొనవలయును.

నేడు టర్కీ-మున్నగు దేశములలో శిశుపోషణమునకు సంబంధించిన చలనచిత్రములను తయారుచేసి గ్రామములలోని స్త్రీలకు చూపుచున్నారు. ఇటువంటి చిత్రములను ప్రదర్శించుటవలన విద్యావిహీనలగు స్త్రీలకు కూడ విజ్ఞానము లవడగలదనుటకు సందియము లేదు. శిశురక్షణావిధానమును భారత మహిళలకు సరిగ కరపు నెడల మన దేశములో ప్రస్తుతమునకువలె యిన్ని యెక్కువ శిశుహత్యలు ఉండజాలవు. ఇండియాగవర్నమెంటు, ఆరోగ్యశాఖక్రింద యెంతో ధనము వ్యయము నొనరించుచున్నది. ఇందులో చాలభాగము కేవలము ఉన్నతోద్యోగుల జీతములక్రిందను పెద్దపెద్దపట్టణములలోని వైద్యాలయముల నిర్మాణమునకును వినియోగింపబడుచున్నదే గాని గ్రామస్థుల కుపకరించులాగున వ్యయపరుపబడుచుండుట లేదని చెప్పవలసి వచ్చినందుల కెంతయు చింతించుచున్నారము.

ఇండియా ప్రభుత్వము యింక అలసింపరాదు. నిన్నగాక మొన్ననే దేశాభివృద్ధికి మార్గదాయకములగు విధానములను ఆచరణలోనికి తెచ్చుటకు పూనుకొనిన టర్కీ-జపానుమున్నగు దేశములలోని ప్రజల ఆరోగ్యము—అందునను శిశువుల ఆరోగ్యము యెంతో అభివృద్ధిపొందినది. ఆ దేశములలోని చంటిపిల్లల చావులసంఖ్య చాలతగ్గుచున్నది. ఇండియా ప్రభుత్వముకూడను వెంటనే కార్యసాధనమునకు గడంగవలయును. ఇందుకు పట్టణములలోననే గాక గ్రామములలోకూడ శిశుప్రదర్శనములకు యేర్పాటుచేయవలయును. శిశుసంరక్షణా విధానములను విశద

ముగ తెలియజేయు ఫిలిములను తయారు చేయించి గ్రామములలో ప్రదర్శింపవలయును. అనవసరమైన పెద్ద పెద్ద జీతములు లేకుండ చేసి ఆ ధనమంతయు గ్రామముల కుపకరించు పద్ధతుల మీద వ్యయపరుపవలయును.

* * *

కాఫీ ప్రచారమా?

ఒక ప్రక్క 'టీ' ప్రచారము సాగుచున్నది. ఇపుడు కాఫీ ప్రచారము ప్రారంభము కానున్నది. భారతదేశములోన టీ కాఫీల పంట యెక్కువగ ఉన్నది. కాని ఖర్చుతక్కువైనది. ఈ కాఫీటీలను యెక్కువగ విడుదల చేయించి లాభములు పొందవలెనన్నది కాఫీటీ తోటలను వేసిన వారి యభిప్రాయము. అందువలన ఆతోటల అధికారుల కోర్కెలకు ఇండియా ప్రభుత్వము సరే అన్నది. ఇది నిజముగ ఆశ్చర్యమే. ఏ కొలదిమందితోటల అధికారుల మేలు కోసమో ఇండియా గవర్నమెంటు తన ఆదాయమునుండి కొంత ధనమును వ్యయపరచుటయను యెంతమాత్రము సమంజసముగ లేదు. ఈ తేయాకు కాఫీతోటలలో యెక్కువభాగము పాశ్చాత్త్యుల చేతులలోననే యుండుట కారణముగ ప్రభుత్వము వెంటనే అంగీకరించినదని చాల మంది అనుమానపడుచుండుటను ప్రభుత్వము యెరుగదా?

కాఫీ టీలను త్రాగుటవలన యెంతో మేలు గలదను ప్రచారము విరివిగ సాగుచున్నది. ఈ ప్రకటనలను చూచి యెందరో అమాయకులు మోసపోయెద రనుటలో అతిశయోక్తి యించుకేనియు లేదు. అదియు గాక యీ పానీయములవలన భారతజాతికి బలము, యెక్కువ కాగలదనుటకన్న అవకతవక విషయము మరియొకటి యుండదు. ఈ పరిస్థితులలో ఇండియా ప్రభుత్వమునకు మేమొక సలహా నీయవలసియున్నది.

భారత శిశువులకు తగినంత బలమునిచ్చు ఆహారము లేదను విషయమును యెల్ల రెరింగియే యున్నారు. భారత బాలబాలికల ఆరోగ్యాభివృద్ధికిగాను పాలు యెక్కువగ నీయవలయునని లిన్ లిత్ గో వైస్రాయి కూడ గమనించియున్నాడు. అందువలననే ఢిల్లీలోని కొన్ని పాఠశాలలలోని బాలబాలికలకు దినమున కిన్ని పాలవంతున మూడు నెలలకాలము పాలను యిప్పించి చూచినాడు. అందువలన ఆ పాఠశాలలోని బాలబాలికల యారోగ్యము చాలవరకు అభివృద్ధినొందినట్లు వైద్యులు ప్రకటించియున్నారు.

తగిన ఆహారమును పోషణయు ఉండిన యెడల భారతజాతి నేటివలె బలహీనమై యుండక బలాఢ్యము కాగలదనుటకు సందియములేదు. ఇటువంటి పరిస్థితులలో ప్రభుత్వము టీ, కాఫీల వ్యాప్తికొరకు ప్రచారము చేయుటకు బదులు పాలు యెక్కువ చౌకగ దొరకు నట్టులు అవసరమగు ప్రచారము యేర్పాటులు యేల చేయరాదు?

భారతదేశము యిదివరలో పాడిపంటలకు పుట్టినిల్లై యెనను నేడు మనదేశములోని పశు

గణి మంత గణనీయముగ ఉండలేదు. వశు గణాభివృద్ధికి, పాలు చౌకగ అందరికీ లభించుటకు తగిన యేర్పాటులను ప్రభుత్వము చేయు టవసరము.

* * *

విద్యోద్యోగ సమస్య

కొలది దినములక్రిందటనే ఆంధ్రవిశ్వ విద్యాలయ పట్టప్రదానోత్సవము జరిగినది. యువతీయువకులు కొందరు పట్టములనందు కొన్నారు. ఆవార్త విని కొంతమంది సంతసించుకొని కాని నేటి పరిస్థితులలో డిగ్రీల నందుట అంత ఉత్సాహవంతమగు అంశము కాదు. డిగ్రీలనందిన యువతీయువకు లేమి చేయుట అనునది ప్రభుత్వము పరిష్కరింపక విడచుచున్న మహాసమస్య.

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్తు స్త్రీల కొరకు ప్రత్యేక కళాశాలలను నిర్మించవలెననునది సర్వ జనాంగీకారమైన విషయమేయైనను, యీ కళాశాలయందు బాలికలకు కరుపబడు విద్య పూర్తిగ సంస్కరింపబడిననే గాని యిట్టి సంస్థలవలన యేమాత్రపు లాభముగాని యుండదు. నేడు స్త్రీలలో విద్య అంతగ వ్యాప్తినంది యుండలేదు. కాని యీప్రస్తుత విద్యావిధానము ననుసరించి కృతార్థులైన ఆ కొలదిమంది యువతులును చేయుటకు పనులులేక యున్నారు.

విద్యలు బడయుట యనిన యే కార్యాల యమునన్ ఉద్యోగము చేయుటయే యను అభిప్రాయము మాకు లేదు. కాని ప్రస్తుతపు విద్యావిధానము గుమాస్తా గిరీకితప్ప మరి యుకందుకును అక్కరకురాదు. విద్యార్థిగా, విద్యార్థినిగా కళాశాలనుండి బయటబడు టతో స్వతంత్రముగ జీవించుటకు అవకాశము నొసగు యేదియో ఒక వృత్తివిద్యయో, పరిశ్రమయో తప్పనిసరిముగ వచ్చియుండవలెను. లేదా యేదో ఒక శాఖాశాస్త్రమందు పూర్తి విద్య నందియుండవలెను. అట్టి విద్యావిధానముకొరకు మన విశ్వకళాపరిషత్తులు ప్రభుత్వము యేల ప్రయత్నింపరాదు?

* * *

ప్రాణము తీయు పరదా

మన దేశములోని మహిళాసంఘములు పరదామీద అపుడపుడు దండయాత్ర సాగించుచున్నను పరదా యింకను ప్రాణము లను తీయుచునేయున్నది. రాజపుటానాలో ఒక మహిళాసమావేశమున అధ్యక్షతవహించిన శ్రీమతి రాణీమయీ దేవిగారు చెప్పినట్లు భారత నారీరత్నములు పరదాల మాటున ఉండు కారణమున మొత్తము భారతజాతి యంతయు అనారోగ్యవంతమగుచున్నది. బరువైన పరదాల మాటున నిలువు బురఖాలు తొడుగుకొని యిరువదినాలుగు గంటలును జీవించుటచే ముందుగ స్త్రీల ఆరోగ్యము అనంతరము జాతి ఆరోగ్యము తప్పక చెడిపోవును.

పరదాపిశాచమువలన స్త్రీలకు ఒక అభిమానమేర్పడినదని కొందరు ఛాందసులు పదేపదే అనుచుండుటను మనమెరుగుదుము.

ఇందు యదార్థ మేమాత్రమును లేదు. నిజముగ స్త్రీలని పరదాల మాటుననే జీవించి మరణించవలసినదిగ నిర్బంధించునది ఛాందసులగు పురుషులే.

భారతదేశములోని మహిళాసంఘములు పట్టుదలతో యీ పరదాలమీద దండయాత్ర తీయవలయును. దానివలన మహిళా జనరక్షణమే గాక భారతజాతి ఆరోగ్య రక్షణముకూడ జరుగగలదు.

* * *

భార్యలను భర్తలు కొట్టవచ్చునా?

భార్యలను తమ చేతులలోని కీలుబొమ్మల వలె చూచుటయు, వారు తమ బానిసలని భావించుటయు అటనట గలదు. భార్య సహధర్మచారిణిగాని బానిసకాదనుభావము యీ పురుషుల కెందువలన జ్ఞాపకమునకు రాదో!

అండిపట్టి కేసు వివరములనాలించి విచారించిన క్రిందికోర్టు మేజస్ట్రేటుకు భార్యను భర్త కొట్టుటలో నేరమేమియు లేదనియు అత్తగారిని కొట్టుటయే నేరమనియు తోచినది. ముష్కరత యనునది యెవ్వరిమీద ప్రయోగింపబడినను అది ఒక్కటియే. మానవుడు మానవత్వమును కోల్పోవుట యనునది యెంతమాత్రమును వాంఛనీయముకాదు. అండిపట్టి కేసు హైకోర్టుకు వచ్చినపుడు హైకోర్టు న్యాయమూర్తులు భార్యను కొట్టుటకు భర్త కధికారము లేదని నిర్ధారించి నేరస్థుని శిక్షలో తగిన మార్పు తీసికొనివచ్చి యుండిరి.

మొదటి తీర్పులో న్యాయమున్నదనియు హైకోర్టు నిర్ణయము కేవలము పాశ్చాత్య సంప్రదాయముల యాధారమువలన వచ్చిన దనియు కొందరు తలంచుటయు కలదు. అంతేగాక "వాడిపెళ్లాన్ని వాడు కొడితే పల్లురూ రావల నెందుకు, పోలీసులు రావల నెందుకు పంచాయతీ చేయవల నెందుకు" అనుచు వితండవాదములు చేయువారున్నారు. ఇదియొక వాదము కాజాలదు. భార్య యనునది ఒక ప్రాణిగాని రాయి కర్ర వీటివంటి పదార్థ మెంతమాత్రమును కాదు. ఈ యంశమును మగవారు గమనించి భార్యలపట్ల మానవులవలె వర్తించు టెంతయు అవసరము. ఈ సందర్భమున ధర్మమైన తీర్పుచెప్పిన హైకోర్టు న్యాయమూర్తులను మహిళాలోకము అభినందింపకుండగ నుండజాలదు.

* * *

విషవాయుప్రయోగము

యుద్ధములు మానవుని ముష్కరచిహ్నములు. ఈ యదార్థమును లోకమునకు చాటుటకే మధ్యమధ్య మహాత్ములు తమ జీవితములను అంకితము చేయుచుందురు. నేడు మరల యుద్ధములమీద యుద్ధములు, అంతఃకలహములు బయలుదేరుచున్నవి. ఈ యుద్ధ సమయములయందు విషవాయువుల ప్రయోగమనునది యొకటి వచ్చియున్నది.

విషవాయు ప్రయోగమనిన సామాన్యము కాదు. ఒక్క ప్రయోగముతో ఒక్క గ్రామము నంతటిని హతమార్పవచ్చును. ఇటలీ అబిసీనియా యుద్ధసమయమున నీ విషవాయువులను ఇటలీవారు అబిసీనియా ప్రజలపైన ప్రయోగించియుండిరి. నేడు స్పెయినులోని అంతఃకలహములలో ప్రభుత్వపక్షముమీద ప్రయోగించుటకుగాను ఎవరో యూరపు లోనివారు తిరుగుబాటుదారులకు విష వాయువుల నీయదలచినట్లు పుకారులు బయలుదేరినవి. ఈ వివరముల నాలించిన అమెరికా మహిళలు ఒకచో సమావేశమై విషవాయుప్రయోగమును తీవ్రముగ ఖండించుచు ప్రపంచములోని ప్రభుత్వములన్నియు యీ దారుణవిధానములను ప్రయోగింప రాదని తీర్మానించిరి. స్త్రీలు:—గృహదీపిక లగు స్త్రీలు, యిట్లు తీర్మానించినందుల కెంతయు సంతసము.

నేటి యుద్ధవిధానములలో ఖండింపబడ దగినవి ఒక్క విషవాయువులే కావు. బాంబుప్రయోగము నేడు సహజమైపోయి నది. వాయువిమానములలో ఆకసమున నెగురుచు సర్వమును నాశనము చేయగల బాంబులను ప్రయోగించుట మామూలై పోయినది. ఈ పద్ధతులన్నియు ముష్కర మని యీ సామ్రాజ్యకాంక్ష గలవారు తలంపకుండు టెంతయు శోచనీయము.

EDITED, PRINTED AND PUBLISHED BY
DR. K. N. KESARI AT THE LODHRA PRESS, EGMORE, MADRAS.